

**Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
w Zielonej Górze**
ul. Kazimierza Wielkiego 24a, 65-950 Zielona Góra
tel./fax (068) 325 44 51 / (068) 325 36 30
e-mail: RDLP@zielonagora.lasy.gov.pl

www.zielonagora.lasy.gov.pl

Regionalny Program Operacyjny Polityki Leśnej Państwa

Regionalna Dyrekcja
Lasów Państwowych
w Zielonej Górze

Zielona Góra 2004 r.

© Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Zielonej Górze

Opracowanie tekstu: Marek Maciantowicz, Dariusz Miernik, Anna Niemiec

Opracowanie graficzne: Dariusz Miernik

Zdjęcie na okładce:

Opracowano i opublikowano w ramach prac nad Regionalnym Programem Operacyjnym Polityki Leśnej Państwa dla RDLP w Zielonej Górze

Dystrybucję publikacji prowadzi Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Zielonej Górze ul. Kazimierza Wielkiego 24 A, 65-950 Zielona Góra, tel. (068) 325 44 51

Tekst opracowania w formacie .pdf dostępny jest na stronie internetowej www.zielonagora.lasy.gov.pl

Wydano na zlecenie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze
Nakład 350 szt.

Druk: Eurodruk

Zielona Góra, 2004

ISBN:

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP.....	5
2. ZAŁOŻENIA REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO POLITYKI LEŚNEJ PAŃSTWA .	7
3. SYTUACJA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA W REGIONIE.	11
3.1. Dane społeczno-gospodarcze.....	11
3.2. Zasoby naturalne i sytuacja środowiska	13
3.3. Wody.....	17
3.4. Tereny zdegradowane	20
3.5. Gospodarcze znaczenie turystyki i potencjał turystyczny województwa lubuskiego.....	21
3.6. Konkurencyjność.....	24
3.7. Polsko-niemiecka specyfika	26
3.8. Sytuacja społeczna	26
3.9. Zapotrzebowanie na siłę roboczą	27
3.10. Analiza SWOT województwa lubuskiego wg. ZPO RR.....	28
4. CHARAKTERYSTYKA OBECNEGO STANU LASÓW I GOSPODARKI LEŚNEJ ORAZ JEJ ZWIĄZKÓW MIĘDZYSEKTOROWYCH W ASPEKcie JEJ SŁUŻEBNOŚCI WOBEC SPOŁECZEŃSTWA I ROZWOJU REGIONALNEGO	32
4.1. W zakresie funkcji ekologicznych	46
4.1.1. Ochrona różnorodności biologicznej lasów	46
4.1.2. Zalesianie, kształtowanie granicy polno-leśnej.....	54
4.1.3. Akumulacja węgla atmosferycznego w ekosystemach leśnych.	54
4.2. W zakresie funkcji socjalnych.	56
4.2.1. Współdziałanie RDLP w Zielonej Górze ze społeczeństwem	56
4.2.2. Rekreacyjne użytkowanie lasu i zagospodarowanie lasu.....	58
4.2.3. Współdziałanie leśnictwa z samorządem i administracją różnych szczebli w regionie.	61
4.3. W zakresie funkcji gospodarczych	64
4.3.1. Doskonalenie gatunkowej i funkcjonalnej struktury lasów.....	64
4.3.2. Określenie i doskonalenie związków leśnictwa z innymi sektorami gospodarczymi w zakresie rozwoju regionalnego.	67
4.3.3. Promocja i marketing drewna.....	70

4.3.4. Doskonalenie ekonomiczne i przyrodnicze lasów prywatnych...	70
5. OPIS POTRZEB DOSKONALENIA FUNKCJI LEŚNICTWA W REGIONIE.	72
5.1. Uodpornienie lasów na zagrożenia abiotyczne i biotyczne,	73
5.2. Rozwój obszarów wiejskich jako stworzenie nowych możliwości zatrudnienia i uzyskiwania dochodów przez społeczności wiejskie	87
5.3. Rozwój przerobu drewna tartaczego.	92
5.4. Rozwój sektora małych przedsiębiorstw świadczących usługi dla leśnictwa	97
6. Program działalności w trzech przedziałach czasowych z uwzględnieniem wyróżnionych obszarów problemowych PLP.....	102
6.1. Kierunki oraz przyrodnicze i gospodarcze konsekwencje rozwoju funkcji ekologicznej:	102
6.1.1. Wzmaganie ochrony różnorodności biologicznej lasów.....	102
6.1.2. Zalesienie, kształtowanie granicy polno – leśnej.....	116
6.1.3. Wzmaganie akumulacji węgla atmosferycznego w ekosystemach leśnych.....	120
6.2. Kierunki oraz ekonomiczne i społeczne konsekwencje rozwoju funkcji społecznych.	122
6.2.1. Współdziałanie leśnictwa ze społeczeństwem	122
6.2.2. Rekreacyjne użytkowanie lasu i zagospodarowanie lasu	125
6.2.3. Współdziałanie leśnictwa z samorządem i administracją różnych szczebli w regionie.....	127
6.3. Kierunki oraz ekonomiczne i społeczne konsekwencje rozwoju funkcji gospodarczych.....	129
6.3.1. Doskonalenie gatunkowej i funkcjonalnej struktury lasów	129
6.3.2. Określenie i doskonalenie związków leśnictwa z innymi sektorami gospodarczymi w zakresie rozwoju regionalnego	133
6.3.3. Promocja i marketing drewna	135
6.3.4. Doskonalenie ekonomiczne i przyrodnicze lasów prywatnych.	137
7. Analiza SWOT dla RDLP w Zielonej Górze.....	143
8. Synteza	148
ZAŁĄCZNIKI.....	150

1. WSTĘP

Podstawą prawną działania Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe jest Ustawa o lasach, z 28 września 1991 roku. Określa ona zasady zachowania, ochrony i powiększania zasobów leśnych oraz zasady gospodarki leśnej w powiązaniu z innymi elementami środowiska i gospodarki narodowej bez względu na formę własności.

Model leśnictwa wielofunkcyjnego opartego o zrównoważoną gospodarkę leśną został także podkreślony w Polityce Leśnej Państwa - dokumencie przyjętym przez Rząd RP w 1997 roku. Jest tam mowa o podstawowych funkcjach lasu. Obok funkcji ekologicznych (ochronnych) i produkcyjnych (gospodarczych) są uwzględnione funkcje społeczne, które służą kształtowaniu korzystnych warunków zdrowotnych i rekreacyjnych dla społeczeństwa oraz wzbogacają rynek pracy. Służą także tworzeniu różnorodnych form użytkowania lasu przez społeczność lokalną, zagospodarowaniu terenów zdegradowanych i gleb marginalnych.

W 1991 roku został podpisany Układ Europejski ustanawiający stowarzyszenie między Rzeczypospolitą Polską a Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi. Proces dochodzenia do członkostwa został ukierunkowany rządowym programem „Narodowy program przygotowania do członkostwa w Unii Europejskiej” (NPPC). Polska przystąpiła do szeregu międzynarodowych konwencji i porozumień w dziedzinie ochrony środowiska, zarówno globalnych jak i regionalnych. Ponadto rozwija współpracę w tym zakresie z wieloma organizacjami międzynarodowymi o charakterze rządowym jak i pozarządowym. Zawarła też liczne dwustronne umowy dotyczące tych zagadnień ze swoimi sąsiadami i innymi krajami. Leśnictwo nie jest obszarem wspólnej polityki Unii Europejskiej ponieważ nie zostało wymienione w jej podstawach konstytucyjnych, jednak Rada Europy dała wyraz swemu zainteresowaniu tym kierunkiem działalności, uchwalając w 1998 roku deklarację „Strategia Leśna dla UE”. Uznaje ona między innymi, że drogą do osiągnięcia celów strategii leśnej mają stać się Narodowe Programy Leśne, których struktura, cele, zadania i środki pozostają w gestii poszczególnych krajów.

Podstawą Narodowego Planu Leśnego w Polsce będą Regionalne Programy Operacyjne Polityki Leśnej Państwa.

Regionalny Program Operacyjny Polityki Leśnej Państwa dla RDLP w Zielonej Górze został opracowany zgodnie z Zarządzeniem Nr 65 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 19 sierpnia 2002 roku, znak sprawy ZG-710-30/2002.

Na jego podstawie Dyrektor Regionalny RDLP w Zielonej Górze Zarządzeniem Nr 13 z 13 września 2002 r. roku powołał zespół roboczy do opracowania materiałów wyjściowych do projektu Programu oraz Zarządzeniem Nr 5 z 31 marca 2003 r. zespół konsultacyjny ds. opracowania Regionalnego Programu Operacyjnego Polityki Leśnej Państwa w RDLP w Zielonej Górze (Zarządzenia znajdują się w załącznikach na końcu opracowania).

Zespół konsultacyjny spotkał się dwukrotnie (28 maja i 10 lipca 2003 r.) i po uwzględnieniu opinii i uwag członków zespołu przyjął projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Polityki Leśnej Państwa (listy obecności w załączeniu).

W dniu 10 września 2004 roku Minister Środowiska zatwierdził Regionalny Program Operacyjny Polityki Leśnej Państwa dla RDLP w Zielonej Górze.

Celem RPOPLP jest:

- Wprowadzenie zapisów Polityki Leśnej Państwa do działalności sektora leśnego na obszarze objętym zasięgiem terytorialnym RDLP w Zielonej Górze.
- Zapewnienie realizacji Polityki Leśnej Państwa na szczeblu regionalnym
- Upowszechnienie w regionie świadomości o gospodarczych, społecznych i ekologicznych wartościach lasu i o jego wpływie na trwały gospodarczy i społeczny rozwój regionu
- Wytyczenie celów i działań, które realizowane przez Lasy Państwowe i ich partnerów społecznych, przy wykorzystaniu środków własnych, dotacji i pożyczek z funduszy celowych, europejskich funduszy przedakcesyjnych a w przyszłości także strukturalnych, pozwolą na:
 - doskonalenie struktury lasów w celu wzmożenia wielofunkcyjnej gospodarki leśnej, a zwłaszcza tych funkcji, które są szczególnie oczekiwane przez społeczeństwo i leśnictwo realizację wspólnych celów, dotyczących leśnictwa wielofunkcyjnego, przez Lasy Państwowe, lokalne władze rządowe, samorządowe i organizacje społeczne
 - podnoszenie walorów ekologicznych, przyrodniczych i krajobrazowych regionu, jako podstawy ich atrakcyjności turystycznej

- tworzenie nowych miejsc pracy w leśnictwie, w przedsiębiorstwach obsługi leśnictwa, firmach wykorzystujących różnorodne produkty i funkcje lasu.
- Umożliwienie użytkowania zasobów leśnych oraz wszystkich dóbr i funkcji lasu w sposób uzgodniony z zainteresowanymi stronami, odpowiadający interesom społeczeństwa i skorelowany z programem trwałej gospodarki regionu
- Uspołecznienie zarządzania zasobami naturalnymi przez uczestnictwo społeczności i grup interesów w przygotowaniu i realizacji Programu
- Przygotowanie leśnictwa regionu do jego partnerstwa w Unii Europejskiej.

2. ZAŁOŻENIA REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO POLITYKI LEŚNEJ PAŃSTWA

Przed województwem lubuskim – istniejącym jako struktura administracyjna od 1999 roku, stoją jak wynika ze strategii rozwoju cztery wyzwania. Ich realizacja zadecyduje o przyszłości jego mieszkańców.

1. Zapewnienie przestrzennej, gospodarczej i społecznej spójności regionu (drogi, mosty, inwestycje infrastrukturalne).
2. Podniesienie poziomu wykształcenia ludności.
3. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości. Służyć temu będzie promocja walorów województwa i pozyskiwanie inwestorów, powołanie centrum transferu innowacji i technologii. Wspieranie pozarolniczej działalności gospodarczej na wsi.
4. Efektywne i proekologiczne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego i kulturowego. Czerpanie większych korzyści z walorów turystycznych województwa wymaga z jednej strony inwestycji, a z drugiej- lepszego popularyzowania tych walorów (informacja turystyczna, targi).

Te uwarunkowania stanowią podstawę obok założeń Polityki Leśnej Państwa dla Regionalnego Programu Operacyjnego PLP Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze i mają odbicie w planowanych działaniach.

Grunty leśne, a więc lasy i grunty związane z gospodarką leśną zajmują w województwie lubuskim powierzchnię 672,7 tys. ha tj. 48,1% powierzchni całego województwa (7,5% powierzchni lasów w skali kraju). Przeważająca większość lasów znajduje się w rękach publicznych, do podmiotów prywatnych należy jedynie 1% powierzchni gruntów leśnych. Powierzchnią ponad 64 % lasów państwowych w województwie zarządza RDLP w Zielonej Górze, pozostała są w zarządzie RDLP w Szczecinie, Wrocławiu i Poznaniu.

Lasy regionu lubuskiego stanowią jeden z jego najważniejszych walorów przyrodniczych, surowcowych, turystycznych, ekologicznych. Odgrywają istotną rolę w gospodarce, a zrównoważone wykorzystanie produkcyjnych i pozaprodukcyjnych funkcji lasów jest jednym z czynników trwałego, zrównoważonego rozwoju w regionie.

Przedmiotem RPOPLP są lasy wszystkich własności, ich wielofunkcyjny charakter, zasady gospodarki leśnej zapewniające trwałe zrównoważony rozwój lasów i ich korzystny wpływ na rozwój regionu.

Zrównoważona gospodarka leśna uwzględniając produkcyjne i pozaprodukcyjne funkcje lasu, musi łagodzić i zmierzać do unikania konfliktów wynikających z realizacji różnych funkcji i korzystania z nich.

Gospodarka leśna w regionie uwzględnia jego specyfikę, rolę, jaką lasy pełnią i winny pełnić w przyszłości, w powiązaniu ze strategią gospodarczą regionu, potrzebami miejscowej społeczności, w tym przetwórców i innych odbiorców drewna. RPOPLP poprzez nawiązanie do regionalnych sektorowych programów operacyjnych realizuje cele strategii regionu i służy jego rozwojowi.

Trwale zrównoważona gospodarka leśna, właściwe wykorzystywanie wszystkich funkcji lasu przyczynia się do zachowania i wzmożenia bezpieczeństwa ekologicznego społeczności lokalnych, atrakcyjności turystycznej ich małych ojczyzn, tworzeniu nowych miejsc pracy w leśnictwie i w firmach wykorzystujących różnorodne produkty i funkcje lasu.

Ważnym zadaniem leśnictwa w regionie jest właściwe wykorzystanie pozaprodukcyjnych funkcji lasu oraz uczestniczenie gospodarki leśnej w rozwoju wsi i terenów wiejskich

Wstępnym warunkiem stworzenia dobrego, przydatnego RPOPLP jest poznanie obecnych i przyszłych potrzeb społeczeństwa, dotyczących korzystania z

funkcji lasu oraz rozpoznanie ekonomicznych i przyrodniczych możliwości realizacji tych potrzeb (funkcji) przez gospodarkę leśną.

Formułowane cele i zadania zapisane w Regionalnym Programie Operacyjnym Polityki Leśnej Państwa uwzględniają obowiązujące uwarunkowania administracyjne i prawne regionu i państwa. Wynikają one przede wszystkim z przyjętych założeń określonych w polityce leśnej państwa, w tym szczególnie z zasady wielofunkcyjności lasu.

Przy tworzeniu RPO PLP Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze uwzględniono dokumenty:

- Polityka leśna państwa (1997 r.).
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach - tekst jednolity Dz.U. z 2000 r. Nr 56, poz. 679.
- Ustawa z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody - tekst jednolity Dz.U. z 2001 r. Nr 99, poz. 1079.
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt - Dz.U. z 1997 r. Nr 111, poz. 724 ze zmianami ustawą z dnia 6 czerwca 2002 r. o zmianie ustawy o ochronie zwierząt (Dz.U. z dnia 28 sierpnia 2002 r. Nr 135, poz. 1141).
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o leśnym materiale rozmnożeniowym - Dz.U. z 2001 r. Nr 73, poz. 761.
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska - Dz.U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627.
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne - Dz.U. z 2001 r. Nr 115, poz. 1803.
- Ustawa z 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych - Dz.U. z 1995 r. Nr 16, poz. 78.
- Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne - tekst jednolity Dz.U. z 2000 r. Nr 100, poz. 1086.
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym - tekst jednolity Dz.U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139.
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami - tekst jednolity Dz.U. z 2000 r. Nr 46, poz. 543.
- Ustawa z dnia 12 maja 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego - Dz.U. z 2000 r. Nr 48 , poz. 550.

- Ustawa z 8 czerwca 2001 r. o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia - Dz.U. z 2001 r. Nr 73, poz. 764.
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym - tekst jednolity Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591.
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym – tekst jednolity Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592.
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa – tekst jednolity Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590.
- Ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie - tekst jednolity Dz.U. z 2002 r. Nr 42, poz. 372.
- Traktaty przystąpienia do Unii Europejskiej.

oraz

- Polska Polityka Kompleksowej Ochrony Zasobów Leśnych (1994)
- Krajowa Strategia Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej (2001)
- II Polityka Ekologiczna Państwa przyjęta przez Sejm w sierpniu 2001 r.
- Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010
- Krajowy program zwiększania lesistości na lata 1995-2020 (przyjęty uchwałą Rady Ministrów z dnia 24 czerwca 1995r)
- Strategia rozwoju Województwa Lubuskiego
- Program ochrony środowiska Województwa Lubuskiego na lata 2003-2010 (projekt z 2003r)
- Strategia rozwoju turystyki Województwa Lubuskiego
- Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego, który w dniu 2. października 2002 Sejmik Województwa Lubuskiego uchwalił Uchwałą Nr XXXVII/272/2002 - Dz. Urz. Województwa Lubuskiego z dnia 18 listopada 2002r. Nr 105, poz. 1279.
- Zarządzenia i instrukcje dotyczące gospodarki leśnej, ochrony gruntów, planowania przestrzennego, ochrony przyrody, ochrony środowiska

3. SYTUACJA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA W REGIONIE.

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Zielonej Górze położona jest na obszarze trzech województw : lubuskiego, wielkopolskiego i dolnośląskiego.

Większość powierzchni ogólnej lasów RDLP (452 603,94 ha), według stanu na 31.12.2003 r., leży w województwie lubuskim (429 510,23 ha), a tylko 22 222,72 ha w wielkopolskim i 870,99 ha w dolnośląskim. Taki układ powoduje ukierunkowanie współpracy przede wszystkim z samorządem woj. lubuskiego.

Dlatego też w niniejszym opracowaniu opisany będzie region lubuski jako obszar , w którym działa RDLP w Zielonej Górze.

Przedstawienie sytuacji społeczno-gospodarczej w regionie lubuskim jest kluczowe dla Regionalnego Programu Operacyjnego PLP.

Województwo lubuskie leży w środkowo - zachodniej części Polski, zajmuje powierzchnię 13.984 km² i zamieszkiwane jest przez 1.024 tys. mieszkańców.

Województwo należy do regionów rzadko zaludnionych, średnio 73 osoby na 1 km² (w kraju średnia gęstość zaludnienia wynosi 124 osoby na 1 km²).

Funkcje ośrodków stołecznych pełnią dwa miasta: Zielona Góra – siedziba władz samorządowych i Gorzów Wielkopolski – siedziba administracji rządowej.

Przygranicznie położone Lubuskie leży w otoczeniu dużych centrów gospodarczo-kulturalnych Poznania, Szczecina, Wrocławia i Berlina. Przez teren województwa przebiegają dwie międzynarodowe osie tranzytowe.

3.1. Dane społeczno-gospodarcze

Województwo lubuskie zajmujące powierzchnię 13.984 km² jest jednym z mniejszych polskich regionów (4,5% udział w całkowitej powierzchni kraju).

Porównanie kierunków wykorzystania powierzchni w województwie lubuskim i w kraju wskazuje na stosunkowo niski udział użytków rolnych w województwie (jedynie 40% całkowitej powierzchni, w kraju 58%) i na wysoki - najwyższy w kraju - udział użytków leśnych - 48,1% całkowitej powierzchni (w kraju odpowiednio 29%).

Ludność

Lubuskie ma najmniejszy potencjał ludnościowy w skali kraju - zamieszkuje tu 1,024 mln ludności. Blisko 65% mieszkańców to ludność zamieszkująca w miastach. Mieszkańcy województwa stanowią 2,6% udział w ogólnej ludności kraju. Województwo należy do regionów rzadko zaludnionych a niższe wskaźniki mają jedynie dwa województwa ściany wschodniej: Podlaskie i Warmińsko-Mazurskie. W kraju średnia gęstość zaludnienia to 124 osoby na 1 km².

Rozwój gospodarczy

Najpowszechniejszy miernik społeczno-gospodarczego rozwoju - produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca - plasuje województwo lubuskie poniżej średniej krajowej. Oczywiście w porównaniu do średniej w UE wskaźnik dla województwa jest znacznie niższy i wynosi jedynie 32,9% średniej unijnej (PKB dla Polski wyniósł odpowiednio 36,1% średniej UE).

Struktura zatrudnienia Lubuskiego, choć raczej korzystna na tle kraju, w porównaniu do UE jest bardziej zdominowana przez rolnictwo.

Bezrobocie

Jednym z największych problemów społeczno-ekonomicznych województwa jest zła sytuacja na rynku pracy. W województwie w 2000r. pracowało 330.100 osób. Wskaźnik pracujących (pracujący na 1000 mieszkańców) był jednym z gorszych w kraju i wyniósł 322 co stanowiło 82% średniej krajowej .

Obraz niekorzystnej sytuacji na lubuskim rynku pracy uzupełniają informacje na temat zarejestrowanego bezrobocia. Stopa bezrobocia na koniec grudnia 2001 r. wyniosła w województwie 24,1% i była drugą co do wysokości w kraju - gorszy wskaźnik odnotowało jedynie województwo warmińsko-mazurskie. Sytuacja na rynku pracy na obszarach wiejskich jest szczególnie trudna, gdyż prawie 40 % bezrobotnych zamieszkuje tereny wiejskie. W województwie lubuskim występuje również bezrobocie ukryte. Również położenie przygraniczne województwa lubuskiego rodzi pewne możliwości na pracę w tzw. szarej strefie.

W województwie lubuskim nie funkcjonuje żadne centrum przedsiębiorczości.

3.2. Zasoby naturalne i sytuacja środowiska

Środowisko naturalne ma bardzo duży wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy województwa lubuskiego i jest wkomponowane nierozdzielnie we wszystkie formy aktywności człowieka.

W związku ze słabą industrializacją województwa lubuskiego jakość tutejszego środowiska naturalnego ocenia się wysoko. Według tego kryterium Lubuskie znajduje się zaraz za Warmińsko-Mazurskim i Podlaskim, tj. obszarami o najmniejszym zanieczyszczeniu środowiska.

Struktura użytkowania gruntów

Specyfika środowiska przyrodniczego w województwie lubuskim, powiązana ściśle z morfologią i podłożem geologicznym tego obszaru, wyróżnia się przede wszystkim z uwagi na udział lasów i gruntów leśnych. Ich powierzchnia, łącznie z zadrzewieniami i zakrzewieniami to 681 925 ha (48,8% pow. województwa). Znaczny jest także udział wód powierzchniowych: 34 385 ha (2,5 % ogólnej pow. województwa).

Duży udział lasów i wód powierzchniowych wyróżnia ziemię lubuską kosztem pozostałych terenów, zwłaszcza użytkowanych rolniczo. Wielkość powierzchni użytków rolnych wynosi 551 036 ha, co stanowi 39,4 % (jest to wskaźnik najniższy w Polsce; jedynie w dwóch województwach schodzi on nieznacznie poniżej 50 %). W strukturze użytków rolnych ponad 74 % zajmują grunty orne, 18 % - łąki, blisko 7 % - pastwiska i poniżej 1 % - sady.

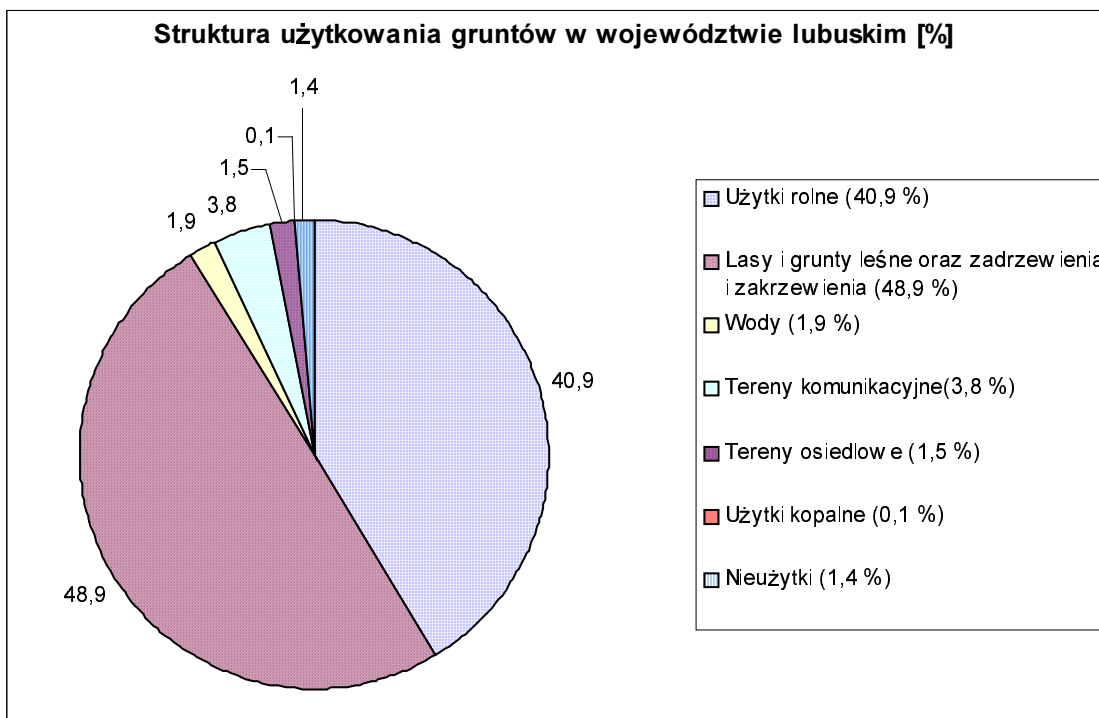
Tereny zabudowane zajmują 6,5% ogólnej powierzchni województwa: tereny komunikacyjne 3,9%, tereny osiedlowe 2,5% a użytki kopalne 0,1%. Nieużytki zajmują 19 710 ha, co stanowi 1,4 % powierzchni województwa.

Strukturę wykorzystania przestrzeni w województwie lubuskim przedstawia
Tabela :Wykorzystanie przestrzeni w województwie lubuskim (stan na dzień
 01.01.2002).

Źródło: *Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego, US w Zielonej Górze, 2001.*

Kierunek wykorzystania przestrzeni	Powierzchnia		
	Ha	%	ha/1 mieszk.
Powierzchnia ogólna województwa	1 398 444	100,0	1,37
Użytki rolne			
Lasy i grunty leśne oraz zadrzewienia i zakrzewienia	572 523	40,9	0,56
Wody	683 615	48,9	0,67
Tereny komunikacyjne	26 183	1,9	0,03
Tereny osiedlowe	53 399	3,8	0,05
Użytki kopalne	21 553	1,5	0,02
Nie użytki	1 072	0,1	0,00
	19 498	1,4	0,02

Rycina: Wykorzystanie przestrzeni w województwie lubuskim (stan na dzień
 01.01.2002).

Gleby użytkowane rolniczo

Gleby województwa lubuskiego wykształciły się na skałach akumulacji rzecznej, lodowcowej, wietrznej. Należą do nich piaski różnej granulacji, gliny zwałowe, rzadziej muły, łąy, pyły, gytie, kreda jeziorna i torfy. Ich jakość warunkowana jest nie tylko podłożem skalnym ale również sąsiedztwem cieków wodnych, wpływających na wysoki poziom wód gruntowych i rzeźbą terenu, silnie urozmaiconą szczególnie na obszarach morenowych.

W obrębie obszarów morenowych Wysoczyzny Lubuskiej, Wzgórz Głogowskich i Ostańców Gubińskich wykształciły się gleby brunatne: właściwe, kwaśne, płowe; na terenach piaszczystych rozmieszczonych w miarę równomiernie na całym obszarze województwa występują gleby bielcowe. W licznych zagłębieniach bezodpływowych, przy jeziorach, na terenach zatorfionych wykształciły się gleby glejowe, czarne ziemie, gleby bagienne, gleby pobagienne. W obrębie pradolin i dolin rzecznych występują wykształcone z utworów aluwialnych mady rzeczne: Pradolina Warszawsko – Berlińska, Głogowsko - Barucka. W dolinach Noteci i Obry licznie występują gleby mułowe i murszowe.

W związku z przekształcaniem środowiska przez człowieka coraz liczniej występują gleby antropogeniczne związane z obszarami uprzemysłowionymi, składowiskami odpadów, hałdami.

Bonitacja gleb jest jednym z podstawowych systemów podziału gleb według kryterium jej jakości.

W ogólnej powierzchni **gruntów ornych**, gleby należące do klasy V i VI stanowią 44,1%, gleby klasy IVa i IV b – średnie i średnio-słabe 36,4 %, gleby klasy IIIa i III b – dobre i średnio-dobre 18,3%.. Gleby bardzo dobre (klasa II) stanowią jedynie 0,4% gleb ornych, natomiast nie występują gleby najwyższej jakości (I klasa bonitacyjna).

Wśród **użytków zielonych** dominują gleby klasy III i IV zajmujące 61,5% i użytki słabe klas V i VI stanowiące 38,3% ogólnej powierzchni użytków zielonych. Użytki II klasy zajmują jedynie 0,2% powierzchni. Podobnie jak w przypadku gruntów ornych nie występują użytki zielone I klasy.

Charakterystyczne jest *zróżnicowanie regionalne warunków glebowych*, szczególnie widoczne w glebach użytkowanych jako grunty orne. Lepsze jakościowo

gleby występują w północnej części województwa, gdzie gleby klasy II-IV zajmują 62,5% powierzchni gruntów ornych, podczas gdy w południowej części 49,9%. Gorsza struktura jakościowa gleb południowej części województwa wynika z dominacji piasków jako skały macierzystej. Zróżnicowanie to nie jest widoczne w przypadku użytków zielonych.

Najwyższy wskaźnik jakości i przydatności rolniczej gleb, ustalony na podstawie punktacji klas bonitacyjnych i kompleksów przydatności rolniczej posiada gmina Strzelce Krajeńskie – 59,1, a najniższy miasto Kostrzyn – 29,5. Ogólnie gleby najłabsze, w ocenie punktowej IUNG poniżej 40, występują na terenie 29 gmin (najniższy wskaźnik bonitacji posiadają gminy Kolsko i Łowa Żagańska - 31,9).

Najwyższy ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, ustalony na podstawie wyceny punktowej czynników środowiska: gleby, agroklimatu, rzeźby i warunków wodnych, posiada gmina Nowe Miasteczko (78,6 pkt.), a najniższy miasto Kostrzyn i gmina Pszczew (48,1 pkt.). Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla Polski wynosi 66,6 pkt.

W strukturze rolniczego użytkowania gruntów dominują grunty orne – 413 875 ha, następnie łąki – 101 256 ha, pastwiska – 36 261ha i sady – 3 976 ha. Na gruntach ornych przeważa uprawa żyta (30 – 50% w ogólnej powierzchni zasiewów), ziemniaków (10 – 30%) i pszenicy (10 – 30 %). Mniejszy jest udział upraw roślin pastewnych, buraków cukrowych. Wynika to z jakości gleb.

Działalność człowieka skutkuje szeregiem przekształceń gleb i gruntów, będących (w woj. lubuskim) przede wszystkim wynikiem wylesiania obszarów i ich dewastacji, "dzikiego" odłogowania pól uprawnych i różnie przeprowadzonej rekultywacji oraz zmiany przebiegu koryt rzecznych i ich regulacji, zabudowy terenów rolnych i leśnych, emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych i przemysłowych.

Zasoby naturalne

Bazę zasobów naturalnych stanowią **złoża żwirowo-piaszczyste** (pospółka i kruszywo naturalne grube) oraz złoża piaszczyste (kruszywa naturalne drobne). W pradolinie Warty występują ility stanowiące doskonały surowiec do produkcji wyrobów ceramicznych i budowlanych. Ważnym surowcem jest kreda jeziorna stosowana w rolnictwie jako wapno nawozowe. Na terenie województwa lubuskiego

zlokalizowane są 3 Kopalnie Ropy Naftowej, do których trafia ropa naftowa z 12 złóż. Na granicy z woj. zachodniopomorskim zlokalizowane jest największe złożo ropy naftowej w Polsce, a na granicy z woj. dolnośląskim leżą złoża gazu ziemnego, niestety nieeksploatowane przez kopalnie lubuskie. W województwie lubuskim znajdują się znaczne zasoby węgla brunatnego jednak są one w minimalnym stopniu wydobywane, w bliskiej perspektywie rozwojowej nie mają istotnego znaczenia dla gospodarki regionu. Największym wydobyciem charakteryzują się gliny ceramiczne kamionkowe i kruszywo naturalne.

3.3. Wody

Lubuskie jest piątym z kolei województwem (po warmińsko-mazurskim, zachodniopomorskim, pomorskim i kujawsko-pomorskim) pod względem procentowego udziału wód powierzchniowych (2,46 %), który niewiele różni się od wskaźnika krajowego. Około 23 % całkowitej powierzchni wód stanowią rowy, 77 % wody śródlądowe. Z kolei w wodach śródlądowych, co również odzwierciedla sytuację hydrograficzną w skali kraju, 76 % to ciekі powierzchniowe, pozostała część - wody stojące.

Wody powierzchniowe płynące

Województwo lubuskie charakteryzuje się dobrze rozwiniętą siecią hydrograficzną. Dużą rolę odgrywa w tym względzie geograficzne położenie na Niżu Środkowoeuropejskim, wzdłuż środkowego odcinka Odry, gdzie znajdują się ujściowe odcinki czterech (Warta, Noteć, Bóbr, Nysa Łużycka), spośród pięciu największych rzek zlewni drugiej co do wielkości polskiej rzeki. Według umownego podziału hydrograficznego, uwzględniającego główne rzeki województwa, po 11 % jego powierzchni pokrywają zlewnie Noteci i Nysy Łużyckiej, 12 % zlewnia Bobru, 28 % - Warty i 38 % - samej Odry. Znamienny dla województwa jest poprzeczny układ większości dolin rzecznych uwarunkowany procesami związanymi z transgresją lodowca na tym obszarze, a częściowo odzwierciedlany już samym przebiegiem doliny Odry. Podobne tendencje przebiegu wykazują inne, poza wspomnianymi, rzeki o znaczącym wpływie na wielkość zasobów oraz na kształtowanie stosunków wodnych województwa, takie jak Obra, Ilanka, Pliszka, Czarna Struga, Postomia, Lubsza, Śląska Ochla, Obrzyca. Kilka większych rzek zaznacza swą obecność na

obszarze województwa jedynie w jego przygranicznych częściach, choć nie pozostaje bez znaczenia w ogólnym wizerunku środowiska przyrodniczego. Są to m.in. Drawa, Kwisa, Szprotawa, Barycz, Kłodawa, Rów Polski.

W wyniku badań monitoringowych wód płynących prowadzonych w roku 2001 stwierdzono, podobnie jak i w latach wcześniejszych wyraźne zanieczyszczenie największych rzek województwa, głównie poprzez wysoką zawartość związków biogennych. Badania potwierdziły również w wielu punktach skażenie mikrobiologiczne. W ocenie ogólnej jakości wód rzek województwa lubuskiego objętych monitoringiem krajowym zauważalny jest bardzo duży udział wód pozaklasowych.

Wody podziemne

Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych w województwie lubuskim w końcu 2001 roku, według danych Państwowego Instytutu Geologicznego wyniosły 780,1 hm³, w tym 722,8 hm³ w utworach czwartorzędowych, 57,1 hm³ w utworach trzeciorzędowych i 0,1 hm³ w utworach kredowych. Większość zasobów zgromadzona jest w Głównych Zbiornikach Wód Podziemnych (GZWP). Na terenie województwa lubuskiego znajduje się dwanaście GZWP :

- GZWP nr 134 „Zbiornik Dębno”
- GZWP nr 136 „Zbiornik Dobiegniewo”
- GZWP nr 137 „Pradolina Toruń Eberswalde” – Warta
- GZWP nr 138 „Pradolina Toruń Eberswalde” – Noteć
- GZWP nr 144 „Dolina kopalna Wielkopolska”
- GZWP nr 148 „Sandr rzeki Pliszki”
- GZWP nr 149 „Sandr Krosno-Gubin”
- GZWP nr 150 „Pradolina Warszawa-Berlin (Koło-Odra)”
- GZWP nr 301 „Pradolina Zasieki - Nowa Sól”
- GZWP nr 302 „Pradolina Barycz-Głogów (W)”
- GZWP nr 306 „Zbiornik SM Wschowa”
- GZWP nr 315 „Zbiornik Chocianów – Gozdnicza” – w niewielkiej części

Szacunkowe zasoby dyspozycyjne wód podziemnych wymienionych zbiorników wynoszą około 1 325,78 tys. m³/d.

Jakość wód podziemnych jest dobra

Jeziora

Walorem krajobrazowym województwa, w sferze gospodarczej przekładającym się głównie na zagadnienie rozwoju ruchu turystycznego jest sieć wód stojących. Lubuskie należy do średnich województw zarówno pod względem łącznej bezwzględnej powierzchni wód stojących jak też i ich procentowego udziału - 0,45 %, który również dokładnie odpowiada wskaźnikowi w skali krajowej.

Pod względem liczebności i łącznej powierzchni zbiorników wód stojących dominuje środkowa, a także północno-wschodnia część województwa. Na pozostałym obszarze ich udział jest wyraźnie mniejszy.

Większość jezior skupiona jest na Pojezierzu Lubuskim rozciągającym się na rozległym obszarze pomiędzy dolinami Odry Warty i Obry. Tam też znajdują się największe jeziora województwa: Niesłysz, Lubniewsko, Lubiąż, Trześniowskie, Wojnowskie, Paklicko Wielkie, Wilkowskie, Bukowieckie, Długie, Głębokie, Chycina, Małcz, Wielicko, Bytnickie, Ostrowicko, Lubinickie, Niedźwiedno.

Inne większe jeziora to m.in. na krańcach północnych Osiek na Pojezierzu Dobiegniewskim, Ostrowiec na Równinie Drawskiej oraz największe w całym województwie jezioro Sławskie na Pojezierzu Sławskim w części południowo-wschodniej.

Naturalne akweny mają przeważnie charakter rynnowy często o wyraźnej południkowej orientacji (jeziora Łagowskie i Trześniowskie).

Na terenie województwa znajdują się 52 jeziora o powierzchni powyżej 50 ha. Łącznie gromadzą one ponad 500 tys. hm³ wody.

W roku 2001 wśród dziesięciu badanych jezior, tylko jedno posiadało wody o bardzo dobrej jakości spełniające normy I klasy (jez. Ostrowica, pięć lat wcześniej zaliczane do klasy II). Wody pięciu jezior zakwalifikowano do II klasy (Tarnowskie Duże, Garbicz, Lubiatówka, Solecko, Wielkie k. Witnicy), trzech - do III klasy czystości (Wielicko, Lubowo, Wędromierz). W przypadku jednego jeziora (Jańsko) stwierdzono obecność wód pozaklasowych.

Na terenie województwa lubuskiego występują dwa rodzaje potencjalnego zagrożenie powodziowego: powódź zalewowa w chronionych dolinach dużych rzek i powódź opadowa – na pozostałym terenie. Największe zagrożenie powodziowe występuje w dolinie rzeki Odry.

Z powodu ograniczanych corocznie środków finansowych na utrzymanie, konserwację i eksploatację urządzeń melioracji wodnych podstawowych, stan techniczny urządzeń hydrotechnicznych ulega pogorszeniu w szybkim tempie, co powoduje wzrost zagrożenia powodziowego województwa.

Zły stan koryt rzek i kanałów, stanowiących dopływy głównych rzek, hamuje odpływy wód powierzchniowych i gruntowych odprowadzanych siecią urządzeń melioracji szczegółowych. Powoduje to podtapianie terenów zabudowanych i rolnych utrudniając lub uniemożliwiając ich właściwe wykorzystanie.

Znaczna poprawa zabezpieczeń przeciw powodziowych może być osiągnięta w ramach realizacji „Programu dla Odry 2006”. Podstawowym i najskuteczniejszym sposobem podniesienia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego jest planowanie przestrzenne.

3.4. Tereny zdegradowane

Charakterystyczne dla województwa lubuskiego jak i dla pozostałych województw przygranicznych jest występowanie problemów na obszarach stacjonowania byłych wojsk radzieckich. Zagrożenie zanieczyszczenia gruntów i wód związkami ropopochodnymi na tych obszarach zostało w dużym stopniu zneutralizowane (podjęto już wcześniej pewne działania mające na celu oczyszczenie gruntu) ale całkowite oczyszczenie tych terenów wymaga jeszcze bardzo dużych nakładów finansowych. Problemem jest jednak nie tylko likwidacja szkód ekologicznych. W obiektach powojkowych (także tych, w których stacjonowało wojsko polskie) istnieje duży zasób niewykorzystanej infrastruktury. Obiekty te, po odpowiednich inwestycjach adaptacyjnych i modernizacyjnych mogą być wykorzystane gospodarczo, na potrzeby oświaty, nauki, kultury czy sportu.

Powierzchnię gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji stan 31.12.2000 roku.) oraz gruntów zrehabilitowanych w ciągu roku w województwie lubuskim przedstawiono w tabeli poniżej. Grunty wymagające

rekultywacji zajmują ok. 0,1% powierzchni ogólnej województwa. Największe powierzchniowo tereny znajdują się w powiatach (wg kolejności): żarskim, zielonogórskim, strzelecko-drezdeneckim, nowosolskim i żagańskim.

Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji oraz grunty zrehabilitowane w 2000 r. (stan 31.12.2001 r.)

Wyszczególnienie	Grunty wymagające rekultywacji		Grunty zrehabilitowane w ciągu roku	
	Ogółem	W tym zdewastowane	Ogółem	W tym na cele rolnicze
	W ha			
WOJEWÓDZTWO	1 319,0	868,0	55,0	27,0
Powiaty ziemskie ogółem	1 270,2	819,2	55,0	27,0
<i>W tym:</i>				
<i>Gorzowski</i>	<i>69,3</i>	<i>69,3</i>	<i>3,6</i>	<i>3,6</i>
<i>Krośnieński</i>	<i>28,2</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Międzyrzecki</i>	<i>26,7</i>	<i>26,7</i>	<i>7,7</i>	<i>7,7</i>
<i>Nowosolski</i>	<i>135,5</i>	<i>116,9</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Stubiński</i>	<i>7,7</i>	<i>6,2</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Strzelecko-Drezdenecki</i>	<i>157,3</i>	<i>157,3</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Sulęciński</i>	<i>77,9</i>	<i>77,9</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Świebodziński</i>	<i>67,3</i>	<i>67,3</i>	<i>13,7</i>	<i>-</i>
<i>Zielonogórski</i>	<i>203,5</i>	<i>203,5</i>	<i>112,2</i>	<i>-</i>
<i>Żagański</i>	<i>112,9</i>	<i>49,8</i>	<i>15,6</i>	<i>15,6</i>
<i>Żarski</i>	<i>383,9</i>	<i>44,4</i>	<i>3,2</i>	<i>-</i>
Miasta na prawach powiatu				
<i>Gorzów Wielkopolski</i>	<i>48,8</i>	<i>48,8</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Zielona Góra</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>

3.5. Gospodarcze znaczenie turystyki i potencjał turystyczny województwa lubuskiego

Ze względu na dogodną pozycję geograficzną i bogactwo zasobów naturalnych turystyka jest jednym ze strategicznych kierunków rozwoju województwa.

Województwo lubuskie przyjęło w 2000r. 3,6 mln turystów, z tego 3,2 mln. **turystów krajowych**. Polacy preferowali krótkie pobyty, trwające 2-4 dni (84% przyjazdów). Lubuskie zajmuje pierwsze miejsce pod względem liczby krótkich pobytów turystów przybywających z innych województw. Wśród mieszkańców z innych województw dominowali mieszkańcy kujawsko – pomorskiego i dolnośląskiego oraz wielkopolskiego i śląskiego. Lubuskie miało najwyższy udział osób starszych (50 – 59 lat) wśród turystów. Szacuje się, że w celach turystyczno-wypoczynkowych przyjechało do województwa 1,0 mln. turystów krajowych, w tym blisko dwie trzecie na 5 dni i więcej.

Ze względu na położenie przestrzenne, geopolityczne oczekiwać należałoby, że w Lubuskim dominujący udział w ruchu turystycznym odgrywać będą **turyści zagraniczni**. Tak nie jest, choć region przoduje w liczbie przekroczeń granicy przez cudzoziemców (w 2000r. było to 22.062 tys. osób tj. 26% udziału w kraju). Województwo zajmuje jedno z ostatnich miejsc w kraju pod względem liczby przyjętych turystów zagranicznych (na 3,6 mln turystów tylko 0,4 mln było cudzoziemcami).

Województwo lubuskie charakteryzuje się wysokim potencjałem możliwych do wykorzystania naturalnych zasobów turystycznych. 1/3 powierzchni województwa zajmują obszary chronionego krajobrazu. Na szczególną uwagę zasługuje wiele (1800) pojedynczych obiektów w postaci pomników przyrody m.in.: najstarszy dąb w Polsce „Chrobry” (okolice Szprotawy) i najgrubszy „Napoleon” koło Zielonej Góry.

Analiza zasobów naturalnych skłania się do zaoferowania walorów specjalistycznych związanych z wykorzystaniem akwenów wodnych (jezior), cieków wodnych (rzek). Istniejące główne szlaki kajakowe zlokalizowane są obecnie na rzekach : Drawa, Bóbr, Pliszka, Odra. Główne ośrodki żeglarskie to : Sława i Lubniewice. Możliwe jest także wykorzystanie ciekawych, głębokich jezior dla potrzeb turystyki podwodnej (jez. Trześniowskie, Lipie, Niestysz, Osiek, Lubikowskie), lub wędkarstwa. Predyspozycje regionu związane z czynnikiem krajobrazowym dają się wykorzystać w turystyce rowerowej. Przez Lubuskie przebiega europejski szlak rowerowy R-1. Profesjonalne ścieżki rowerowe powstały w okolicach Łagowa, oraz ogólnie przyjmując – w strefie przygranicznej.

Na dużą uwagę zasługuje pałac barokowy w Żaganiu, miejscowość Łagów wraz gotycko-barokowym zamkiem.

Do innych obiektów, instytucji turystycznych lub paraturystycznych zaliczyć można: Filharmonię Zielonogórską, Aeroklub Ziemi Lubuskiej - Lotnisko Przylep, Centrum Rehabilitacyjno- Szkoleniowe „Victoria” w Radzynie.

Występujące walory przyrodnicze i antropogeniczne stanowią szansę intensywniejszego niż dotychczas ich wykorzystania dla turystyki. Atutem regionu jest potencjał tkwiący w infrastrukturze transportowej jednakże nie zawsze pokrywa się on z dostępnością do danego waloru turystycznego. Wybudowanie kompleksowego systemu szlaków (rowerowych, konnych, wodnych), budowa i modernizacja już istniejącej infrastruktury oraz opracowanie i wdrożenie odpowiedniego systemu promocji przyczyni się do rozwoju turystyki w województwie lubuskim.

Infrastruktura turystyczna

Turyści zarówno krajowi, jak i zagraniczni mieli możliwości korzystania w Lubuskiem z 313 różnych **obiektów noclegowych** o różnym standardzie (3,6 % udział w obiektach noclegowych w kraju). Gęstość obiektów noclegowych (odnośnie do powierzchni i liczby mieszkańców) była podobna jak średnio w kraju, jednak znacznie gorsza niż w pozostałych dwóch województwach przygranicznych.

Na ponad 120 tys. turystów zagranicznych korzystających z obiektów noclegowych w 2000r. najliczniejszą grupę stanowili turyści niemieccy (33% turystów zagranicznych), ukraińscy (13%) i rosyjscy (10%). Turyści zagraniczni korzystający w Lubuskiem z obiektów noclegowych najczęściej wybierali hotele (61%).

Spośród 19813 miejsc noclegowych tylko 48% to miejsca całoroczne. Dominującą rolę wśród obiektów noclegowych odgrywają usługi o średnim lub niskim standardzie. Większość obiektów noclegowych sklasyfikowanych zostało na poziomie mało lub co najwyżej średnio zadawalającym potrzeby klientów – turystów.

Obiektów hotelowych o średnim standardzie (***) jest w województwie stosunkowo niewiele 21% wszystkich hoteli (w kraju 36%) i dysponują one tylko 866 miejscami noclegowymi.

Agroturystyka

W województwie lubuskim istnieją doskonałe warunki do uprawiania agroturystyki ze względu na liczne w cenne przyrodniczo obszary, wysoką lesistość województwa, dużą ilość jezior i rzek. Niski poziom infrastruktury na obszarach wiejskich oraz postępujące zubożenie wsi utrudnia jednak rozwój tego typu turystyki w Lubuskiem. Obecność turystów na wsi mobilizuje miejscową ludność do aktywności gospodarczej, podnosi poziom cywilizacyjny wsi, stwarza szansę rozwoju gospodarstwu rolnym, wywołuje powstawanie nowych firm i skutecznie promuje gminę.

Zagrożenia środowiska związane z turystyką i rekreacją.

Rozwój turystyki, zwłaszcza niekontrolowany, skutkuje „dzikim zagospodarowaniem” obszarów cennych przyrodniczo oraz zagrożeniem środowiska w związku z infrastrukturą techniczną nie zabezpieczającą w pełni środowiska (np. system kanalizacji i oczyszczania ścieków) oraz nadmierną liczbą turystów (w tym zmotoryzowanych). Szczególnie niepokojące w województwie lubuskim jest zjawisko masowej zabudowy letniskowej w rejonie szczególnie atrakcyjnych jezior, nie zharmonizowanej w ramach planów zagospodarowania przestrzennego i bez właściwej infrastruktury technicznej.

3.6. Konkurencyjność

Na koniec 2000r. zarejestrowanych było w województwie **87,8 tys. podmiotów gospodarczych** ale ok. 20% zarejestrowanych podmiotów faktycznie nie prowadziło działalności gospodarczej.

W Lubuskiem stale rośnie liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. W województwie podobnie jak w całym kraju wśród podmiotów gospodarczych dominują firmy mikro - a więc te zatrudniające kilku pracowników. Wśród wszystkich zarejestrowanych podmiotów w województwie dominują podmioty bardzo małe - (w większości osoby fizyczne nie zatrudniające żadnych pracowników).

Produkcja przemysłowa wzrosła w województwie w przeciągu roku 1999/2000 o 6,6%. Największe znaczenie w produkcji przemysłowej ma **produkcja drewna i wyrobów z drewna** oraz ze słomy i wikliny stanowiąca 17,1% udział w ogólnej produkcji przemysłowej regionu. W strukturze przemysłowej województwa lubuskiego dominują branże o małym zaangażowaniu technologicznym.

W eksporcie województwa w 2000r. struktura towarowa nadal jest niekorzystna, dominują dobra surowcochłonne.

Znaczenie branż przyszłości

O atrakcyjności gospodarki regionu decyduje nowoczesność przemysłu. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową ponoszone w lubuskich podmiotach w porównaniu do innych województw i kraju osiągają skrajnie niskie wartości.

O nowoczesności i zdolności do konkutowania świadczy również liczba przedsiębiorstw, którym przyznano normy ISO. Według danych z marca 2000r. (IBnGR) w Lubuskim przyznano 13 norm ISO - seria 9000. Była to najniższa wartość w kraju a kolejne województwo Świętokrzyskie miało ich dwukrotnie więcej.

Słabości konkurencyjne - obszary problemowe

Konkurencyjność województwa to przede wszystkim konkurencyjność firm zlokalizowanych w regionie, a więc konkurencyjność wytwarzanych przez nie dóbr czy usług, zarówno na rynku regionalnym jak i na rynkach zagranicznych. Sytuacja sektora MSP potwierdza niską konkurencyjność firm lubuskich. W dominującym sektorze MSP przeważają podmioty małe (95% wszystkich podmiotów zatrudnia nie więcej niż 9 osób). Mając na uwadze, że większość z tych podmiotów działa w sferze handlu i jest wyposażona w bardzo niski kapitał można stwierdzić, że sektor MSP - powszechnie określany jako najbardziej elastyczny i otwarty na zmiany na rynku - jest tu w rzeczywistości sektorem słabym (mierząc wielkością zaangażowanego kapitału i liczbą pracowników).

Główną barierą ograniczającą rozwój MSP jest brak systemowego wsparcia przedsiębiorczości w kraju, szczególnie w polityce kredytowej, a także ograniczone wsparcie w zakresie specjalistycznych usług szkoleniowych i doradczych oraz brak systemu wsparcia innowacyjności gospodarki.

Chłonność rynku lubuskiego - jeden z czynników mogących przyciągnąć inwestorów - jest niska. Zarówno niskie dochody ludności jak i stosunkowo drogi koszyk dóbr i usług ujemnie wpływają na siłę nabywczą.

Podstawowy wskaźnik poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego - produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca osiąga w regionie wartość niższą od średniej krajowej (90,8% średniej krajowej) ale zróżnicowanie wewnątrz regionu jest niewielkie: w podregionie gorzowskim 104,7% średniej wojewódzkiej i w podregionie

zielonogórskim 97,1% średniej wojewódzkiej. W porównaniu do średniej unijnej, PKB województwa lubuskiego wynosi 32,9%!

3.7. Polsko-niemiecka specyfika

Obszar graniczny województwa lubuskiego i kraju związkowego Brandenburgia rozciąga się po obu stronach Odry i Nysy wzdłuż długiej na 144 km granicy lubusko -brandenburskiej, która jest równocześnie zewnętrzną granicą Unii Europejskiej. Województwo lubuskie graniczy w części południowo -zachodniej z krajem związkowym Saksonią (ok. 50 km granicy).

Znamienne dla polsko-niemieckiego (lubusko – brandenburskiego) obszaru granicznego jest jego centralne położenie w Europie Środkowej. Ta geograficzna i społeczno - ekonomiczna rola pomostu pomiędzy Europą Zachodnią a środkowo - wschodnią jest mocną stroną tego obszaru i ma istotne znaczenie dla integracji Polski z UE. Obszar ten wykazuje w wielu miejscach znaczne słabości ponieważ na skutek wprowadzenia gospodarki rynkowej, nowe gospodarcze struktury znajdują się w budowie, dlatego też w lubusko – brandenburskim obszarze granicznym widoczna jest dysproporcja w potencjale gospodarczym. Kraj związkowy Brandenburgia ma PKB na mieszkańca w wysokości 71% średniej UE podczas gdy województwo lubuskie 32,9% średniej UE.

3.8. Sytuacja społeczna

Z badań przeprowadzonych w 2000r. wynika, że 35% lubuskich rodzin żyje poniżej granicy niedostatku. Z pomocy społecznej w Lubuskiem korzystało prawie 20% jego mieszkańców. Oznacza to, że 1/5 mieszkańców województwa od kilku lat nie posiada dochodów gwarantujących minimum egzystencji i znajduje się poniżej granicy ubóstwa. W blisko połowie rodzin korzystających z pomocy społecznej, przyczyną korzystania z pomocy było bezrobocie, a rodziny osób bezrobotnych charakteryzowały się najniższym poziomem dochodów. Problem bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej narasta wraz z pogarszającą się sytuacją na rynku pracy.

3.9. Zapotrzebowanie na siłę roboczą

Wskaźnik zatrudnienia w roku 1999, w miastach wynosił 49%, a na obszarach wiejskich – 50,6%. W poszczególnych województwach najniższy wskaźnik zatrudnienia w mieście zanotowano w świętokrzyskim – 46,2%, a najwyższy w mazowieckim – 52,2%. Wskaźnik zatrudnienia na obszarach wiejskich był najniższy w województwie lubuskim (39%), a najwyższy w województwie łódzkim (56,1%).

Bezpośrednią przyczyną bezrobocia w województwie lubuskim jest brak miejsc pracy lub też za mała ich liczba, co wynika z analizy dostępnych ofert prac. Z roku na rok spada liczba ofert pracy.

Przeprowadzone symulacje odnośnie kształtowania się sytuacji na wojewódzkim rynku pracy w latach: 2005 i 2010 pokazują, że jeśli nie zmieni się liczba miejsc pracy w województwie to w 2005r. stopa bezrobocia wyniesie 25,3%, natomiast w 2010r. 26,3%. Oczywiście przyjęte założenia są optymistyczne gdyż nie uwzględnia się tu likwidowanych miejsc pracy. Symulacje pokazują ponadto ile miejsc pracy trzeba stworzyć by utrzymać poziom bezrobocia z 2000r. (a więc 19,4%). Okazuje się, że tylko do 2005 r. trzeba by utworzyć blisko 25,5 tysiąca nowych miejsc pracy.

3.10. Analiza SWOT województwa lubuskiego wg. ZPO RR

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
Położenie geopolityczne			
<ul style="list-style-type: none"> • Bliskość dużych centrów gospodarczo-kulturalnych (Poznań, Szczecin, Wrocław, Berlin), • Przebieg dwóch międzynarodowych osi tranzytowych przez teren województwa, • Przebieg trasy magistrali kolejowych przez region 	<ul style="list-style-type: none"> • Peryferyjne położenie w UE i w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmocnienie współpracy transgranicznej z Niemcami • Powiązania gospodarcze z sąsiednimi centrami gospodarczymi 	<ul style="list-style-type: none"> • Polityka Polski skoncentrowana będzie na wzmocnieniu wschodniej granicy, która jest zewnętrzną granicą UE • Małe województwo z dobrą infrastrukturą może stać się korytarzem tranzytowym • Brak mostów umożliwiających zwiększenie liczby przejść granicznych i połączeń regionu z UE
Zasoby naturalne			
<ul style="list-style-type: none"> • Atrakcyjne zasoby przyrodnicze (lasy, wody, parki krajobrazowe) • Znaczna ilość obiektów o dużej unikatowości (obiekty sakralne, miejsca tradycji historycznych, miejsca przyrodnicze) 	<ul style="list-style-type: none"> • Wysoki stopień zanieczyszczenia wód, w szczególności rzek • Struktura lasów (lasy młode, głównie monokultury sosnowe) • Niekorzystne warunki naturalne dla rolnictwa 	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość rozwoju turystyki 	<ul style="list-style-type: none"> • Wysoki udział terenów pod ochroną jest barierą dla rozwoju gospodarczego • Wzrost udziału odłogowanych gruntów
Ludność i struktura osadnictwa			
<ul style="list-style-type: none"> • Stały przyrost liczby ludności • Korzystana struktura demograficzna • Brak dominacji jednego ośrodka, wyrównany rozwój regionu 	<ul style="list-style-type: none"> • Niska gęstość zaludnienia 	<ul style="list-style-type: none"> • Powoli starzejąca się ludność jest potencjałem regionu 	<ul style="list-style-type: none"> • Przy coraz trudniejszej sytuacji gospodarczej wzrośnie odpływ ludności (głównie młodych) do silniejszych sąsiednich regionów

Infrastruktura			
<ul style="list-style-type: none"> Gęsta sieć dróg Lotnisko w Babimoście Dynamiczny rozwój telekomunikacji (stacjonarnej i komórkowej) 	<ul style="list-style-type: none"> Niskie parametry techniczne dróg, brak obwodnic wielu miast Brak ofert inwestycyjnych (centrów technologii i miejsc tworzenia przedsiębiorstw) Dekapitalizacja sieci kolejowej i zły jej stan techniczny Słabe wyposażenie gmin w infrastrukturę techniczną Braki w zakresie infrastruktury kształcenia zawodowego, społecznej i zdrowia Liczne zdegradowane zasoby przemysłowe i wojskowe 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystanie zaadoptowanych zasobów wojskowych i przemysłowych dla społeczno-gospodarczego rozwoju dobrze wyposażenie infrastrukturalne stworzy korzystne warunki dla rozwoju wzrost inwestycji wokół lotniska w Babimoście w związku w budową portu cargo aktywne wykorzystanie potencjału społeczeństwa informacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> Niska gęstość zaludnienia podnosi koszty budowy infrastruktury Niskie dochody gmin Konkurencja sąsiednich portów lotniczych Berlina i Poznania Zły stan infrastruktury ogranicza rozwój turystyki
Badania i rozwój, technologie i innowacje			
<ul style="list-style-type: none"> Istniejący potencjał naukowy na Uniwersytecie Zielonogórskim 	<ul style="list-style-type: none"> Niskie zatrudnienie w sektorze B&R i skrajnie niskie wydatki na B&R (w szczególności w sektorze przedsiębiorstw) Zbyt mało innowacyjnych firm Niski udział przemysłów zaawansowanej technologii Brak centrów transferu technologii 	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost liczby firm innowacyjnych przy wykorzystaniu istniejącego potencjału zasobów ludzkich (absolwenci kierunków technicznych i spin-off) Wykorzystanie dorobku naukowego i urynkowanie rozwiązań innowacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> Odptyw wykształconej kadry (drenaż mózgów) Brak nowych kierunków „innowacyjnych” na uczelniach
Środowisko			
<ul style="list-style-type: none"> Duży udział obszarów chronionych w powierzchni 	<ul style="list-style-type: none"> brak kompleksowego rozwiązania gospodarki odpadami 	<ul style="list-style-type: none"> Poprawa wód powierzchniowych 	<ul style="list-style-type: none"> Istniejące konflikty: gospodarka-a środowisko

<p>województwa</p> <ul style="list-style-type: none"> Niski stopień zanieczyszczenia powietrza liczne oczyszczalnie ścieków wybudowane w ramach środków Phare CBC 	<ul style="list-style-type: none"> brak kompleksowego rozwiązania gospodarki ściekowej na terenach wiejskich niewystarczająca infrastruktura kanalizacyjna 	<ul style="list-style-type: none"> Rozwój turystyki przy zachowaniu równowagi środowiska Rekultywacja zdegradowanych terenów wojskowych szansą dla rozwoju turystyki i MSP 	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost zanieczyszczeń spalinami oraz natężenie hałasu w związku z nasileniem ruchu tranzytowego i wzmożoną motoryzacją
Gospodarka			
<ul style="list-style-type: none"> Wysoki udział sektora prywatnego Rozwinięte powiązania eksportowe Duża liczba zagranicznych inwestorów / przedsięwzięć Bliskość dużych rynków zbytu 	<ul style="list-style-type: none"> Słaby sektor MSP (mikrofirmy, słabe kapitałowo, przede wszystkim handlowe) Niekorzystna struktura inwestycji zagranicznych (niski kapitał, małe inwestycje) W sektorze przemysłu dominują dobra praco- i surowcochłonne Dominacja zagranicznych partnerów gospodarczych Niskie znaczenie turystyki w gospodarce regionu Słaba siła nabywcza regionu (niskie dochody, wysokie ceny) Niska industrializacja 	<ul style="list-style-type: none"> Rozwój istniejących powiązań eksportowych pomoże ściągnąć inwestycje w zakresie przemysłu przetwórczego (np. przemysł spożywczy) Rozwój instytucji wspierania przedsiębiorczości i współpracy transgranicznej przyczyni się do umocnienia sektora MSP Zdobycie nowych rynków zbytu 	<ul style="list-style-type: none"> Brak systemowego wsparcia dla MSP w kraju Brak napływu dużych inwestycji zagranicznych jest barierą dla transferu know-how Drobne inwestycje zagraniczne nie wywołują efektów mnożnikowych Rozwój szarej strefy
Rynek pracy			
<ul style="list-style-type: none"> Duża determinacja w poszukiwaniu pracy Istniejące szkoły wyższe/universytet Młode społeczeństwo 	<ul style="list-style-type: none"> Wysokie bezrobocie, Wysoki udział długotrwale bezrobotnych, młodzieży i kobiet w bezrobociu Wysoki udział osób słabo wykształconych wśród długotrwale bezrobotnych Niekorzystna struktura wykształcenia 	<ul style="list-style-type: none"> Poprawa sytuacji długotrwale bezrobotnych, młodzieży i kobiet na rynku pracy dzięki aktywnym formom wsparcia rynku pracy Poprawa systemu kształcenia zawodowego 	<ul style="list-style-type: none"> Odływ wykształconych absolwentów do innych ośrodków o bogatszej ofercie pracy Mała ilość inwestycji przyczyni się do wzrostu bezrobocia strukturalnego Zbyt wysoki udział usług

	<p>(niski wskaźnik osób z wyższym wykształceniem, zbyt duży udział zasadniczego szkolnictwa zawodowego)</p> <ul style="list-style-type: none"> Niski poziom wykształcenia kadry MSP 	<ul style="list-style-type: none"> Korzyści dla inwestorów dzięki działaniom na rzecz poprawy zatrudnienia i kształcenia 	<p>nierynkowych nie wywoła efektów mnożnikowych, które powodują powstawanie miejsc pracy.</p>
Rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich			
<ul style="list-style-type: none"> Stosunkowo duża powierzchnia gospodarstw rolnych w porównaniu do średniej krajowej Duża determinacja ludności wiejskiej w poszukiwaniu pracy i źródeł dochodu Niskie zatrudnienie w rolnictwie (na 100ha) w porównaniu do średniej krajowej Dobrze rozwinięte przetwórstwo mięsa, głównie drobiu 	<ul style="list-style-type: none"> Brak instrumentów wsparcia rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich Przestarzałe technologie w produkcji rolniczej i przetwórstwie żywności Brak grup producenckich Słabo rozwinięte przetwórstwo rolne (poza przetwórstwem mięsa) Odływ młodych ludzi do miast 	<ul style="list-style-type: none"> Rozwój zorientowanego na rynek rolnictwa ekologicznego Powstanie grup producenckich Dywersyfikacja działalności rolniczej i pozarolniczej (np. agroturystyka) Duży popyt na dobre jakościowo krajowe produkty rolne Zintegrowany rozwój obszarów wiejskich dzięki wsparciu i aktywności mieszkańców wsi 	<ul style="list-style-type: none"> Rezygnacja (bierność) części mieszkańców wsi utrudni działania na rzecz aktywizacji obszarów wiejskich Bariery wejścia na rynek Brak instrumentów marketingowych dla produktów rolniczych

4. CHARAKTERYSTYKA OBECNEGO STANU LASÓW I GOSPODARKI LEŚNEJ ORAZ JEJ ZWIĄZKÓW MIĘDZYSEKTOROWYCH W ASPEKTCIE JEJ SŁUŻEBNOŚCI WOBEC SPOŁECZEŃSTWA I ROZWOJU REGIONALNEGO

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Zielonej Górze jest jedną z siedemnastu jednostek administracyjnych Lasów Państwowych.

Zasięg terytorialny RDLP w Zielonej Górze wynosi 8 810 km². Graniczy ona od północy z RDLP w Szczecinie, od wschodu z RDLP w Poznaniu oraz od południa z RDLP we Wrocławiu. Zachodnią granicę RDLP w Zielonej Górze stanowi granica Państwa.

Powierzchnia ogólna gruntów będących w zarządzie nadleśnictw wchodzących w skład RDLP wynosi wg stanu na 31.12.2002 r. 452 603,94 ha, z czego 431 748,67 ha stanowią lasy.

W Lasach Państwowych podstawowymi jednostkami w systemie zarządzania są nadleśnictwa. Na terenie RDLP w Zielonej Górze funkcjonuje 20 nadleśnictw oraz 2 samodzielne zakłady (Ośrodek Transportu Leśnego w Świebodzinie oraz Gospodarstwo Rybackie Lasów Państwowych w Żarach). W skład nadleśnictw wchodzi 304 leśnictw.

Podział RDLP na nadleśnictwa przedstawia poniższa rycina:

Przeciętna powierzchnia jednego nadleśnictwa wynosi: 22,6 tys. ha (w kraju 15,9 tys. ha).

Przeciętna powierzchnia jednego leśnictwa wynosi: 1 475 ha (w kraju 1 067 ha).

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Zielonej Górze położona jest w trzech województwach – w przeważającej mierze w lubuskim (429,51 tys. ha) częściowo w wielkopolskim (22,22 tys. ha) oraz niewielka część w dolnośląskim (0,87 tys. ha).

Zasięgiem swoim obejmuje 14 powiatów (w tym jedno miasto na prawach powiatu) oraz 80 gmin.

Według regionalizacji przyrodniczo – leśnej lasy RDLP znajdują się w Krainie III – Wielkopolsko – Pomorskiej, Dzielnicy Pojezierza Lubuskiego i w niewielkim procencie w Dzielnicy Niziny Wielkopolsko – Kujawskiej oraz w V – Śląskiej, Dzielnicy Równiny Dolnośląskiej.

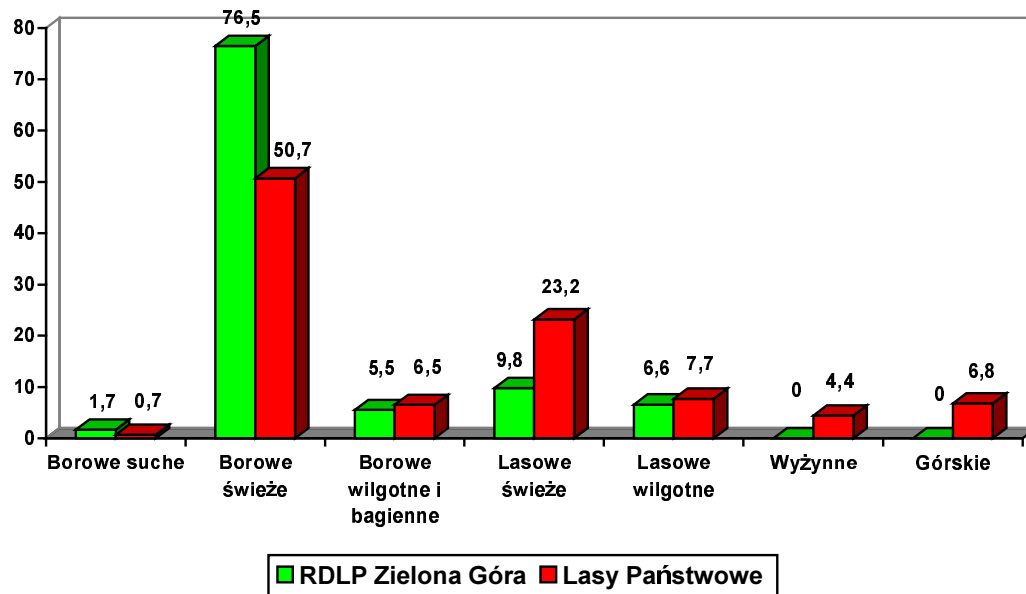
Omawiany obszar został ukształtowany w czasie dwóch ostatnich zlodowaceń: część południową obejmuje Zlodowacenie Środkowopolskie w stadiale Warty, część północną obejmuje Zlodowacenie Północnopolskie w stadiale głównym, fazie leszczyńskiej.

Utwory geologiczne występujące na tym terenie pochodzą głównie z okresu Czwartorzędu. Większość z nich związana jest z Plejstoceniem - m. in.: piaski zwałowe, sandrowe plejstocenijskie piaski rzeczne. Znaczną powierzchnię zajmują utwory Holocenu związane z torfami, murszami, piaskami rzeczno-holocenijskimi a także polami piasków eolicznych przykrywających starsze utwory oraz akumulujących się w wydmach. W wielu miejscach występują utwory Trzeciorzędowe. Utwory tego okresu to głównie iły pliocenijskie, ale występują również piaski trzeciorzędowe, gliny trzeciorzędowe oraz lokalne pokłady węgla brunatnego.

węglu brunatnego.

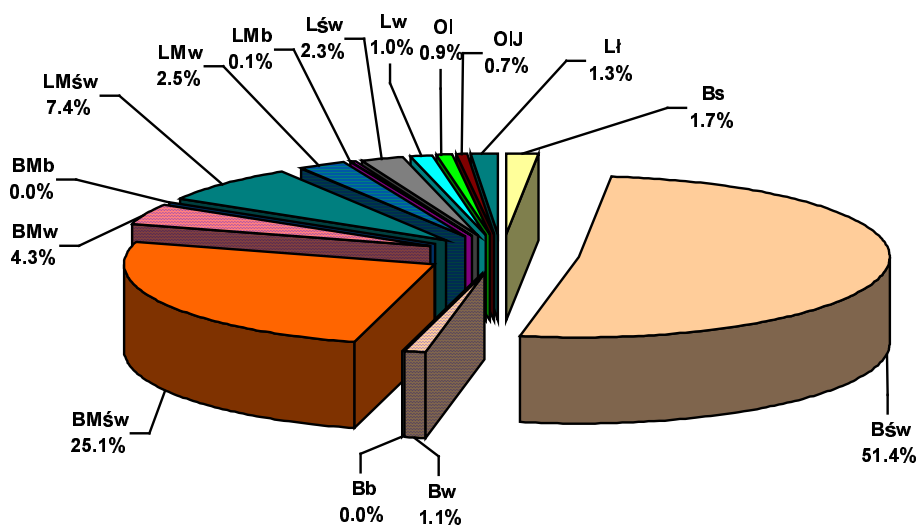
Udział siedliskowych typów lasu, w porównaniu z krajem, obrazuje poniższy wykres:

Udział procentowy siedlisk

Jak wynika z wykresu, udział siedlisk borowych wynosi 83,7%, co w porównaniu z danymi ogólnokrajowymi (57,9%) wyraźnie obrazuje ubóstwo tych terenów.

Szczegółowy udział siedliskowych typów lasu w RDLP Zielona Góra przedstawia poniższy diagram:

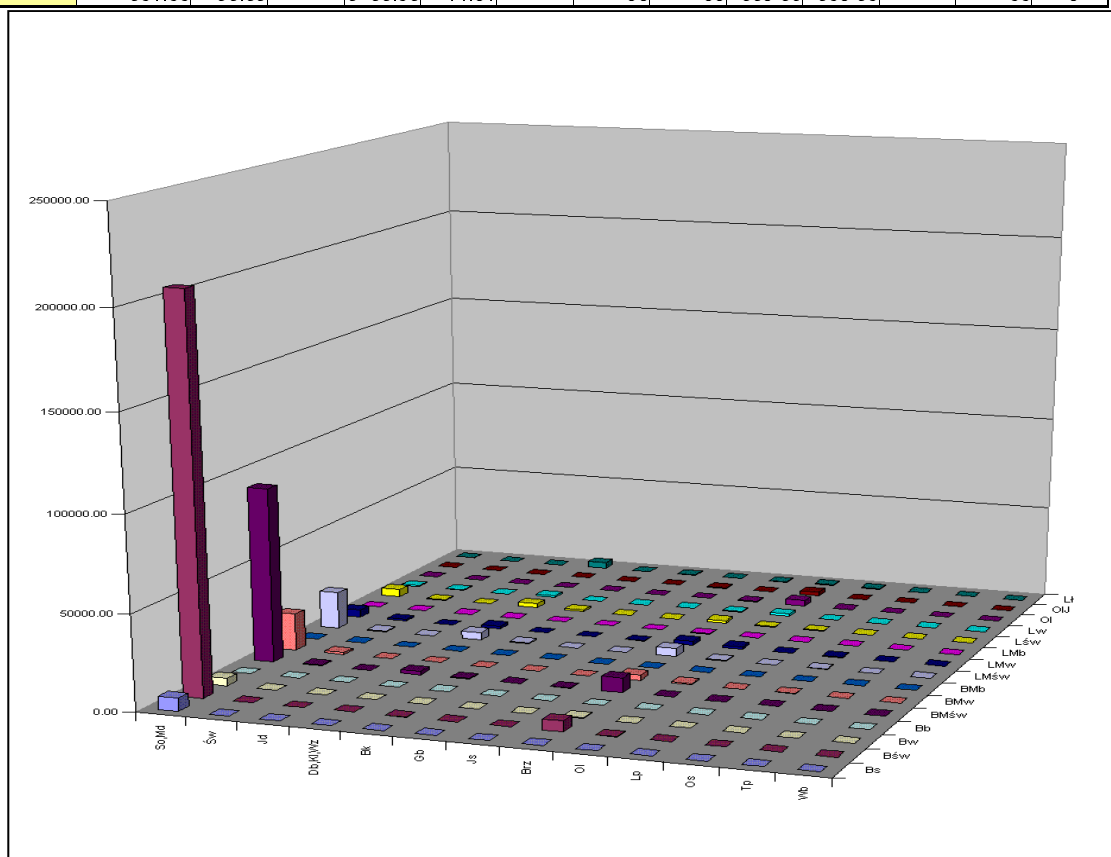

Siedliska borowe w RDLP w Zielonej Górze porastają w przeważającej mierze jednorodne, jednowiekowe i jednogatunkowe drzewostany sosnowe z niewielkim udziałem dębu i brzozy. Siedliska lasowe zajmują drzewostany mieszane, z panującą sosną, dębem, brzozą, olszą.

Szczegółowy udział powierzchniowy gatunków (wg gatunków rzeczywistych) w poszczególnych typach siedliskowych lasu przedstawiają poniższe tabele i wykresy:

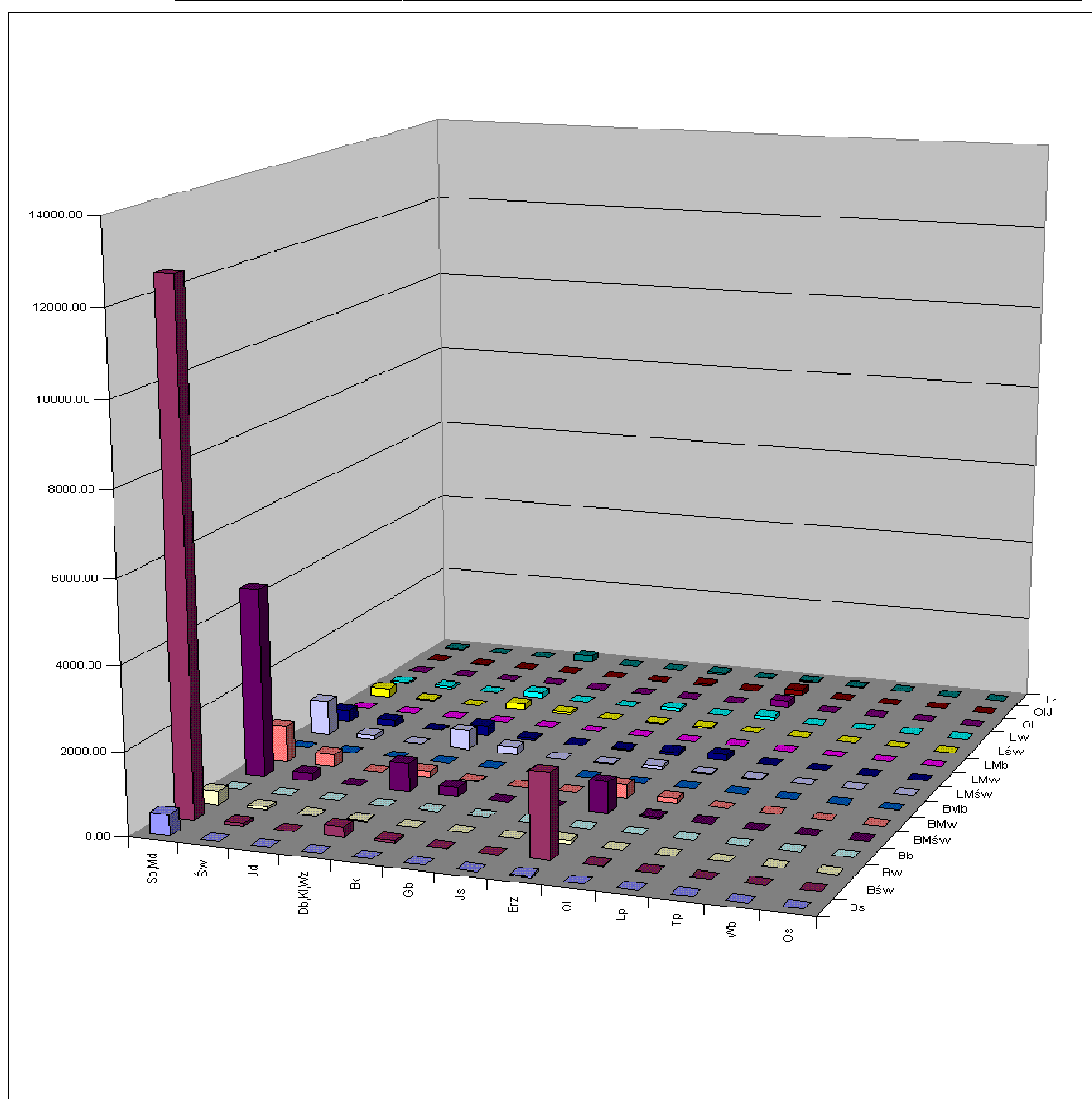
Udział powierzchniowy podstawowych gatunków leśnych w typach siedliskowych (wg. gat. rzeczywistych)

TYP_SIEDL	So,Md	Św	Jd	Db,Kl,Wz	Bk	Gb	Js	Brz	OI	Lp	Os	Tp	Wb
Bs	6741.35	0.00	0.00	0.41	0.00	0.00	0.00	77.28	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Bśw	205193.91	120.14	3.35	368.57	57.58	1.18	0.72	5526.98	52.57	0.96	19.85	0.49	0.57
Bw	3988.41	144.41	0.14	23.55	3.33	0.00	0.00	412.21	48.36	0.00	4.11	0.04	0.00
Bb	16.90	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	5.07	11.63	0.00	0.00	0.00	0.00
BMśw	92216.71	708.12	31.28	1970.24	330.02	15.12	10.45	7700.17	207.30	34.70	161.17	11.52	3.59
BMw	19782.87	942.60	7.35	324.09	26.81	2.36	8.15	2847.96	678.25	2.00	126.59	36.00	0.00
BMb	46.69	4.75	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	16.48	15.78	0.00	0.12	0.00	0.00
LMśw	19782.67	594.51	85.11	3986.87	785.16	58.42	37.33	4482.46	225.51	76.44	256.02	106.32	2.73
LMw	3999.14	826.12	18.63	1449.71	68.93	17.79	76.32	2235.52	1423.16	45.44	233.87	28.82	1.65
LMb	39.31	32.34	0.00	4.08	0.00	0.00	0.00	140.16	73.93	0.00	56.87	0.00	0.00
Lśw	4054.28	331.36	40.73	2358.37	921.25	87.20	62.37	1384.59	167.43	166.88	120.95	65.50	1.69
Lw	471.45	208.25	9.53	1138.57	41.10	48.11	387.12	529.34	1211.37	78.17	72.81	38.30	7.66
OI	66.94	65.10	0.00	39.22	2.53	0.37	27.04	330.41	2946.92	0.79	14.84	6.23	2.91
OIJ	34.94	48.71	0.03	75.88	1.53	1.05	419.36	212.77	2011.60	1.42	8.44	12.32	2.97
Li	361.66	53.33	1.27	3233.63	14.01	214.71	314.08	169.00	538.59	368.36	24.76	175.66	8.43

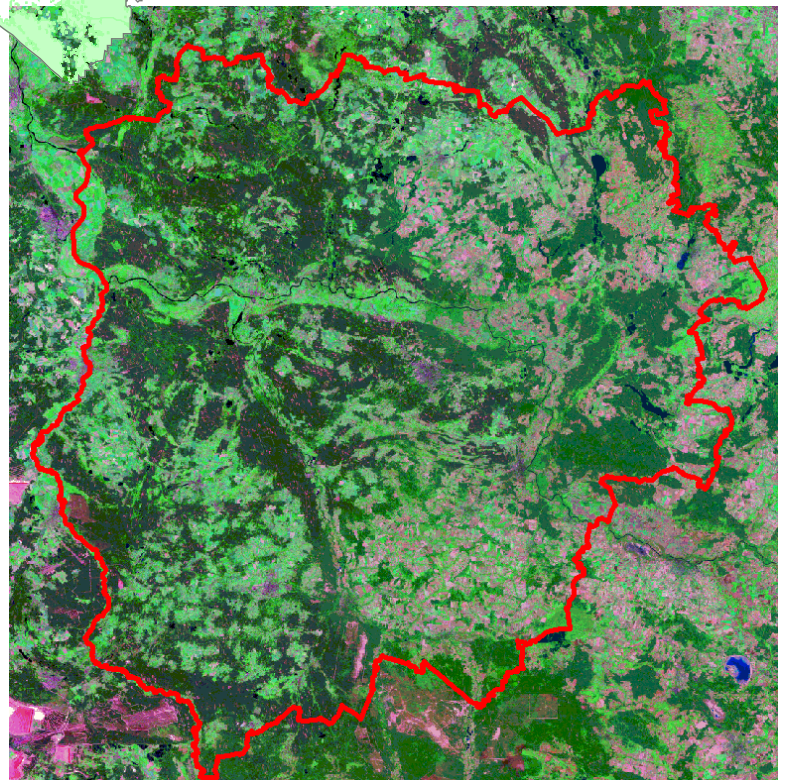
Udział powierzchniowy podstawowych gatunków leśnych Ia klasy wieku w typach siedliskowych (wg. gat. rzeczywistych)

TYP_SIED L	So,Md	Św	Jd	Db,Kl, Wz	Bk	Gb	Js	Brz	OI	Lp	Tp	Wb	Os
Bs	501.93	0.00	0.00	0.10	0.00	0.00	0.00	33.48	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
BŚw	12550.80	62.75	1.62	253.85	53.76	0.78	0.20	2053.72	16.67	0.59	0.00	0.57	0.48
Bw	311.79	68.40	0.00	18.13	3.33	0.00	0.00	92.08	7.62	0.00	0.00	0.00	0.00
Bb	0.22	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.09	2.42	0.00	0.00	0.00	0.00
BMŚw	4576.37	199.70	6.40	693.29	224.87	2.57	7.28	759.77	39.16	19.22	0.00	2.12	1.34
BMw	890.27	306.89	1.52	152.39	22.08	0.00	2.38	328.53	121.62	0.81	0.00	0.00	0.06
BMb	1.38	1.25	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.95	4.72	0.00	0.00	0.00	0.00
LMŚw	861.20	97.97	6.56	452.02	164.53	1.55	12.19	84.63	24.01	8.07	0.00	0.05	0.64
LMw	276.79	147.65	12.34	260.14	41.10	0.46	22.81	76.05	140.94	2.18	0.00	0.00	0.78
LMb	1.12	2.44	0.00	3.33	0.00	0.00	0.00	0.20	10.97	0.00	0.00	0.00	0.00
LŚw	196.05	33.88	5.30	156.90	60.92	2.13	8.35	25.98	9.37	4.29	0.49	0.00	0.20
Lw	48.61	42.29	1.15	130.66	19.13	0.07	63.50	15.62	91.36	4.08	0.00	0.00	1.13
OI	3.10	12.31	0.00	6.65	0.50	0.00	7.32	10.55	191.11	0.00	0.17	0.00	0.39
OIJ	1.16	7.45	0.00	7.60	1.19	0.00	40.96	3.64	132.55	0.00	0.00	0.00	0.14
Lł	22.27	6.13	0.51	161.21	3.28	2.14	38.00	9.60	38.29	6.82	0.00	0.00	0.00

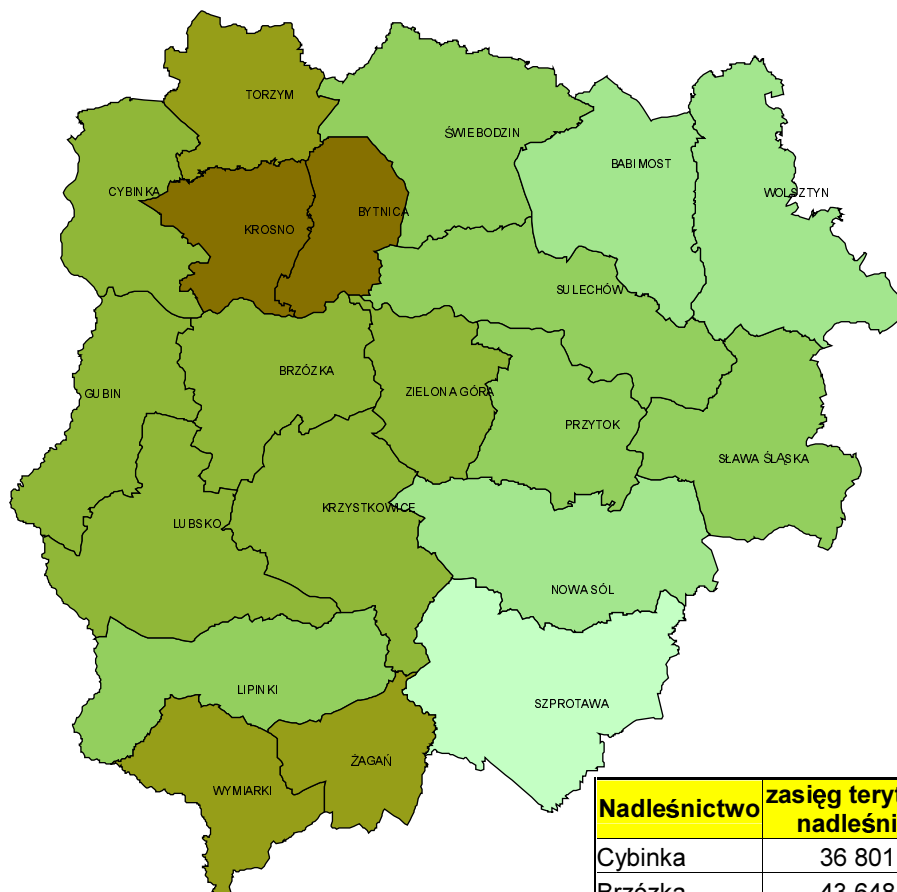
Z przedstawionych powyżej danych wyraźnie daje się zauważyć działania leśników zmierzające do optymalizacji składów gatunkowych nowozakładanych upraw – zwiększone udziały gatunków liściastych w Ia klasie wielu.

RDLP w Zielonej Górze charakteryzuje się najwyższą w kraju lesistością. Prawie 50% powierzchni pokryte jest lasami.

Lesistość w nadleśnictwach RDLP Zielona Góra jest zmienna od 27,4% do 73,1%, Szczegółowe dane o lesistości nadleśnictw (z wyłączeniem lasów obcych – stanowiących ok. 0,8%) przedstawia poniższa mapka i tabela.

Lesistość

Nadleśnictwo	zasięg terytorialny nadleśnictwa	Pow. lasów	Lesistość
Cybinka	36 801 ha	21 528 ha	58.5%
Brzózka	43 648 ha	23 390 ha	53.6%
Gubin	38 633 ha	20 695 ha	53.6%
Krosno	28 436 ha	20 225 ha	71.1%
Krzystkowice	53 486 ha	31 060 ha	58.1%
Lipinki	49 247 ha	22 864 ha	46.4%
Lubsko	55 421 ha	30 373 ha	54.8%
Nowa Sól	58 048 ha	22 765 ha	39.2%
Sława Śląska	50 518 ha	25 257 ha	50.0%
Sulechów	53 608 ha	23 988 ha	44.7%
Świebodzin	56 529 ha	23 458 ha	41.5%
Szprotawa	65 720 ha	18 023 ha	27.4%
Torzym	33 536 ha	20 797 ha	62.0%
Wolsztyn	57 371 ha	18 956 ha	33.0%
Wymiarki	33 187 ha	22 629 ha	68.2%
Zielona Góra	30 341 ha	16 887 ha	55.7%
Babimost	48 337 ha	15 449 ha	32.0%
Przytok	36 995 ha	17 328 ha	46.8%
Żagań	26 197 ha	17 842 ha	68.1%
Bytnica	24 940 ha	18 234 ha	73.1%
Razem	880 999 ha	431 749 ha	49.0%

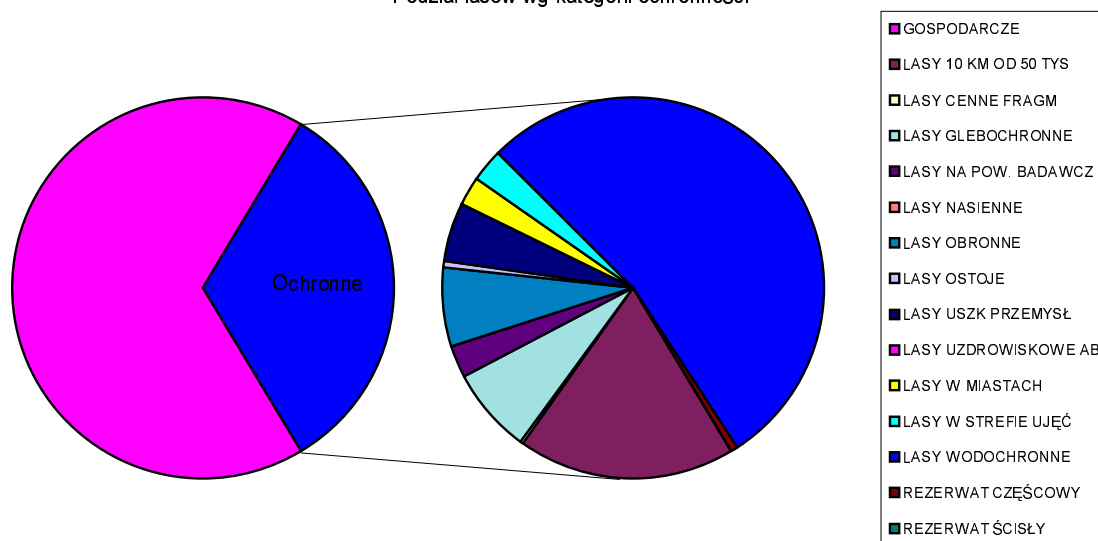
Drzewostany RDLP zajmują powierzchnię 410,5 tys. ha, z tego na lasy gospodarcze przypada 277,0 tys. ha – tj. 67,5 %, na lasy ochronne 132,8 tys. ha – tj. 32,4 % a na rezerwy 0,7 tys. ha – tj. 0,1 %.

Lasy ochronne zajmują powierzchnię 135 104 ha – tj. 32,5 % powierzchni leśnej RDLP.

Udział poszczególnych kategorii przedstawia się następująco:

1. Glebochronne	- 9 725 ha	- 7,2%
2. Wodochronne	- 72 349ha	- 53,6%
3. W strefie ujęć wody	- 3 821 ha	- 2,8%
4. Uszkodzone przez przemysł – II strefa	- 6 517 ha	- 4,8%
5. Cenne fragmenty przyrody	- 291 ha	- 0,2%
6. GPW i pow. doświadczalne	- 3 850 ha	- 2,8%
7. Drzewostany nasienne wyłączone	- 230 ha	- 0,2%
8. Ostoje zwierząt chronionych	- 861 ha	- 0,6%
9. Lasy w granicach miast	- 3 372 ha	- 2,5%
10. Do 10 km od granic miast pow. 50 tys.	- 24 927 ha	- 18,5%
11. Uzdrowiskowe	- 271 ha	- 0,2%
12, Obronne	- 8 887 ha	- 6,6%

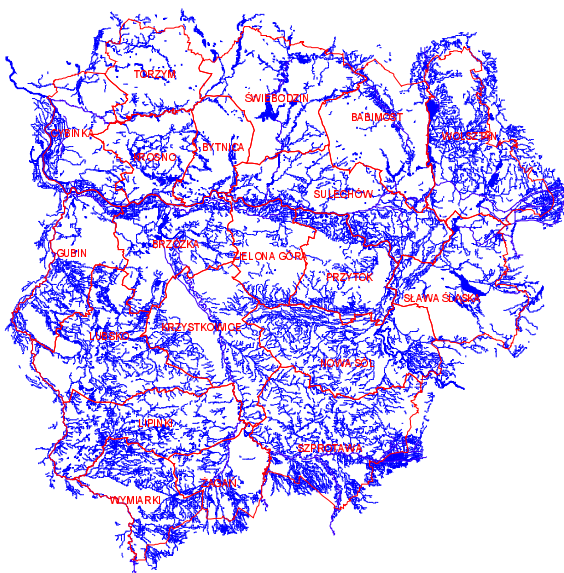
Podział lasów wg kategorii ochronności

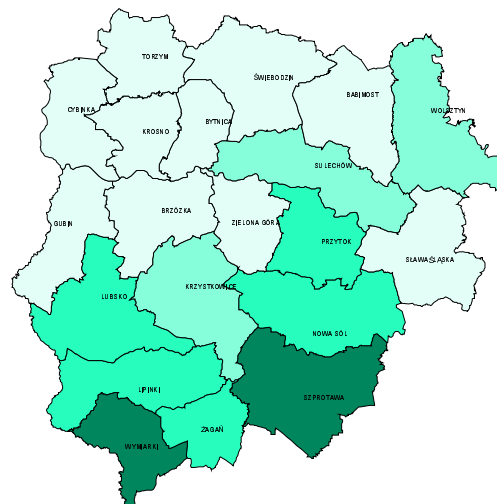
Największą powierzchnię lasów ochronnych w RDLP Zielona Góra zajmują lasy wodochronne (53,6% ogółu lasów ochronnych), ich podstawowym zadaniem jest

ochrona zasobów wód. Lasy te położone są w przeważającej mierze u źródeł rzek i potoków, wzdłuż rzek, potoków, kanałów, jezior i innych zbiorników wodnych, na terenach zalewowych oraz na siedliskach wilgotnych i bagiennych.

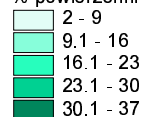
Szczegółowa sieć wód

Udział siedlisk wilgotnych bagiennych i łąkowych

% powierzchni leśnej

Powierzchnia lasów wodochronnych w nadleśnictwach

Nadleśnictwo	Wodochr.
Cybinka	5753.04
Brzózka	2221.15
Gubin	922.51
Krosno	4415.89
Krzystkowice	2559.54
Lipinki	6492.95
Lubsko	4020.97
Nowa Sól	4670.62
Sława Śląska	772.9
Sulechów	5098.92
Świebodzin	2194.86
Szprotawa	6083.46
Torzym	3668.4
Wolsztyn	2587.42
Wymiarki	7673.79
Zielona Góra	972.27
Babimost	792.13
Przytok	2589.28
Żagań	6935.39
Bytnica	2347.99

Zagospodarowanie lasów ochronnych prowadzone jest w ten sposób aby mogły spełniać określone funkcje.

Część lasów znajduje się w gospodarstwie specjalnym i wyłączona jest z użytkowania (np. glebochronne, nasienne wyłączone, ostoje zwierząt, uzdrowiskowe, lasy przy osiedlach mieszkaniowych Zielonej Góry, cenne fragmenty przyrody, lasy na siedliskach łągowych i bagiennych). W innych lasach ochronnych stosowane są różne rodzaje rębni częściowych, a przy zrębach zupełnych wydłuża się nawroty cięć, ogranicza powierzchnię zrębów i stosuje się Zarządzenie nr 11A Dyrektora Generalnego LP.

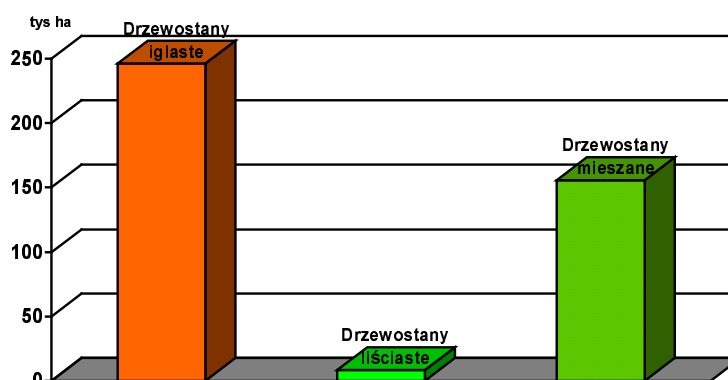
Największą powierzchnię drzewostanów w RDLP Zielona Góra zajmują drzewostany iglaste – 246,2 tys. ha – tj. 60,0 % z dominującą sosną.

Drzewostany liściaste zajmują 8,5 tys. ha – tj. 2,0 %, gdzie największą powierzchnię zajmują dąb – 29,4 %, olsza – 28,2 %, brzoza – 21,2 %, buk – 4,7 %, inne liściaste – 16,5 % (Ak, Tp, Os, Gb, Lp, Kl).

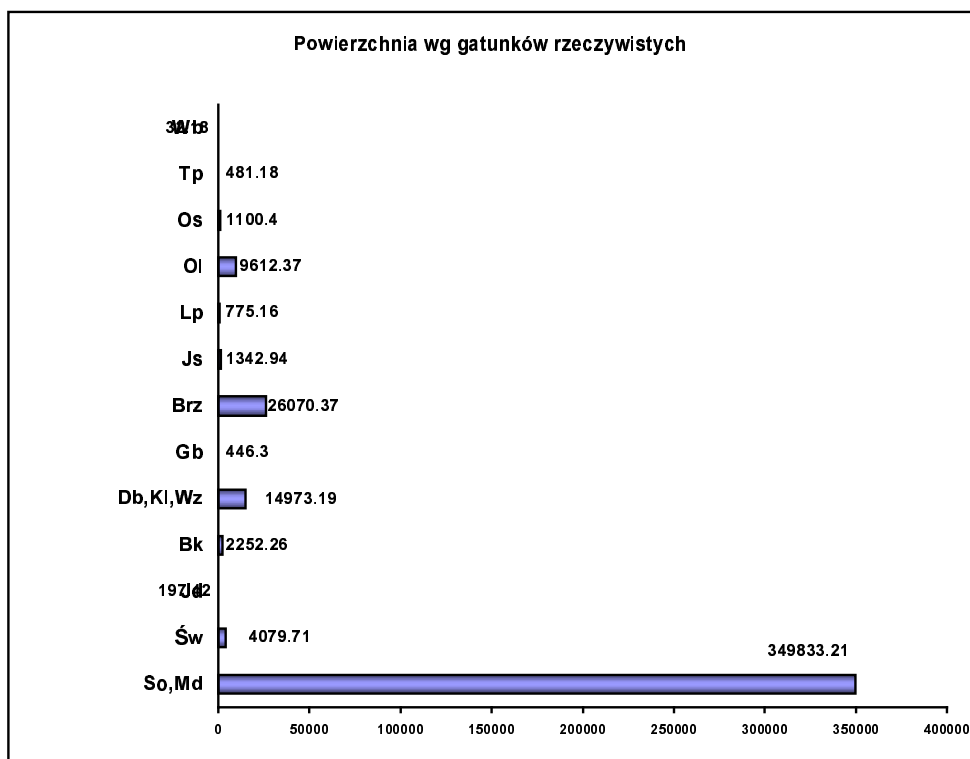
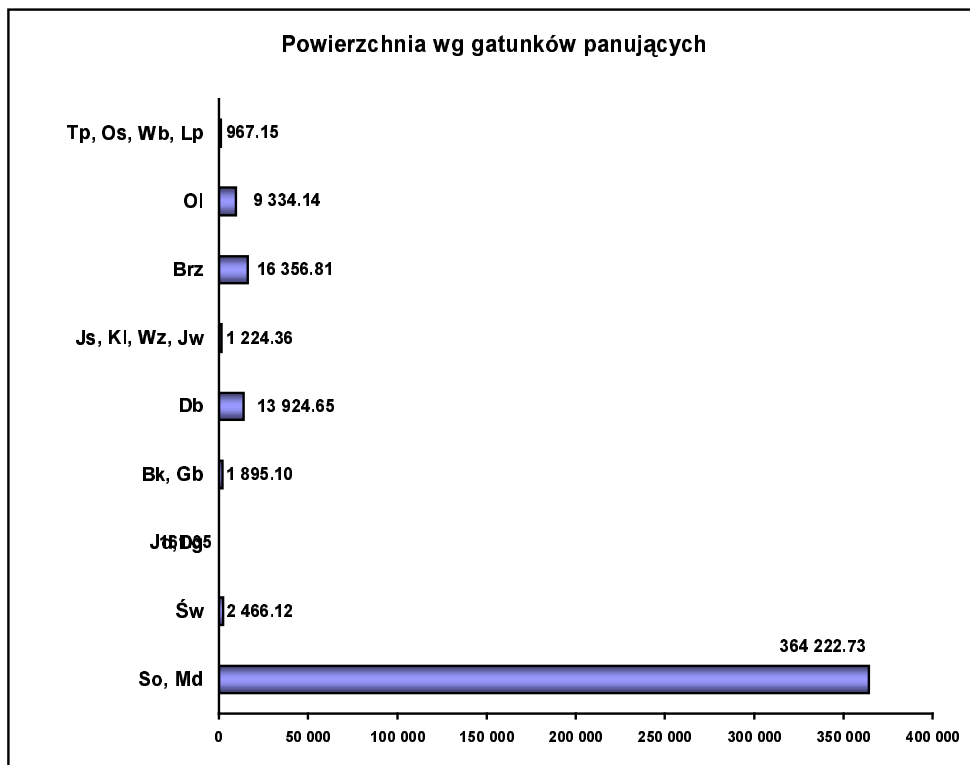
Drzewostany mieszane zajmują 155,8 tys. ha – tj. 38,0 %.

Drzewostany iglaste i mieszane zajmują głównie siedliska borowe (Bśw, BMśw), które stanowią 83,7 %, oraz siedliska lasowe (LMśw, LMw, Lśw, Lw) stanowiące 13,4 %. Gatunki liściaste zajmują głównie siedliska olsów – 0,9 %, lasów łągowych i olsów jesionowych – 2,0 %, oraz lasów świeżych i lasów wilgotnych. Zbyt mały jest udział gatunków liściastych w stosunku do występujących siedlisk lasowych i łągowych.

Powierzchniowy udział gatunków w poszczególnych typach siedliskowych lasu przedstawiony został wcześniej – podczas omawiania udziału siedlisk.

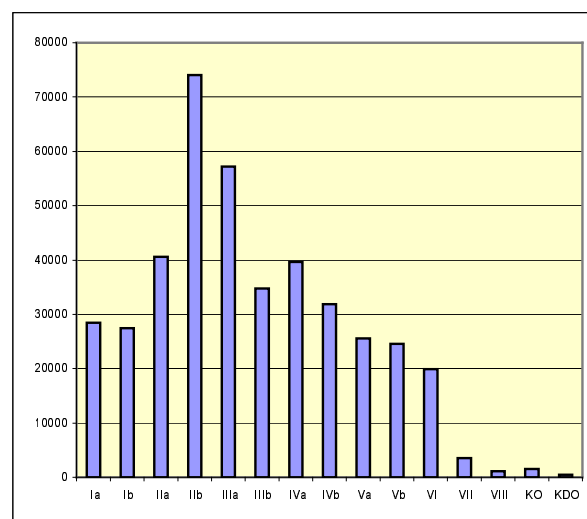
Szczegółowy udział powierzchniowy gatunków (wg gatunków panujących oraz rzeczywistych) przedstawiają poniższe wykresy:

Podstawową charakterystykę najważniejszych gatunków przedstawia poniższa tabela:

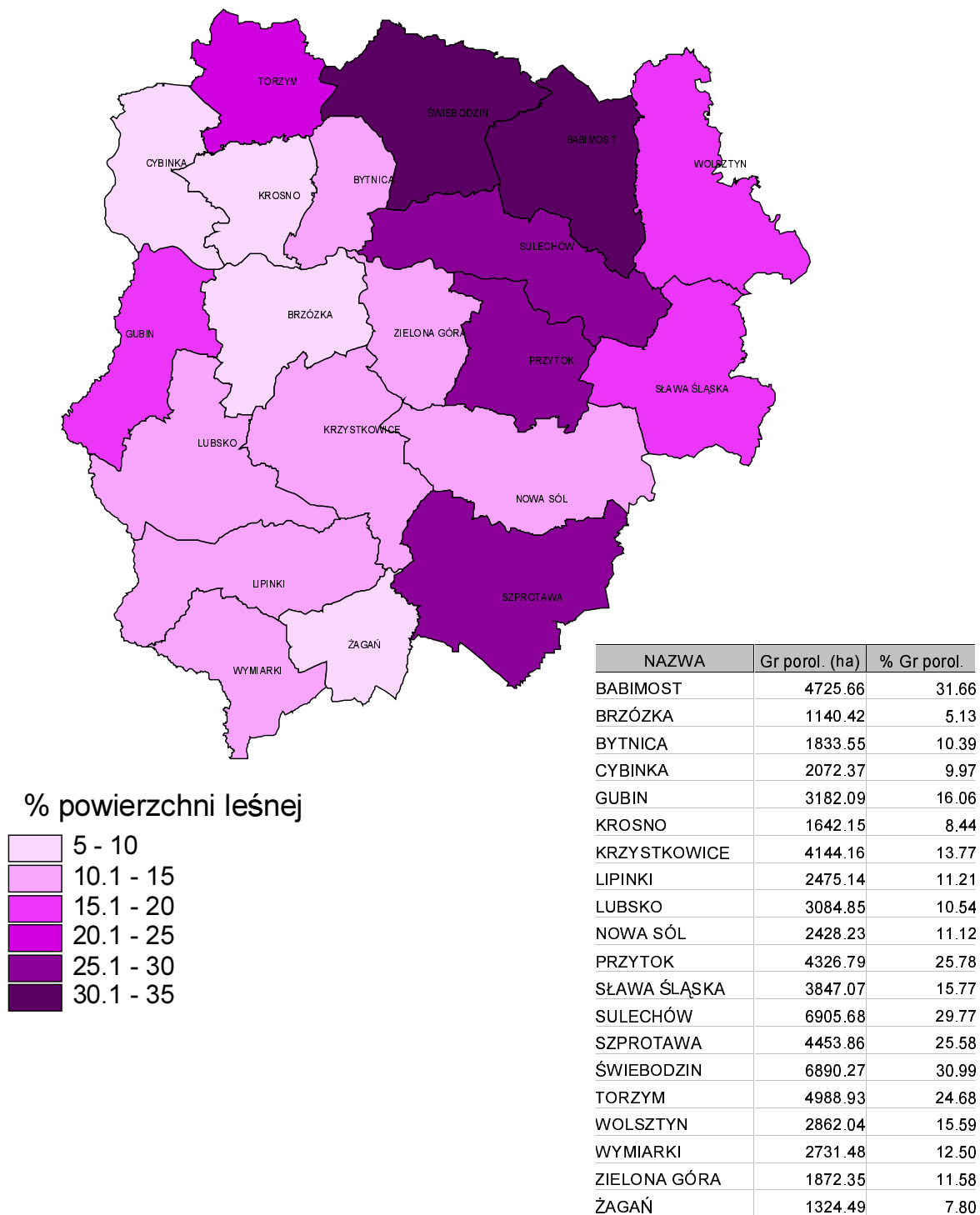
Wyszczególnienie	Charakterystyka przyrodnicza			
	powierzchnia [ha]	średni wiek [lata]	miaższość	
			ogółem [m ³]	m ³ /ha
2	3	4	5	6
Tabele klas wieku wg gatunków panujących	415 738	51.7	75 055 118	181
sosna,	367 657	50.9	65 781 214	179
świerk,	2 476	39.7	400 857	162
dąb,	14 299	81.1	3 455 704	242
buk,	1 764	84.9	439 509	249
brzoza,	13 931	42.5	2 046 649	147
olsza,	9 497	48.5	1 832 749	193
inne iglaste,	903	26.6	104 565	116
inne liściaste,	5 211	54.7	993 871	191

Struktura wiekowa RDLP również odbiega od równomiernego udziału powierzchniowego klas wieku. Zbyt duży jest udział drzewostanów II i III klasy wieku, nieco niższy udział I i V klasy wieku, zbliżony do „normalnego” jest udział IV klasy wieku. Taka struktura wiekowa jest wynikiem zalesiania w okresie powojennym dużych połaci gruntów rolnych słabszych klas bonitacyjnych, które nie były użytkowane rolniczo.

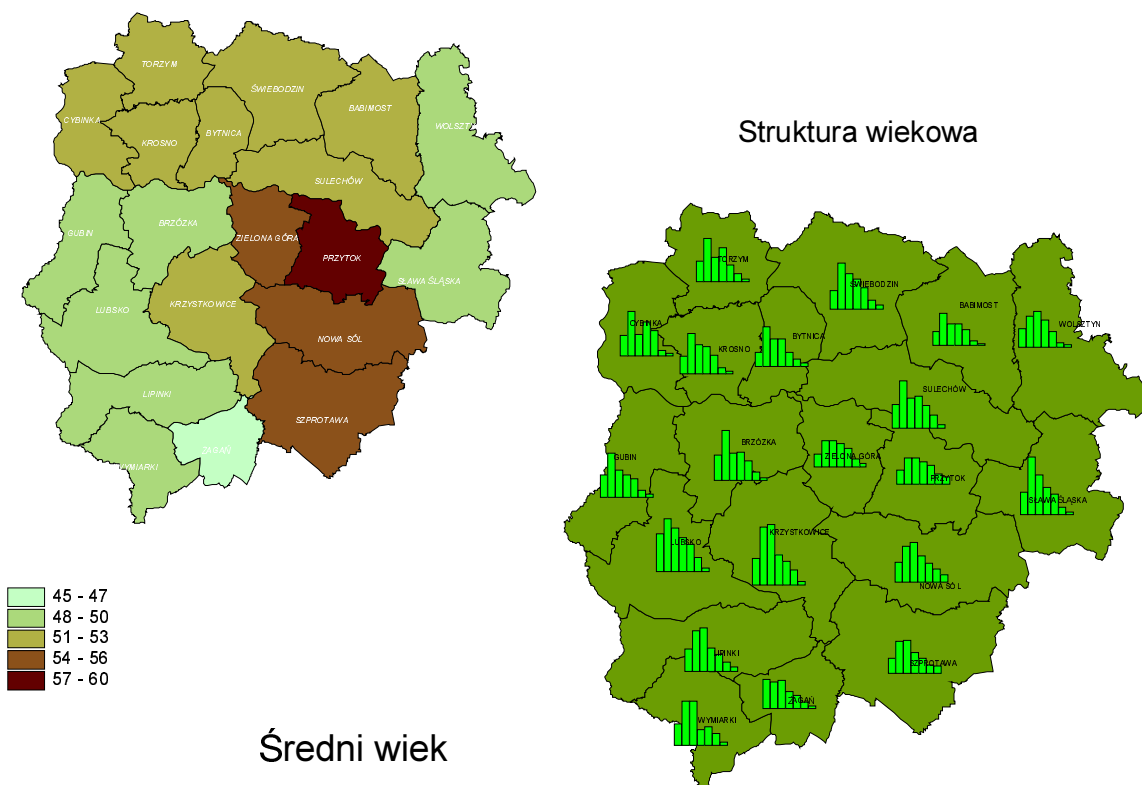

Wielkość powojennych zalesień może w sposób przybliżony zobrazować powierzchnia drzewostanów na gruntach porolnych.

Udział drzewostanów na gruntach porolnych

Przeciętny wiek, oraz strukturę klas wieku w poszczególnych nadleśnictwach przedstawiają załączone mapki:

Na terenie RDLP zarejestrowano 25,7 tys. ha drzewostanów powyżej 100 lat, co stanowi 6,3 % ogólnej powierzchni, z tego: drzewostanów liściastych 1,8 tys. ha – 7,0 %, mieszanych 8,8 tys. ha – 34,2 %, iglastych 15,1 tys. ha – 58,8 %. Są to najcenniejsze fragmenty ekosystemów leśnych, w tym łągi nadodrzańskie oraz drzewostany na siedliskach wilgotnych i bagiennych wyłączone z użytkowania rębego.

4.1. W zakresie funkcji ekologicznych

4.1.1. Ochrona różnorodności biologicznej lasów

Ochrona różnorodności zasobów genowych.

Lasy RDLP w Zielonej Górze są bardzo zniekształcone w wymiarze genowym. Są tu obecne pule genetyczne reprezentujące niemal całą Europę. Jest to wynik niemieckiej gospodarki przeszłej, nastawionej na rentę leśną.

Obecnie trwa realizacja obowiązującego „Programu zachowania leśnych zasobów genowych i hodowli selekcyjnej drzew leśnych w Polsce na lata 1991 - 2010” oraz rozpoczęto identyfikację genetyczną istniejących obiektów. Aktualnie zadania rzeczowe wynikające z „Programu” są już praktycznie zrealizowane. Wytypowano 6514 ha Gospodarczych Drzewostanów Nasiennych (GDN) oraz 317 ha Wyłączonych Drzewostanów Nasiennych (WDN).

Z uwagi na przeprowadzone w ostatnich latach szczegółowe rozpoznanie gleb i siedlisk w większości nadleśnictw zaistniała konieczność weryfikacji bloków upraw pochodnych i baz nasiennych, tak by spełniony był postulat zgodności biotopu z biocenozą.

Istnieje również konieczność zidentyfikowania WDN sosny na słabym siedlisku, bowiem brak jest reprezentacji tego gatunku na takich zbiorowiskach. Nasiona najcenniejszych populacji gatunków drzew naszego regionu zdeponowano w Leśnym Banku Genów w Kostrzycy.

Uprawy pochodne.

Wynikiem prac związanych z ochroną różnorodności zasobów genowych jest założenie w ubiegłych latach 5005 ha upraw pochodnych. Większość to uprawy pochodne sosny pospolitej – 4604 ha, sosny czarnej – 4 ha, brzozy brodawkowatej – 7 ha, buka – 216 ha oraz dębów – szypułkowego – 94 ha i bezszypułkowego – 80ha.

Wiele upraw pochodnych zakładanych jest na przejmowanych do zalesień gruntach porolnych. Wykorzystuje się do tego celu również obszary wielkopowierzchniowych klęsk żywiołowych, jak pożary, wiatrolomy itp.

Z uwagi na wspomniane wyżej rozpoznanie glebowo – siedliskowe, bloki upraw pochodnych podlegają weryfikacji, zarówno ze względu na usytuowanie w środowisku jak i reprezentację gatunkową oraz z uwagi na sporą bazę nasienną sosny pospolitej.

Ilość tych upraw rokrocznie wzrasta wraz z użytkowaniem rębny i odnawianiem powierzchni w blokach upraw pochodnych.

Drzewa doborowe, Plantacje nasienne, Plantacyjne uprawy nasienne.

Zostały założone również plantacje nasienne dębu bezszypułkowego. Planowane jest założenie plantacji nasiennej lipy drobnolistnej oraz plantacyjnej uprawy nasiennej modrzewia europejskiego.

Są to dodatkowe zadania które nie były planowane w „Programie” a są realizowane przez RDLP w celu zachowania cennych zasobów genowych. Obecnie na terenie RDLP zainwentaryzowane są: plantacje nasienne – 28 ha oraz 55 ha plantacyjnych upraw nasiennych.

Realizacja założeń obowiązującego „ Programu zachowania leśnych zasobów genowych i hodowli selekcyjnej drzew leśnych w Polsce na lata 1991 -2010” oraz rozpoczęcie identyfikacji genetycznej istniejących obiektów. Aktualnie zadania rzeczowe wynikające z „Programu” są już praktycznie zrealizowane. Wobec nowych informacji, a zwłaszcza opracowania operatów glebowo-siedliskowych zachodzi konieczność weryfikacji w zakresie zakładania upraw pochodnych ze zwiększonym udziałem gatunków liściastych. Zakładane są plantacje nasienne dębu bezszypułkowego dla zwiększenia produkcji żołądź do zakładania upraw pochodnych. Obecna wielkość dwóch plantacji nasiennych dębu bezszypułkowego wynosi 15 ha.

Ochrona różnorodności gatunkowej

Obszar RDLP w Zielonej Górze charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem rzeźby terenu, będącej wynikiem działalności lodowców. Północna część omawianego terenu została ukształtowana przez zlodowacenie bałtyckie, natomiast część południowa przez zlodowacenie środkowopolskie. Największą powierzchnię zajmują charakterystyczne dla tego terenu równiny sandrowe, poza tym występują liczne doliny rzeczne, jeziora, zabagnione zagłębienia oraz wysoczyzny morenowe i rynny lodowcowe Bezpośrednią konsekwencją takiej budowy geomorfologicznej jest

określony układ siedlisk, warunkujący występowanie określonych gatunków roślin, grzybów i zwierząt, często związanych tylko z określonym typem siedliska.

Dzięki programowi: „Aktywna ochrona rzadkich i zagrożonych roślin naczyniowych na terenie RDLP Zielona Góra” zidentyfikowano 1613 gatunków, co stanowi 70,1% ich liczby w Polsce. Jest to wynikiem występowania na tym terenie taksonów z różnych grup geograficznych. Występują tu zarówno gatunki atlantyckie, górskie jak i borealne, często na krańcach zasięgu. W latach 2003-2010 stan rozpoznania może wzrosnąć co najwyżej o kilka nowych gatunków, na pewno jednak zwiększy się liczba nowych stanowisk rzadkich roślin, która w roku 2002 w wyniku celowej akcji poszukiwawczej wzrosła z 1000 do 2700 stanowisk.

Obecnie zainwentaryzowano 205 gatunków roślin chronionych w tym 24 z Polskiej Czerwonej Księgi.

Przyczyniając się do ochrony gatunków roślin związanych z terenami wilgotnymi, bagiennymi i torfowiskami konsekwentnie będzie realizowany program małej retencji, opisany w dalszej części, dzięki czemu zachowane zostaną odpowiednie siedliska.

Z przedsięwzięć dotyczących aktywnej ochrony cennych gatunków łąkowych jakimi są storczyki, zrealizowano w kilku nadleśnictwach działania polegające na późnym koszeniu zapewniającym rozwój populacji storczyków.

Stan świata zwierząt (oprócz ptaków - stwierdzono 209 gatunków oraz płazów i gadów -łącznie 22 gatunki) jest niestety prawie nierozpoznany. Szacuje się, iż na terenie RDLP występuje 1350 gatunków fauny w tym 339 prawnie chronionych (z Polskiej Czerwonej Księgi – 45 gatunków). W latach 2003-2010 w wyniku działalności nowopowstałego Uniwersytetu Zielonogórskiego może nastąpić znaczące zwiększenie ilości danych inwentaryzacyjnych.

W celu ochrony różnorodności gatunkowej zwierząt na terenie RDLP były i są nadal realizowane specjalne programy mające na celu poprawę warunków życia poszczególnych gatunków lub grup zwierząt związanych z określonym typem środowiska.

Wszelkie działania związane z aktywną ochroną roślin i zwierząt są uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody.

W celu ochrony najrzadszych gatunków gadów i ich biotopów realizowane są programy aktywnej ochrony żółwia błotnego oraz aktywnej ochrony węży.

W celu ochrony ginących kuraków, których ostatnie stanowiska w Polsce zachodniej znajdują się w południowej części RDLP, realizowany jest program aktywnej ochrony głuszca i cietrzewia.

Od połowy lat 80. realizowana jest na tym terenie, wspólnie z Komitetem Ochrony Orłów, strefowa ochrona gniazd ptaków drapieżnych i bociana czarnego. Dzięki tej akcji liczebność tych gatunków ustabilizowała się i obecnie zauważalny jest niewielki trend wzrostowy. W roku 2002 na terenie RDLP znajdowało się 56 stref ochronnych o łącznej powierzchni 3626 ha z czego 756 ha stanowiło strefę ochrony ścisłej. W latach 2003-2010 przewidywany jest niewielki wzrost liczby stref, związany między innymi z ekspansją bielika.

Programy ochrony gatunkowej realizowane są wspólnie z organizacjami ekologicznymi lub instytucjami naukowymi, które to podmioty mogą otrzymać zewnętrzne środki finansowe na realizację ww. programów (głównie z Ekofunduszu). Udział Lasów Państwowych to przede wszystkim udostępnienie materiałów kartograficznych, baz danych, pomoc specjalistów, przeprowadzania inwentaryzacji w formie ankietowej oraz udostępnianie materiałów i środków transportu.

Ochronę różnorodności gatunkowej RDLP w Zielonej Górze realizuje się jednak głównie poprzez zachowanie i kształtowanie cennych przyrodniczo i ginących biotopów, dzięki czemu chronione są całe grupy gatunków związanych z danym typem środowiska przyrodniczego.

Ochrona różnorodności ekosystemowej.

Pomimo bardzo dużego udziału siedlisk borowych, jak wspomniano powyżej, dzięki zróżnicowanej rzeźbie terenu, występują również siedliska uznawane za rzadkie i cenne w skali regionu i kraju. Siedliska lasów wilgotnych, bagiennych i łągowych zajmujące powierzchnię 16 135 ha chronione są poprzez nadanie kategorii lasów wodochronnych oraz w niektórych przypadkach zaliczenia do gospodarstwa specjalnego.

Znaczną część powierzchni zarządzanej przez RDLP stanowią grunty nieleśne (około 21 tys. ha - 4,6%) w tym: 2418 ha stanowią cenne przyrodniczo ekosystemy bagna, torfowiska, wydmy, wrzosowiska. Zbiorniki wodne oraz stawy hodowlane stanowiące środowisko życia ptaków wodno-błotnych zajmują łącznie 1854 ha.

W celu ochrony cennych ekosystemów mokradłowych - wodnych, bagiennych i torfowych znajdujących się w zarządzie Lasów Państwowych podjęto już działania zwiększające małą retencję. Uzyskano widoczny efekt poprawy uwilgocenia na ponad 700 ha.

Do roku 2002 objęto ochroną w formie użytków ekologicznych 168 obiektów, głównie mokradłowych o łącznej powierzchni 1442 ha.

Przy udziale Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody tworzone są nowe rezerwy chroniące najrzadsze i najbardziej zagrożone typy siedlisk.

Niebagatelną sprawą, jeżeli chodzi o ochronę siedlisk jest właściwe ich rozpoznanie, warunkujące określony sposób zagospodarowania. Według stanu na 31.12.2002 roku 50% nadleśnictw posiadało opracowania glebowo-siedliskowe.

Znacząco wzrósł stan wiedzy o walorach przyrodniczych nadleśnictw. Wszystkie jednostki posiadają aktualizowane na bieżąco Programy Ochrony Przyrody. Od 1995 roku prowadzona jest również ciągła waloryzacja przyrodnicza nadleśnictw.

Obiekty przyrodnicze objęte ochroną prawną.

Według stanu na 31.12.2002 r. na terenie RDLP znajdowało się 216,5 tys ha obszarów objętych ochroną prawną

Rezerwy .

Najcenniejsze obszary chronione są w 26 rezerwach przyrody zajmujących łącznie na terenach Lasów Państwowych powierzchnię 1329 ha. Spośród tej liczby 15 rezerwatów stanowią rezerwy leśne (pow. 778 ha), natomiast 11 pozostałych obiektów o łącznej powierzchni 551 ha stanowi: 6 rezerwatów torfowiskowych, 2 rezerwy florystyczne oraz po jednym rezerwacie wodnym, faunistycznym i krajobrazowym.

Parki krajobrazowe.

Na terenie tutejszej RDLP znajdują się cztery parki krajobrazowe: Łagowski, Gryżyński, Krzesiński oraz Park Krajobrazowy Łuk Mużakowa.

Jako forma wielkopowierzchniowa zajmują w granicach administracyjnych RDLP 34 430 ha, z czego 23 146 ha stanowi powierzchnię leśną.

Obszary chronionego krajobrazu.

Największą obszarowo formą ochrony przyrody jest na terenie RDLP jeden obszar chronionego krajobrazu chroniący powierzchnię 195 440 ha gruntów leśnych.

Miejsca rozrodu i regularnego przebywania zwierząt chronionych.

W roku 2003 na terenie RDLP znajdowało się 56 stref ochronnych o łącznej powierzchni 3586 ha, z czego 756 ha stanowiło strefę ochrony ścisłej. Obecnie na terenie RDLP znajduje się 31 stref orła bielika, 17 stref bociana czarnego, 6 stref kani rdzawej, 1 strefa kani czarnej i 1 strefa żółwia błotnego. Obserwowany jest wzrost liczebności orła bielika.

Pomniki przyrody.

Na terenie lasów tutejszej RDLP znajduje się 295 pomników przyrody. Spośród tej liczby, 227 to pojedyncze drzewa. Grupy drzew, często w postaci alei, stanowią 42 pomniki przyrody, zaś spośród tworów przyrody nieożywionej pomnikami jest 5 olbrzymich głazów. Istnieje również 21 powierzchniowych pomników przyrody o łącznej powierzchni 60,05 ha. Są to zarówno stanowiska rzadkich roślin: długosza królewskiego, dziewięciosa bezlodygowego, lilii złotogłów, widłaka spłaszczonego, kilku gatunków storczyków jak i kolonia czapli siwej oraz fragmenty cennych drzewostanów.

Użytki ekologiczne.

Na terenie RDLP znajduje się obecnie 168 użytków ekologicznych o łącznej pow. 1442,49 ha.

Wielkość tych obiektów jest bardzo zróżnicowana i wynosi od 0,48 ha do 92,4 ha. Są to najczęściej ekosystemy wodno-błotne takie jak bagna, torfowiska, starorzecza, tereny zalewiskowe czy śródleśne oczka wodne, ale ochroną objęte są również murawy kserotermiczne i wydmy śródłądowe. Najciekawsze użytki ekologiczne to torfowiska niskie i przejściowe z ciekawymi roślinami.

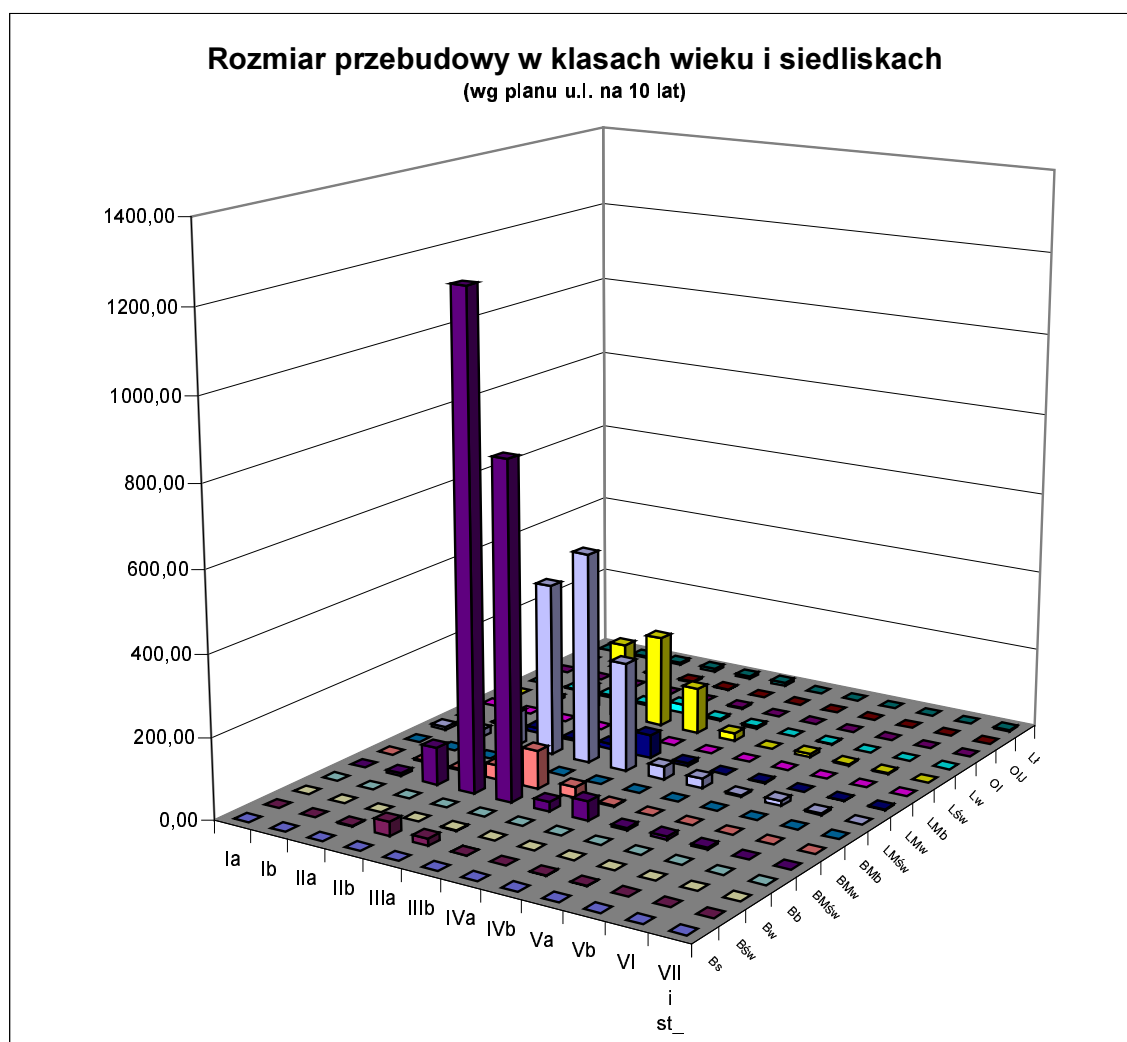
Prace zmierzające do zwiększenia bioróżnorodności.

Przebudowa drzewostanów i wprowadzanie drugiego piętra.

Celem wprowadzania drugiego piętra i przebudowy drzewostanów jest wzbogacenie składu gatunkowego, struktury drzewostanu i poprawa stanu siedlisk zniekształconych przez monokultury. Dotyczy drzewostanów niedostosowanych składem do siedliska (często na gruntach porolnych), zniekształconych i zdegradowanych, będących pod wpływem emisji przemysłowych, czy obszarach pokłeskowych a nie będących w fazie rozwoju umożliwiającej użytkowanie rębne.

Plan urządzenia lasu dla nadleśnictw RDLP w Zielonej Górze przewiduje średnioroczne wprowadzania młodego pokolenia do drzewostanów przedrębnych na powierzchni ok. 505 ha.

Wielkości przebudowy w klasach wieku i siedliskach przedstawia poniższy diagram:

W 2002 r. wprowadzono 335 ha drugiego piętra.

Równocześnie realizuje się dostosowanie składów gatunkowych drzewostanów do celów gospodarki leśnej w użytkowaniu rębnym (wprowadzanie gatunków dostosowanych do siedlisk) oraz poprzez pielęgnację drzewostanów młodszych (promowanie gatunków liściastych). Efekty tych prac przedstawione zostały na wykresie w **rozdziale 4** (udział podstawowych gatunków na poszczególnych siedliskach w Ia klasie wieku).

Wprowadzanie podszytów.

Na najślabszych siedliskach zabieg ten wzbogaca różnorodność biologiczną i wzmacnia opór biologiczny w momencie wystąpienia zagrożeń. Ze względu na ograniczenia finansowe w roku 2002 wprowadzono podszyty tylko na 61 ha.

Odnowienia naturalne oraz wzbogacanie puli genowej odnowień.

Obecnie istnieją niewielkie możliwości zwiększenia odnowień dębu i buka. W warunkach zielonogórskich w wyniku wieloletnich obserwacji stwierdzono, że odnawianie naturalne sosny wiąże się z dużym ryzykiem udatności.

Zalesienia.

RDLP w Zielonej Górze zgodnie z zasadami gospodarki leśnej zawartymi w Ustawie o lasach realizuje Krajowy Program Zwiększania Lesistości. Zalesiane są grunty własne i przejęte od ARWSP. W latach 1996 – 2000 przejęto 4208 ha gruntów do zalesienia. W latach 1996 – 2002 zalesiono 3323 ha. Łącznie z sukcesją naturalną w 2002 r. zalesiono 550 ha. Celem zwiększenia lesistości w naszej RDLP jest powiększanie dużych kompleksów leśnych, łączenie średnich i małych w jeden obszar oraz tworzenie między nimi powiązań w formie korytarzy ekologicznych. Istotne jest też regulowanie granicy istniejących układów przestrzennych. Zalesienia lokalizowane są na zbiornikach wód podziemnych, wododziałach. Na zalesianych powierzchniach kształtowana jest granica polno-leśna, poprzez wzbogacanie jej gatunkowo i strukturalnie.

Tworzenie obiektów małej retencji.

Od wielu lat realizowane są działania zmierzające do zwiększenia retencji w lasach. Od roku 2000 realizowany jest we współpracy z Klubem Przyrodników ze Świebodzina wspólny program „Aktywna ochrona mokradeł Polski Zachodniej”, mający na celu poprawę warunków wilgotnościowych w najcenniejszych przyrodniczo obiektach mokradłowych. W związku z programem zostały przeprowadzone szkolenia dla pracowników nadleśnictw, powstał poradnik małej retencji i ochrony mokradeł. Do roku 2002 zostało wybudowanych w ramach programu 108 zastawek różnego typu (drewniane proste, drewniane wzmocnione, drewniano-kamienne) na łączną kwotę 272 461 zł, w całości sfinansowane przez Ekofundusz. Dzięki budowie zastawek nastąpiło polepszenie uwodnienia gleby i torfów oraz powstanie płytkich rozlewisk na łącznej powierzchni 700 ha. Równolegle nadleśnictwa wybudowały własnym kosztem, łącznie 62 zastawki różnego typu.

4.1.2. Zalesianie, kształtowanie granicy polno-leśnej.

Linia styku powierzchni leśnych i użytków rolnych kształtowana jest w ten sposób by przebiegała w sposób łagodny, zgodny z wymogami estetyki krajobrazu. Obecnie, gdy ciężar zalesień przejmują właściciele prywatni szczególnie ważne jest wyznaczenie na szczeblu gmin granicy rolno- leśnej już na etapie sporządzania i uzgadniania planów przestrzennego zagospodarowania.

Uprawy zakładane na gruntach porolnych są wielogatunkowe, na granicy polno-leśnej zakładane są ekotony bogate gatunkowo i strukturalnie. Gatunki liściaste uaktywniają obieg biogenów, sprzyjając naturalnemu zasiedlaniu gleb porolnych przez właściwe dla lasu organizmy. Zalesienia zapewniają ochronę zasobów wodnych poprzez nasadzenia w ich otoczeniu, źródlisk oraz terenów zbiorników wód podziemnych. Zalesienia wzbogacają różnorodność biologiczną, rozszerzają zasięgi ekosystemów leśnych, w tym tworzą korytarze ekologiczne nowych kompleksów, modyfikując mikrolimat. Należy również podkreślić, że zalesienia powodują znaczący wzrost akumulacji węgla atmosferycznego w nowopowstających ekosystemach leśnych.

4.1.3. Akumulacja węgla atmosferycznego w ekosystemach leśnych.

Powierzchnia leśna RDLP wynosi aktualnie 415 738 ha, a zasoby drzewne 75 055 118 m³, co daje 181 m³/ha. Średni wiek – 51,7 lat.

Najstarsze drzewostany – (powyżej 80 lat) dębowe i bukowe zajmują powierzchnię 16 063 ha - tj. 3,8 % pow. ogólnej, z masą 3 895 213 m³ - tj. 5,2 %.

Najmłodsze drzewostany - (poniżej 40 lat) świerkowe i modrzewiowe zajmują 3 379 ha - tj. 0,8 % powierzchni ogólnej, z masą 505 422 m³ - tj. 0,7 %.

Przeważającym gatunkiem jest sosna zajmująca powierzchnię 367 657 ha - tj. 88,4 %, z masą 65 781 214 m³ - tj. 87,6 %. Średni wiek – 50,9 lat.

Węgiel atmosferyczny wiązany jest w glebie leśnej na pow. 418 188 ha – głównie w poziomie próchnicznym (około 1 513 tys. ton rocznie) oraz w wyniku fotosyntezy w drzewostanie (odkładanie się przyrostu – około 1 886 tys. ton rocznie).

Dzięki odpowiedniemu planowaniu cięć i wyważonemu stosunkowi pozyskania do przyrostu zasoby RDLP rosną z roku na rok z uwagi na odkładanie się części przyrostu na pniu. W latach 1993 – 2002 zasoby wzrosły z 60 895 100 m³ w 1993 r. do 75 055 118 m³ w roku 2002, czyli średniorocznie o 1 416 000 m³.

Przeciętnie użytkuje się w RDLP około 60 % przyrostu bieżącego brutto.

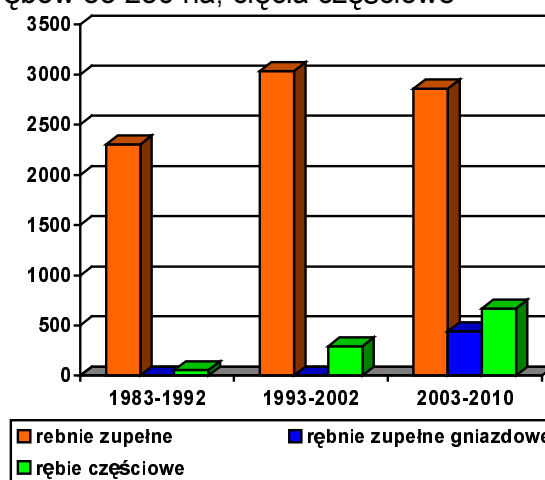
Na terenie całej RDLP od 2000 roku zabronione jest palenie gałęzi i resztek pozrębowych. Wszystkie pozostałości po wyrobionych sortymentach są rozdrabniane i wracają do naturalnego obiegu materii w lesie.

Również w ramach czyszczeń późnych w młodnikach, szczególnie na słabszych siedliskach, pozostawia się w lesie wycięte drzewka celem wzbogacenia gleby w próchnicę.

W latach 1983-1992 na ogólną powierzchnię zrębów 23 570 ha, cięcia częściowe – Rb II i III prowadzono na powierzchni 550 ha – tj. 2,3%.

W latach 1993-2002 na ogólną powierzchnię zrębów 33 230 ha, cięcia częściowe – Rb II i III prowadzono na powierzchni 2 900 ha – tj. 8,7 %.

Do roku 2010 średnioroczny etat powierzchniowy cięć będzie wynosił 3 968 ha z tego rębnie zupełne Rb Ib, Ic – 2 861 ha – 72,1 %, cięcia gniazdowe zupełne Rb Id – 440 ha – 11,1 %, cięcia częściowe Rb IIa, b, d, e, IIIId – 667 ha – 16,8 %.

Zabiegi pielęgnacyjne w ramach hodowli lasu ukierunkowane będą na poprawę struktury gatunkowej, dostosowanie gatunków drzew do warunków siedliska w celu zwiększenia stabilności, żywotności i odporności lasów oraz wzmocnienia naturalnych mechanizmów regulacyjnych.

4.2. W zakresie funkcji socjalnych.

4.2.1. Współdziałanie RDLP w Zielonej Górze ze społeczeństwem

Realizowane przez Regionalną Dyрекcyję Lasów Państwowych w Zielonej Górze oraz wszystkie podległe jednostki kontakty z otoczeniem mają różnorodny charakter. Po pierwsze są to kontakty instytucjonalne, oparte o wykaz tzw. stron trzecich. Wykaz taki obejmuje instytucje, organizacje pozarządowe, zawodowe, przedstawicielstwa, uczelnie, itd. zainteresowane z różnych względów gospodarką leśną. Obecnie na terenie RDLP działa (współpracuje z lasami) 21 organizacji społecznych (społeczno – zawodowych) współpracujących z leśnictwem. Są to:

1. Celowy Związek Gmin
2. Klub Ochrony Środowiska przy Uniwersytecie Zielonogórskim
3. Liga Ochrony Przyrody Zarząd Okręgu w Gorzowie Wielkopolskim
4. Liga Ochrony Przyrody Zarząd Okręgu w Zielonej Górze
5. Klub Przyrodników w Świebodzinie
6. Polski Klub Ekologiczny Okręg Lubuski
7. Stowarzyszenie Gmin Rzeczypospolitej Polskiej Euroregion „ Sprewa-Nysa-Bóbr ”
8. Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Ziemi Lubuskiej
9. Zarząd Wojewódzki Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej Województwa Lubuskiego w Zielonej Górze
10. Polska Izba Gospodarcza Przemysłu Drzewnego
11. Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa
13. Polskie Towarzystwo Leśne
14. WWF – Światowy Fundusz na Rzecz Przyrody
15. WWF – Biuro Projektu Lasy Polskie
16. Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody Salamandra
17. Komitet Ochrony Orłów, Region Wielkopolska i Ziemia Lubuska
18. Polski Związek Łowiecki Zarząd Oddziału Zielona Góra
19. Polski Związek Wędkarski Oddział Zielona Góra
20. Urząd Wojewódzki w Gorzowie - Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wlkp.
21. Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Zielonej Górze

Szczególny charakter ma współdziałanie Lasów Państwowych z Państwową i Ochotniczą Strażą Pożarną. Współdziałanie to kształtowało się na przestrzeni wielu lat i ma szczególnie istotne znaczenie na najniższych szczeblach organizacyjnych leśnictwa i pożarnictwa. Efektywność tych relacji pozwala na skuteczną ochronę pożarową lasów w całym regionie. Ochronę rozumianą jako bezpośredni udział w akcjach gaszenia pożarów leśnych, a przede wszystkim jako prewencję i komplementarne funkcjonowanie systemu ochrony przeciwpożarowej.

Również szczególny charakter ma nasze współdziałanie z placówkami oświatowymi. Od pięciu lat, w ramach społecznej kampanii eliminującej proceder wiosennego wypalania traw pn. "Wiosna bez płomieni", pracownicy nadleśnictw docierają do szkół podstawowych i gimnazjum z okolicznościowymi prelekcjami poszerzonymi o szeroko rozumianą tematykę leśną i przyrodniczą.

Aktualnie prelekcje te realizowane są wg. opracowanych w nadleśnictwach harmonogramów obejmujących wszystkie szkoły będące na obszarze danej jednostki. Nawiązane w ten sposób kontakty ze szkołami spowodowały silne zapotrzebowanie szkół na przeprowadzanie takich zajęć bezpośrednio w lesie. Wychodząc temu naprzeciw, LP doprowadziły do zorganizowania we wszystkich nadleśnictwach ścieżek przyrodniczo-leśnych. Są one zlokalizowane w ciekawych pod względem przyrodniczym i terenowym kompleksach leśnych. Wyposażenie ścieżek w tablice tematyczne, foldery, infrastrukturę typu zadaszone wiaty, w jednym przypadku izbę edukacyjną, ławki, strzałki kierunkowe, kosze itp. pozwala na samodzielne organizowanie lekcji terenowych przez nauczycieli, i to niekoniecznie o przygotowaniu przyrodniczym.

Propozycją dla nauczycieli o wyjątkowym walorze edukacyjno - rekreacyjnym jest zlokalizowany w m. Jezioro Wysokie, niedaleko Lubuska - Ośrodek Edukacji Przyrodniczo-leśnej. Prowadzona tu przez 2 etatowych pracowników LP stała działalność pedagogiczna, corocznie znajduje ok. 10 tys. odbiorców (w tym wielu nauczycieli). Łącznie z blisko 20 tysiącami osób, które odwiedzają wspomniane powyżej ścieżki, stanowi to pokaźne grono „bezpośrednio dotkniętych” lasem, młodych ludzi. Szacunkowo można przyjąć, iż co najmniej drugie tyle stanowią nie ewidencjonowane małe grupy z własnymi opiekunami oraz turyści indywidualni.

Finansowe zaangażowanie LP we współpracę z placówkami oświatowymi uzupełnić należy o fakt corocznego przekazywania do wszystkich szkół

podstawowych i gimnazjów publikacji typu: kasety VHS, płyty CD, książki, foldery itp. W ostatnich dwóch latach dynamicznie rozwija się nasza współpraca z wojewódzkimi placówkami kuratorskimi i ośrodkami doskonalenia nauczycieli.

RDLP w Zielonej Górze współpracuje ściśle z organizacjami pozarządowymi związanymi z ochroną przyrody: Klubem Przyrodników ze Świebodzina, LOP-em, WWF-em oraz Polskim Klubem Ekologicznym. Ochrona ptaków drapieżnych na terenach leśnych jest realizowana w ścisłej współpracy z Komitetem Ochrony Orłów. Wspólnie z Klubem Przyrodników zrealizowano kilka programów aktywnej ochrony roślin i zwierząt (omówionych w rozdziale 4.1.1.).

4.2.2. Rekreacyjne użytkowanie lasu i zagospodarowanie lasu

Turystyka i rekreacja w lasach, jest jedną z ważniejszych pozaprodukcyjnych funkcji lasu. Wypoczynek w lesie, to najstarsza i najczęściej stosowana forma rekreacji, szczególnie przez mieszkańców miast. Wiąże się ze zmianą środowiska, klimatu, otoczenia, wpływa na sferę odczuć i wyobraźni człowieka, jest miejscem naturalnego relaksu, odreagowania po trudach pracy zawodowej i monotonii dnia codziennego, zapewnia możliwość wyciszenia się, przemyśleń, pozwala na poprawę naszego zdrowia.

Lasy tutejszej Regionalnej Dyrekcji - przy najwyższej lesistości w kraju (prawie 50%), zdecydowanej przewadze siedlisk borowych (przydatność rekreacyjna, walory zdrowotne) i przygranicznym położeniu (dodatkowa antropopresja) – pomimo niewielkiej ilości mieszkańców (2,24 ha lasu na zamieszkującą osobę) mają naturalne predyspozycje dla rekreacyjnego i turystycznego ich zagospodarowania.

Stosowane formy turystycznego zagospodarowania lasu i tendencje :

- Dwa ośrodki wypoczynkowe stanowiące własność LP (wypoczynek całoroczny) z tym, że jeden jest położony poza tutejszą Dyrekcją. Dysponują one łącznie 175 miejscami. Obsługując ponad 10 tys. turystów i rekreantów rocznie, oferują standard wysoki i średni (na ogół wypoczywają tu osoby spoza LP).
- Domki letniskowe nadleśnictw (wypoczynek sezonowy) - łącznie 32 domki raczej niskiego standardu, położone nad jeziorami, przeznaczone do krótkiego wypoczynku własnych pracowników i ich rodzin (ok. 100 miejsc noclegowych).

- Kwatery myśliwskie LP w ośmiu nadleśnictwach (dla wypoczynku dostępne okresowo, poza sezonem polowań) dysponują łącznie 84 miejscami (pokoje 1 do 5 osobowe).
- Ośrodki wypoczynkowe na gruntach najmowanych od LP (sezonowe) – 67 ośrodków o różnej wielkości i standardzie, położonych na terenie 8 nadleśnictw; łącznie ok. 5000 miejsc noclegowych i ok. 500 miejsc namiotowych przy części ośrodków. Ośrodki te obsługują rocznie około 20 tys. osób.
- Prywatne domki letniskowe na gruntach LP (sezonowy wypoczynek właścicieli i ich rodzin) - 96 takich domków na terenie 4 nadleśnictw, standard w większości niski; łączna liczba miejsc noclegowych wynosi ok. 300.
- Leśne pola biwakowe – łącznie jest takich pól 21. Są rozmieszczone nad jeziorami na terenie 10 nadleśnictw, standard niski, łączna ilość miejsc namiotowych ok. 1100. Większość pól jest wynajęta, rozliczana ryczałtem. Wobec coraz wyższych wymogów co do wyposażenia pól biwakowych, obserwuje się powolne zmniejszanie ich liczby; Notuje się wyraźny spadek zainteresowania tą formą wypoczynku.
- Parkingi leśne i miejsca postoju - łącznie 43 parkingi i 15 miejsc postoju, rozmieszczonych na terenie 16 nadleśnictw. Na kilku z wynajętych parkingów, prowadzona jest tzw. mała gastronomia. Parkingi leśne, urządzone w większości przy drogach krajowych i wojewódzkich, służą przede wszystkim turystyce dalekiej (przejazdowej) i nie są związane bezpośrednio z rekreacyjną funkcją. Są to obiekty niższej kategorii tj. miejsca postoju pojazdów (mniejsze, skromniej wyposażone, nie oznaczone od strony szosy), służące korzystającym z lasu zbieraczom płodów runa leśnego, wędkującym w pobliskich wodach, rowerzystom, czy po prostu spacerującym po lesie.
- Szlaki turystyczne piesze, rowerowe i konne; szlaki piesze wyznaczane są przez organizacje zajmujące się turystyką (przede wszystkim PTTK), przez nie wykonywane i utrzymywane. Szlaków takich, które przechodzą przez lasy jest aż 710 km i będą one utrzymane w obecnym wymiarze.
- Ścieżki rowerowe (dotąd 165 km) i konne (132 km) urządzone są przez władze samorządowe i właścicieli stadnin przy pewnym udziale LP (LP przede wszystkim udostępniają swoje tereny)
- Obozowiska harcerskie. Obecnie zanika obozowy ruch harcerski i poza stałymi bazami harcerskimi organizowanych jest około 20 obozów na których rocznie

wypoczywa ok. 1000 harcerzy. Jeszcze przed 10 laty na takich obozach wypoczywało w tutejszych lasach ok. 6000 harcerzy. Powodem tego zmniejszającego się ruchu wypoczynkowego harcerzy, jest zubożenie społeczeństwa i samego ZHP. W sześciu stałych bazach harcerskich wypoczywa corocznie pod namiotami dodatkowo ok. 1500 harcerzy (stała baza harcerska to trwałe zabudowania kuchenne, stołówkowe i sanitarne, a noclegi pod namiotami).

Ruch turystyczny

Należy liczyć się ze stale wzmagającą się penetracją lasów, szczególnie w ramach tzw. turystyki kwalifikowanej (pieszej, rowerowej i konnej) ale również przez zbieraczy płodów runa leśnego i spacerujących. Turystyka kwalifikowana, przede wszystkim piesza i rowerowa, w mniejszym stopniu konna, gdyż poruszanie się konno po lesie jest ograniczone wyłącznie do tras wyznaczonych po uzgodnieniu z nadleśnictwami, powoduje rozszerzenie się penetracji lasu poza rejony uczęszczane dotychczas z wszystkimi tego konsekwencjami jak zaśmiecanie lasu, wzrost zagrożenia pożarowego, szkodnictwo itp.

Przewidywany kierunek to dalszy wzrost penetracji lasu, szczególnie obszarów dotąd nie odwiedzanych. Powoduje to konieczność wzmożonej edukacji społeczeństwa w zakresie zasad zachowania się w lesie jak również nasilony dozoru lasu. Zakłada się blisko dwukrotny wzrost pozyskania jagód i grzybów, chociaż wobec prowadzenia skupu płodów runa leśnego przez różne podmioty gospodarcze i znaczący zbiór na potrzeby własne dane na ten temat są szacunkowe.

Propaganda i informacja turystyczna jest doceniana i prowadzona od lat - wydawane są plakaty, foldery, mapy, ulotki, rozmieszczane są tablice informacyjne w lesie (w roku 2002 znajdowały się w tutejszych lasach 983 tablice informacyjne), oznaczenia szlaków itp. Leśnicy docierają do społeczeństwa poprzez szeroko pojęte media, współpracują z władzami administracyjnymi, samorządowymi i kościelnymi z bardzo dobrymi wynikami. Organizowane są, przede wszystkim dla młodzieży, różnego rodzaju konkursy i gry terenowe itp.

Zagrożenia środowiska leśnego związane z turystyką i rekreacją omówiono w punkcie agroturystyka w rozdziale 3.5.

4.2.3. Współdziałanie leśnictwa z samorządem i administracją różnych szczebli w regionie.

1. Współdziałanie leśnictwa z samorządem

Wpływy do budżetów lokalnych samorządów z tytułu podatku leśnego, z lasów z terenu RDLP, w roku 2002 wyniosły ponad 5 mln zł. W mało zindustrializowanych obszarach o charakterze rolno-leśnym, stanowi to ważny element w budżetach gmin. Udział pracowników Lasów Państwowych jako członków rad gminnych i powiatowych, sprzyja rozwiązywaniu problemów na styku las i społeczeństwo, oraz ułatwia definiowanie potrzeb lokalnych społeczności w stosunku do lasu jako środowiska naturalnego, jak i jednostki gospodarczej.

W oparciu o obowiązujące w LP wewnętrzne uregulowania oraz na podstawie obowiązującego prawa współdziałamy z samorządami oraz administracją państwową w następujących obszarach:

- konsultacji dot. projektowanych dla nadleśnictw planów urządzenia lasu (z zachowaniem całej procedury wynikającej z Zarządzenia Nr 23 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 04.08.1997 r.
- przeznaczanie na cele nierolnicze i nieleśne gruntów leśnych Skarbu Państwa.
- ustalania strategii rozwoju województwa zawartych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa. Zakres ten dotyczy również prac nad gminnymi uwarunkowaniami i kierunkami zagospodarowania przestrzennego.
- przeznaczanie gruntów rolnych do zalesienia.
- ustalania wieloletnich łowieckich planów hodowlanych.
- tworzenie przez samorzady form ochrony przyrody przewidzianych w ustawie o ochronie przyrody.

Od maja 2002 r. Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych przystąpiła do współpracy z Biurem Pełnomocnika Rządu RP ds. Programu dla Odry 2006 z siedzibą we Wrocławiu. Program dla Odry 2006 jest wieloletnim programem inwestycyjnym obejmującym swym zakresem modernizację Odrzańskiego Szlaku Wodnego. W zakresie leśnictwa przewidziane są następujące działania: zwiększenie lesistości obszarów dorzecza Odry, sukcesywna przebudowa drzewostanów,

odtworzenie i budowa zbiorników małej retencji, zabudowa techniczna i biologiczna potoków górskich, oraz odtworzenie i uzupełnienie istniejącego systemu drenującego i irygacyjnego oraz budowa nowej sieci wodnomelioracyjnej.

Szczególny charakter ma nasze współdziałanie z Państwową i Ochotniczą Strażą Pożarną. Współdziałanie to kształtowało się na przestrzeni wielu lat i ma istotne znaczenie na najniższych szczeblach organizacyjnych leśnictwa i pożarnictwa. Efektywność tych relacji pozwala na skuteczną ochronę pożarową lasów w całym regionie. Ochronę rozumianą jako bezpośredni udział w akcjach gaszenia pożarów leśnych, a przede wszystkim jako prewencję i komplementarne funkcjonowanie naszych systemów ochrony przeciwpożarowej.

Niezależnie od powyższych obszarów, współdziałanie nasze dotyczy dziedzin, które oceniamy jako ważne dla społeczności lokalnych. Wszystkie nadleśnictwa uczestniczą a często organizują sesje terenowe posiedzeń rad różnego szczebla (najczęściej gminnego) poświęcone tematyce pożarowej oraz zaśmiecania terenów gminnych i leśnych. Na szczeblu regionalnym organizuje się spotkania z administracją samorządową w celu prezentacji naszej oferty edukacyjnej Lasów Państwowych możliwej do wykorzystania przez placówki edukacyjne różnego szczebla. Organizowane są cykliczne spotkania z leśnikami wybranymi do organów samorządowych.

2. Współdziałania leśnictwa z administracją rządową .

W zakresie ochrony przeciwpożarowej

- Jednostki organizacyjne Lasów Państwowych, zgodnie z obowiązującym stanem prawnym, od 1 marca do 30 września prowadzą monitoring zagrożenia pożarowego lasów (obiektów przyrodniczych) na potrzeby własne oraz systemu ratowniczo – gaśniczego na szczeblu województwa i powiatu. Ustalony stopień zagrożenia obowiązuje w zasięgu terytorialnym i stanowi podstawę do planowania przedsięwzięć profilaktycznych i ratowniczych inspekcji i straży administracji rządowej i samorządowej.
- Bazę powiatowych i wojewódzkich planów ratowniczych stanowią opracowane przez jednostki organizacyjne LP sposoby postępowania na wypadek pożaru.
- W pasie granicznym monitorowanie zagrożenia pożarowego lasów oraz wykrywanie pożarów lasu jest elementem współpracy z RFN zgodnie z

- umową pomiędzy RP a RFN o wzajemnej pomocy podczas katastrofy i klęsk żywiołowych lub innych poważnych wypadków zawartą 10.04.1997 r.
- Przedstawiciele jednostek organizacyjnych LP wchodzi w skład Powiatowych Zespołów Reagowania Kryzysowego w sprawach dotyczących pożarów lasu oraz powodzi obejmujących grunty leśne.
 - Państwowa Straż Pożarna oraz jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej gaszą pożary - średnio na około 32 ha lasów w ciągu roku.

W zakresie ochrony przyrody

- Współdziałanie z Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody w zakresie:
 - tworzenia nowych form ochrony przyrody,
 - opiniowania dokumentacji projektowych rezerwatów i parków krajobrazowych,
 - realizowania aktywnej ochrony gatunków roślin i zwierząt,
 - konserwacji pomników przyrody.
- Współdziałanie z Zespołem Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego w zakresie inwentaryzacji i monitoringu elementów przyrodniczych, edukacji przyrodniczej, udostępniania lasów dla celów turystyki i rekreacji oraz ochrony i kształtowania krajobrazu.

W zakresie szkodnictwa leśnego

- współpraca z jednostkami organizacyjnymi Policji w zakresie działań profilaktycznych, szczególnie w zakresie ochrony przyrody, zwalczania kłusownictwa oraz kontroli obrotu drewnem,
- współpracy z prokuraturą w ściganiu przestępstw i wykroczeń „leśnych” oraz prowadzenie tych spraw przez Straż Leśną w Sądach Grodzkich.

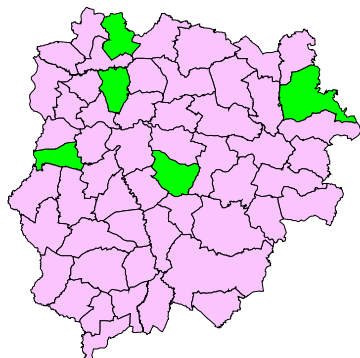
W zakresie obronności Państwa

- współpraca z Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego w zakresie ochrony informacji niejawnych ,
- współpraca z Zarządem Infrastruktury MON oraz Siłami Zbrojnymi RP w zakresie udostępniania terenów leśnych na cele związane z obronnością Państwa,
- współpraca ze strukturami wojsk obcych w zakresie zakwaterowania przejściowego na gruntach Lasów Państwowych.

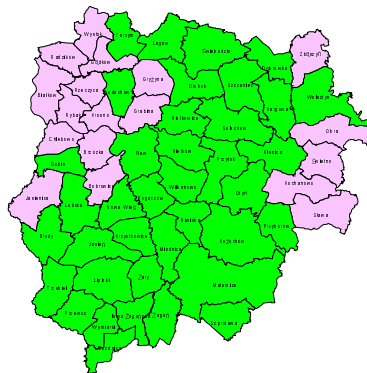
4.3. W zakresie funkcji gospodarczych

4.3.1. Doskonalenie gatunkowej i funkcjonalnej struktury lasów.

Do roku 1994 RDLP posiadała opracowania glebowosiedliskowe 5 obrębów leśnych (rycina poniżej) o łącznej powierzchni 35 380 ha, co stanowiło ok. 8 % powierzchni ogólnej. Obecnie operaty glebowosiedliskowe posiada 14 nadleśnictw o pow. 317 000 ha, co stanowi 70% pow. RDLP.

1994

obecnie

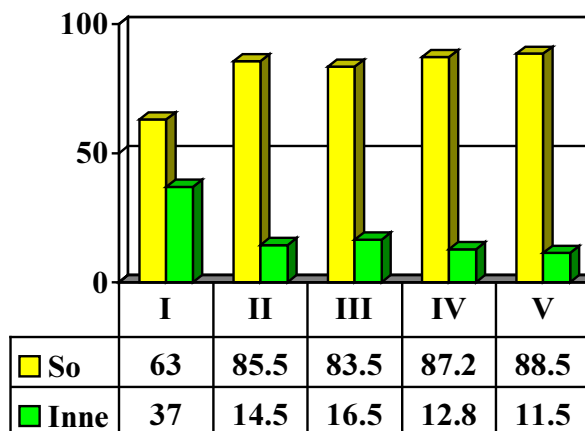
W roku 2003 ukończone będą opracowania dla 3 nadleśnictw o pow. 70 000 ha, a w roku 2004 prace glebowosiedliskowe będą prowadzone w ostatnich 3 nadleśnictwach na pow. 63 000 ha.

Dokładniejsze rozpoznanie gleb i siedlisk procentuje zwiększonym udziałem gatunków liściastych w nowozakładanych uprawach i zwiększonym rozmiarem przebudowy drzewostanów na siedliskach lasowych zniekształconych i zdegradowanych.

Efektym tego jest wyraźne poszerzenie wachlarza gatunków wykorzystywanych przy zalesieniach i odnowieniach.

Po zakończeniu rozpoznania gleb i siedlisk we wszystkich nadleśnictwach szacuje się, że udział siedlisk

Udział gatunków w klasach wieku (%)

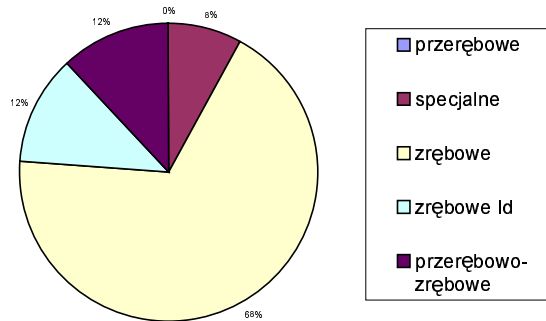
borowych w 2010 r. zmniejszy się z 348 038 ha (83,7 %) do 346 950 ha (82,2 %) i
 olsu z 3 597 ha (0,9 %) do 3 398 (0,8 %), a zwiększy się udział siedlisk lasowych i
 łągowych z 64 103 ha (15,4 %) do 71 652 ha (17,0 %).

Produkcja szkółkarska jest już nastawiona na zwiększoną ilość gatunków liściastych.
 W roku 1995 produkowano 62 % gatunków iglastych i 38 % gatunków liściastych, w
 2002 r. ten stosunek wygląda znacznie korzystniej – 51,2 % gatunków iglastych, 48,8
 % gatunków liściastych.

W wyniku prac urządzeniowych lasy RDLP Zielona Góra zostały podzielone
 na następujące gospodarstwa:

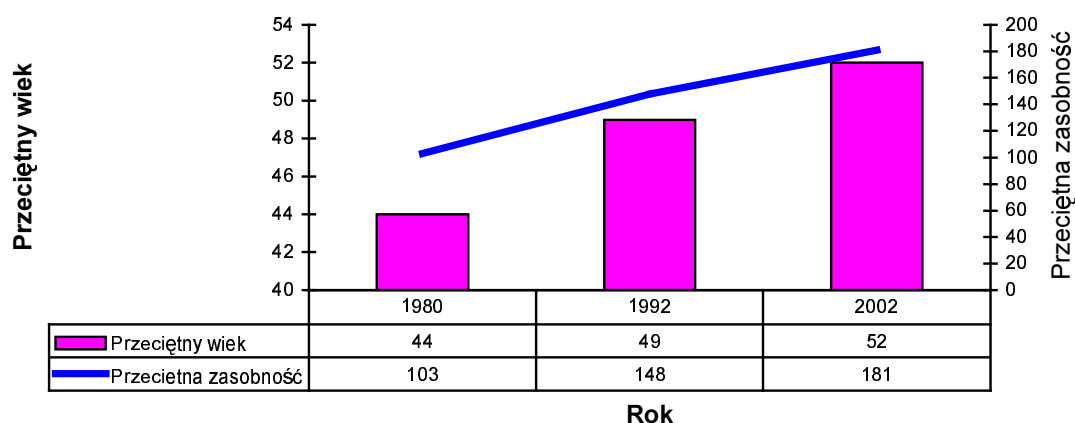
Gospodarstwo	powierzchnia (ha)
specjalne	33 503.82 ha
zrębowe	267 418.66 ha
zrębowe Id	47 129.63 ha
przerębowo-zrębowe	47 929.97 ha
przerębowe	0.00 ha

Podział lasów RDLP na gospodarstwa

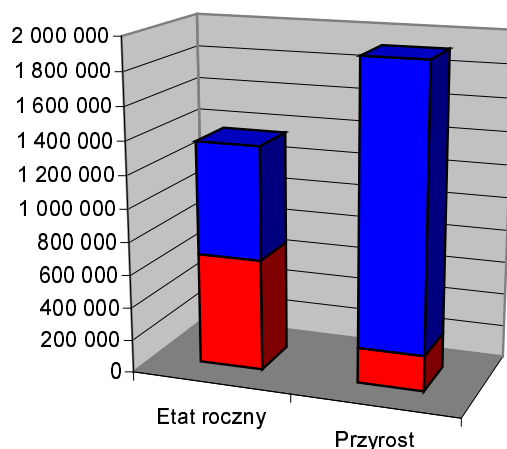
Obecne zasoby drzewne kształtują się na poziomie 75 mln m³
 grubizny brutto, średni wiek drzewostanów kształtuje się na poziomie 52 lat. Średnia zasobność 1 ha
 drzewostanu wynosi 181 m³, przyrost bieżący miąższości wynosi 4,90 m³/ha rocznie.

Na uwagę zasługuje stała tendencja wzrostowa podstawowych wskaźników
 dotyczących zasobów leśnych RDLP. Obrazuje to poniższy wykres:

Stać tendencja wzrostowa jest wynikiem racjonalnej gospodarki zasobami
 drzewnymi charakteryzującej się użytkowaniem mniejszym od przyrostu bieżącego.
 Stosunek ten przedstawia poniższy wykres.

Porównanie przyrostu bieżącego z rocznym etatem użytkowania (m3 netto)

	Etat roczny	Przyrost
■ Przedrebne	684 476	1 703 809
■ Rębne	676 814	214 184

■ Rębne ■ Przedrebne

Roczne zadania gospodarcze kształtują się na poziomie:

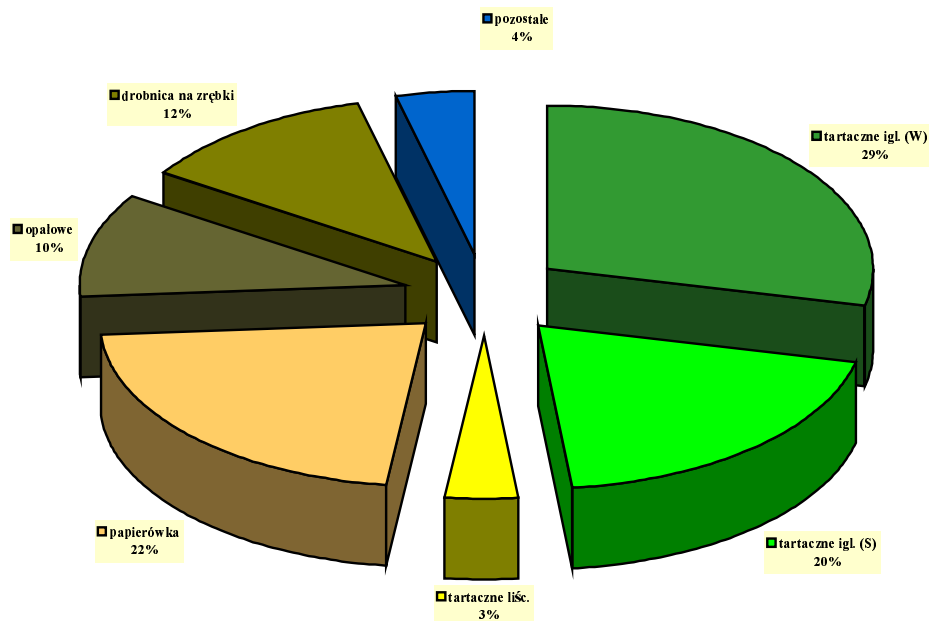
- Użytkowanie rębne – 673 tys. m³
- Użytkowanie przedrębne – 679 tys. m³
- Odnowienia - 3 180 ha
- Pielęgnacja gleby - 4 692 ha
- Pielęgnacja upraw - 1 731 ha
- Pielęgnacja młodników - 1 473 ha
- Trzebieże - 37 135 ha
- Zabiegi ochronne:
 - ochrona przed owadami - 12 069 ha
 - ochrona przed grzybami - 2 261 ha
 - ochrona przed zwierzyną - 2 929 ha
 - ochrona przeciwpożarowa - 763 km pasów p.poż.

Pielęgnacja upraw i młodników w roku 2002 była znacząco niższa od zadań średniorocznych w latach ubiegłych, z uwagi na znaczne ograniczenia finansowe.

4.3.2. Określenie i doskonalenie związków leśnictwa z innymi sektorami gospodarczymi w zakresie rozwoju regionalnego.

Produkcja surowca drzewnego.

Obecna produkcja surowca drzewnego RDLP w Zielonej Górze kształtuje się na poziomie 1,6 mln m³ drewna ogółem (łącznie z drobnicą) o wartości ok. 138 mln. zł. Podział pozyskiwanego surowca przedstawia poniższy wykres:

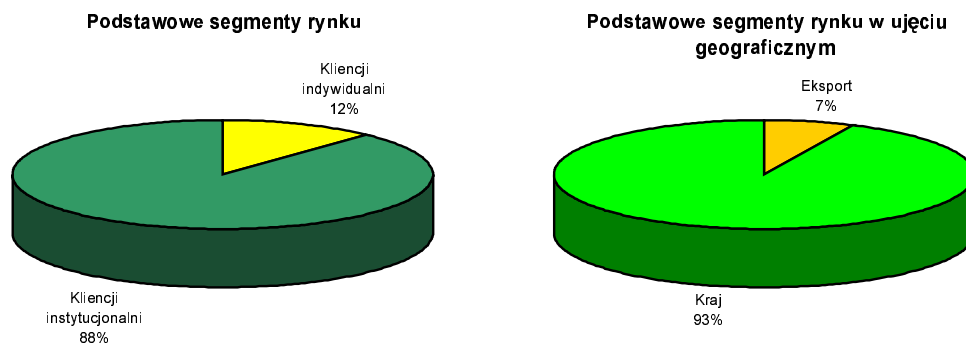

Produkcja surowca drzewnego według odbiorców

Rynek nabywców surowca drzewnego w RDLP w Zielonej Górze tworzą dwa zespoły segmentów: nabywcy indywidualni i instytucjonalni.

Rynek nabywców indywidualnych obejmuje dwa segmenty odbiorców: rynek odbiorców drewna opałowego i rynek odbiorców drewna użytkowego. Rynek ten obejmuje około 10% ilości sprzedawanego drewna.

W RDLP w Zielonej Górze występuje stosunkowo niewielka liczba klientów instytucjonalnych. Tylko około 6% liczby klientów kupuje 80% ilości drewna.

Na rynku nabywców instytucjonalnych dominującą pozycję zajmuje rynek krajowy, eksport jest kierunkiem sprzedaży zyskującym na znaczeniu w okresach istotnego spadku popytu na rynku krajowym. Szczególne znaczenie ma ten rynek dla RDLP w Zielonej Górze ze względu na usytuowanie geograficzne oraz w kontekście przyszłego członkostwa w Unii Europejskiej.

Wśród największych odbiorców drewna dominującą pozycję pod względem ilości zakupionego w skali roku drewna zajmuje przemysł płytowy, następnie tartaczny, produkcji programu ogrodowego i celulozowo-papierniczy. Biorąc pod uwagę wartość zakupów największe znaczenie ma segment nabywców drewna tartaczno-ogrodowego obejmujący branżę przemysłu tartaczno-ogrodowego.

Produkcja sadzonek drzew i krzewów ozdobnych

Produkcja szkółkarska LP na terenie RDLP w Zielonej Górze ma nadrzędne zadanie zabezpieczenia potrzeb własnych wynikających z planu odnowień i zalesień gruntów. Dodatkowa produkcja nastawiona jest na zapewnienie sadzonek dla osób zalesiających grunty porolne (zgodnie z Ustawą o zalesieniach). Rocznie produkcja sadzonek drzew i krzewów leśnych kształtuje się na poziomie ok. 67 mln szt. a sadzonek drzew i krzewów ozdobnych na poziomie 0,1 mln szt.

Produkty ubocznego użytkowania lasu : jagody, grzyby, zioła, dziczyzna.

Z uwagi na dużą lesistość, jak również na charakter drzewostanów teren RDLP w Zielonej Górze jest bardzo atrakcyjny dla zbieraczy płodów runa leśnego (grzyby, jagody). Zasoby runa pozwalają nie tylko na zaspokojenie potrzeb własnych, lecz również na zbiór w celach handlowych. Niestety oszacowanie rozmiaru pozyskania płodów runa leśnego jest niemożliwe. Tylko w firmach przetwórstwa zlokalizowanych w regionie skupuje się ok. 59 tys. kg jagód i 225 tys. kg grzybów, co stanowi nieznaczny odsetek drobnego handlu transgranicznego, niekwalifikowanego handlu wewnętrznego oraz płodów pozostających w gospodarstwach domowych.

Łowiectwo dostarcza rocznie około 473 tys. kg dziczyzny o łącznej wartości 2,7 mln zł.

Kopaliny.

Ukształtowanie polodowcowe terenu sprzyja występowaniu atrakcyjnych dla celów budowlanych złóż piasków i żwirów. Szacuje się, iż rokrocznie na terenach zarządzanych przez nadleśnictwa RDLP w Zielonej Górze wydobywa się 25 tysięcy ton kopalin zabezpieczających potrzeby miejscowego budownictwa.

Zatrudnienie bezpośrednie

Bezpośrednie zatrudnienie w RDLP Zielona Góra po reorganizacji w LP w ostatnich latach spadło do poziomu 1553 osób z których tylko niewielka ilość to osoby zatrudnione na stanowiskach robotniczych (426 osób).

Zatrudnienie pośrednie.

Dużo większe znaczenie w rynku pracy ma zatrudnienie w podmiotach powiązanych zależnościami gospodarczymi z PGL LP.

Pośrednie zatrudnienie można podzielić na trzy zasadnicze grupy:

- w Zakładach Usług Leśnych – ok. 1550 osób
- w zakładach przerobu surowca drzewnego – ok. 4500 osób
- inni dostawcy dóbr i usług materialnych – ok. 150 osób

4.3.3. Promocja i marketing drewna.

Głównym celem działań marketingowych w RDLP w Zielonej Górze jest doprowadzanie do wymiany towarowej (sprzedaży drewna i innych produktów) spełniającej oczekiwania docelowych grup klientów przy jednoczesnym zapewnieniu maksymalnych korzyści dla stron wymiany oraz społeczeństwa.

Efektem dotychczasowych działań jest przeprowadzona certyfikacja w systemie FSC, uwiarygodniła RDLP Zielona Góra jako rzetelnego gospodarza, użytkującego zasoby leśne zgodnie z zasadami trwałego i zrównoważonego rozwoju. Dokumentem potwierdzającym powyższe działania jest **certyfikat FSC Nr SGS-FM/COC-0739 z dnia 29.06.2001 roku**, przyznany na okres 5 lat.

Poza działaniami na szczeblu lokalnym Lasy Państwowe prowadzą na szeroką skalę zakrojone działania zmierzające do promocji drewna. Efektem tego jest wspólna inicjatywa stowarzyszeń producentów wyrobów z drewna oraz Lasów Państwowych "Polskie drewno - wspólnie promujmy drewno". Wkrótce zawiązane zostanie formalne porozumienie wszystkich zainteresowanych promocją drewna stron, trwają prace nad statutem i nazwą przedsięwzięcia.

Szerzej temat ten jest omówiony w pkt. 5 jako jeden z obszarów problemowych RPOPLP.

4.3.4. Doskonalenie ekonomiczne i przyrodnicze lasów prywatnych.

Lasy prywatne stanowią 1,7 % powierzchni lasów w zasięgu terytorialnym RDLP Zielona Góra i są bardzo rozdrobnione. Powierzchnia ogólna lasów

prywatnych wynosi 7 570 ha. Udział siedlisk jest zbliżony do lasów LP - 88% stanowią siedliska borowe, 8% stanowią lasy, ok. 4% - olsy. Są to w przeważającej mierze drzewostany sosnowe – 85%.

Powierzchnia lasów prywatnych oraz ich udział w lasach ogółem nie wykazuje znaczących tendencji wzrostowych – w 2002 r. zalesiono zaledwie 85 ha gruntów rolnych.

Lasy te są w przeważającej mierze objęte dokumentacją urządzeniową (uproszczone plany urządzenia lasu – 49%, inwentaryzacje stany lasu – 31%). Około 20% nie posiada żadnej dokumentacji inwentaryzacyjnej.

Właściciele lasów prywatnych odprowadzają rocznie ok. 65 tys. zł podatku gruntowego. Otrzymują ogółem dotacji (rok 2002) ok. 336 tys. zł.

Średniorocznie w lasach prywatnych wykonuje następujące zabiegi:

- odnowienia – 35 ha
- pielęgnowanie upraw – 25 ha
- czyszczenia – 70 ha
- trzebieże – 300 ha
- pozyskanie – 7500 m³

5. OPIS POTRZEB DOSKONALENIA FUNKCJI LEŚNICTWA W REGIONIE.

Obecny stan lasów wynika z historii powstawania drzewostanów, z dużej powierzchni lasów na gruntach porolnych, jest też skutkiem dawnego, surowcowego modelu leśnictwa, i związanej z nim uproszczonej i schematycznej gospodarki leśnej, prowadzącej do zubożenia biocenozy leśnej. Ponadto na stan lasów oddziaływały inne czynniki związane z błędami w gospodarce wodnej, powodującymi obniżenie poziomu wód gruntowych; zaniedbania w dziedzinie ochrony środowiska skutkujące szkodliwym wpływem emisji pyłowych i gazowych itp. Przez długi czas leśnictwo nie miało dostatecznego potencjału materialnego, ani odpowiedniego modelu teoretycznego, aby w warunkach zagrożeń i rosnących żądań społecznych i gospodarczych spełniać wizję zrównoważonego ekologicznie lasu wielofunkcyjnego, aby realizować zasady naturalnej lub półnaturalnej hodowli lasu. Cały wysiłek wkładano w utrzymanie trwałości lasu i zwiększanie jego zasobów drzewnych, słusznie uważając, że jest to cel nadrzędny, gdyż bez drzewostanów nie byłoby biocenoz leśnych i ich korzystnego oddziaływania na środowisko i warunki życia społeczeństwa. Stąd m.in. tak duża powierzchnia lasów na gruntach porolnych i monokultur (głównie sosnowych).

Obecny stan lasów jest też wynikiem intensywnych działań leśników ukierunkowanych na minimalizowanie skutków szkodliwych oddziaływań na środowisko naturalne. Działanie te mają swoje umocowanie prawne w zapisach przyjętej w 1997 r. Polityki Leśnej Państwa (PLP) oraz w Zarządzeniach Dyrektora Generalnego LP Nr 11 (z 1995r) i Nr 11A(z 1999r.) dotyczących realizacji gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych.

Jednakże nie tylko cechy ilościowe i jakościowe lasów RDLP w Zielonej Górze ale także lokalne warunki gospodarcze i społeczne, nadgraniczne usytuowanie regionu, przyszłe członkostwo w Unii Europejskiej winny kierunkować obecne i przyszłe działania leśników.

Z uwagi na to, za priorytetowe uważa się wykształcenie mechanizmów, które przyczynią się do:

- uodpornienia lasów na zagrożenia abiotyczne i biotyczne,
- rozwoju obszarów wiejskich,

- o rozwoju przetwórstwa drewna tartacznego,
- o rozwoju sektora małych przedsiębiorstw świadczących usługi dla leśnictwa.

5.1. Uodpornienie lasów na zagrożenia abiotyczne i biotyczne,

Drzewostany na ubogich siedliskach, jakie przeważają na terenie RDLP, to w większości monolity sosnowe, mało odporne na choroby i narażone na gradacje szkodliwych owadów, takich jak : brudnica mniszka, barczatka sosnowka, boreczniki sosnowe, strzygonia choinówka i inne. Na mapie kraju są to najbardziej zagrożone drzewostany, i praktycznie co roku zwalczane są jakieś szkodniki. Dla przykładu w 2001 roku przewidywane zagrożenie drzewostanów ze strony najważniejszych szkodników liściożernych w kraju określono na około 280 tys. ha, z czego na RDLP Zielona Góra przypadło około 85 tys. ha (30%).

Wykazane powierzchnie drzewostanów objęte zabiegami, to powierzchnie na których wykonano zabiegi ratownicze, konieczne dla zachowania życia drzewostanów. Powierzchnie na których wystąpiły szkody spowodowane żerami ww. owadów są co najmniej 2-krotnie większe. Szkody powodowane przez owady, to głównie redukcja aparatu asymilacyjnego – igieł, liści i pączków – co przyczynia się do zmniejszenia przyrostu masy drzewnej.

Szkody spowodowane imisjami przemysłowymi utrzymują się wciąż na wysokim poziomie – mimo spadku skażeń powietrza, głównie pyłów. Toksyczne substancje kumulują się w glebie i wodzie, i dlatego destrukcyjnie oddziałują przez długi czas na rośliny. Toksyczne substancje obniżają odporność drzewostanów na czynniki chorobowe a bezpośrednio powodują zamieranie igieł i liści – co wpływa na obniżenie przyrostu drewna.

Niskie przeciętne opady roczne, bardzo obniżają odporność drzewostanów a niekiedy powodują duże wypady, szczególnie w uprawach i młodnikach. Brak opadów jest główną przyczyną wysokiego zagrożenia pożarowego, a liczba pożarów od lat należy do najwyższych w Polsce. Skutki pożarów są najczęściej nieodwracalne dla środowiska, powodując olbrzymie straty materialne.

Okresowo występują powodzie, głównie w dolinach rzek: Odry i Bobru. Jest to efekt braku lub nieodpowiedniego uregulowania ich koryt oraz niepełnego zabezpieczenia wałami przeciwpowodziowymi a także ich nienajlepszym stanem

technicznym. Szkody powstałe w 1997 roku, w czasie wielkiej powodzi były bardzo dotkliwe, a ich skutki pozostaną widoczne jeszcze przez wiele lat.

Główne masy drewna posuszowego – mało wartościowego – to efekt zjawisk chorobowych, spowodowanych przez patogeny grzybowe oraz żery owadów.

Z przyczyn abiotycznych (susze, pożary, huragany, powódzie itp.), największe szkody powodują pożary a drewno z pożarzysk należy do najmniej wartościowych sortymentów.

Cały obszar RDLP w Zielonej Górze należy do obszarów nizinnych. Konfiguracja terenu jest zmienna od równinnej, poprzez falistą, pagórkowatą aż do wzgórzowej. Wysokości zawierają się w przedziale od 24,2 m n.p.m. (poziom Odry w okolicach Uradu), do 226,9 m n.p.m.– Góra Źarska na południu i 225,4 m n.p.m. - szczyt Bukowiec na północy.

Lasy porastają w znacznej mierze najuboższe formy polodowcowe, takie jak moreny denne i olbrzymie pola sandrowe - mało przydatne rolniczo. Są to w ponad 80% duże powierzchnie jednorodnych borów sosnowych. Pokrywają one prawie 50% terenu byłego województwa zielonogórskiego, w którym RDLP prawie w całości jest zlokalizowana.

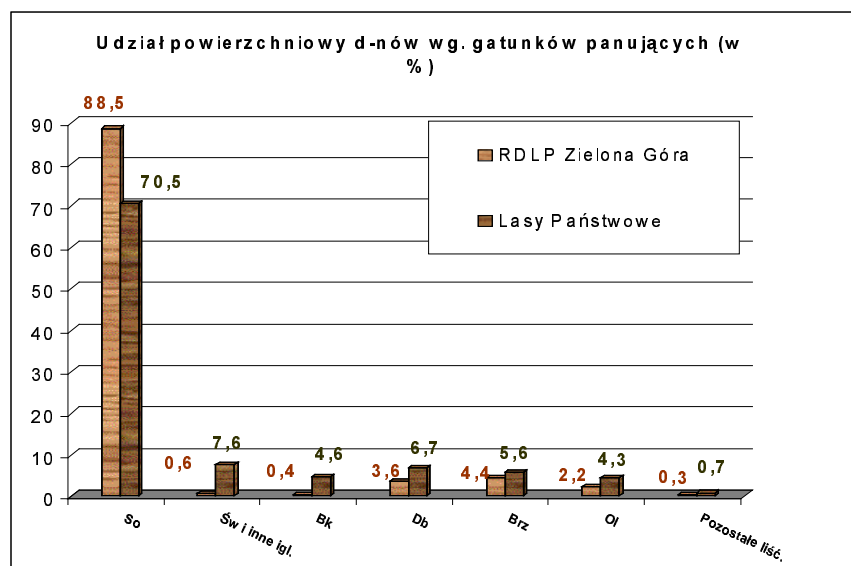
Omawiany obszar został ukształtowany w czasie dwóch ostatnich zlodowaceń:

- część południową obejmuje Zlodowacenie Środkowopolskie w stadiale Warty,
- część północną obejmuje Zlodowacenie Północnopolskie w stadiale głównym, fazie leszczyńskiej.

Utwory geologiczne występujące na tym terenie pochodzą głównie z okresu Czwartorzędu. Większość z nich związana jest z Plejstoceniem - m. in.: piaski zwałowe, sandrowe plejstoceńskie piaski rzeczne. Znaczną powierzchnię zajmują utwory Holocenu związane z torfami, murszami, piaskami rzecznoholoceńskimi a także polami piasków eolicznych przykrywających starsze utwory oraz akumulujących się w wydmach. W wielu miejscach występują utwory Trzeciorzędu. Utwory tego okresu to głównie ility plioceńskie, ale występują również piaski trzeciorzędowe, gliny trzeciorzędowe oraz lokalne pokłady węgla brunatnego.

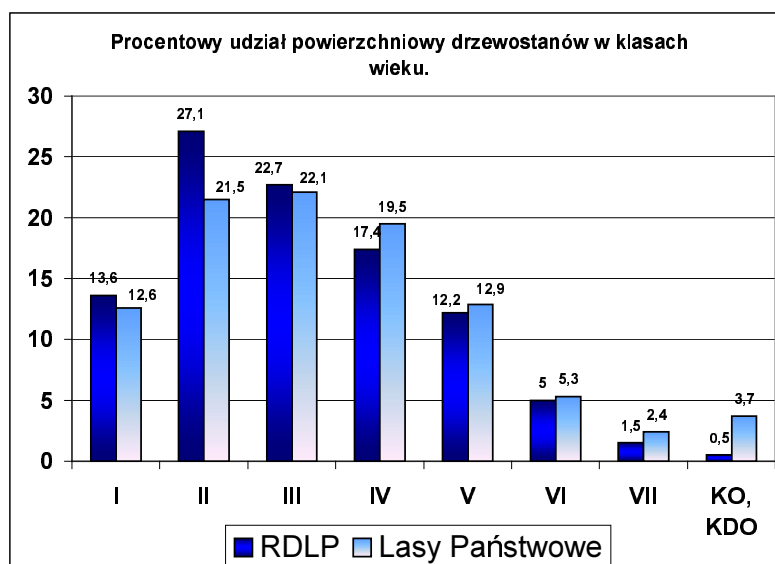
Jak wynika z omówienia siedlisk w rozdziale 4, udział siedlisk borowych wynosi 84,8%, co w porównaniu z danymi ogólnokrajowymi (59,3%) wyraźnie obrazuje ubóstwo tych terenów.

Jakość siedlisk determinuje skład gatunkowy drzewostanów – co przedstawia poniższy wykres:

Wskaźniki te zwłaszcza w porównaniu z krajowymi są jednoznacznie wymowne.

Lasy zielonogórskie głównie z uwagi na zalesienia gruntów porolnych, a także liczne powierzchnie odnawiane po pożarach, są jednymi z najmłodszych w skali kraju - co uwidoczniło poniżej.

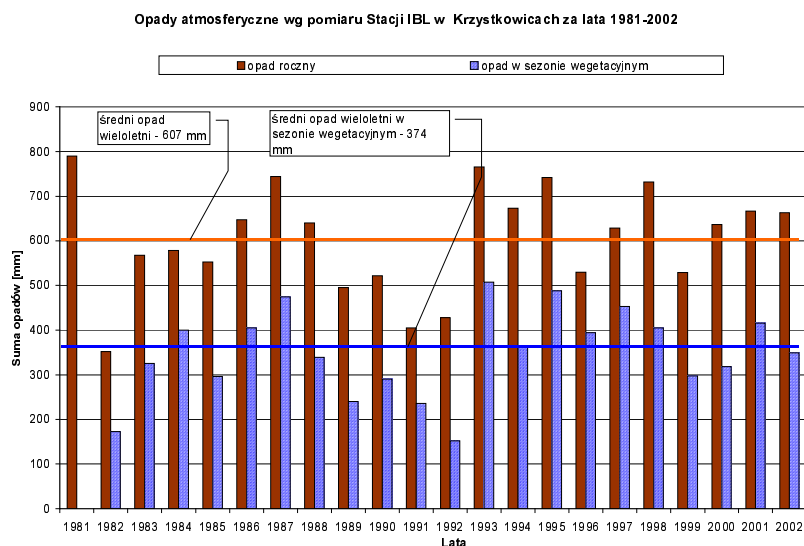

Stan zdrowotny lasów zielonogórskich

Jednorodne i bardzo młode drzewostany sosnowe na ubogich siedliskach, są mało odporne na różne choroby a jednocześnie stanowią wspianą bazę pokarmową dla owadów odżywiających się w wielu fazach rozwojowych igłami oraz drewnem. Okresowo, dodatkowo jeszcze, sytuację pogarszają niekorzystne zjawiska klimatyczne, takie jak: susze, huragany oraz powodzie.

Zagrożenia abiotyczne

W minionych latach wyjątkowo duże szkody odnotowano w drzewostanach z powodu niskich opadów.

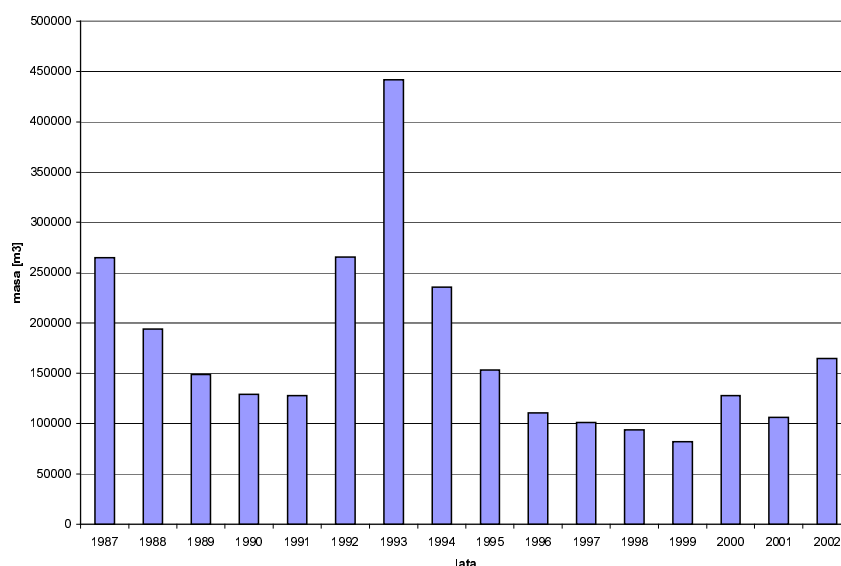
Analiza wyników, począwszy od 1981 roku, zarówno całorocznych jak i w okresie wegetacyjnym (od kwietnia do września), wskazuje na duże zróżnicowanie w poszczególnych latach. W okresach niekorzystnych, jak np. w latach 1989-1992, odnotowano wzmożone wydzielanie posuszu. Duże obniżenie poziomu wód gruntowych (w niektórych rejonach wręcz katastrofalne), spowodowało zamieranie wielu gatunków a głównie brzoź, szczególnie na siedliskach wilgotniejszych.

Dotkliwe szkody, w różnym rozmiarze, prawie corocznie odnotowywane są z powodu przymrozków, najczęściej wiosną. Do największych szkód zaliczyć należy,

powstałe w 1997 roku, przemarznięcie korzeni sadzonek gatunków liściastych w szkółkach i na uprawach. Zjawisko to wystąpiło w 18 nadleśnictwach.

Co parę lat, odnotowuje się szkody spowodowane huraganami, np. w XI 1984 roku, powalonych zostało około 200 tys.m³ drzew! Mniejsze szkody wyrządzone zostały w latach : 1997 (20 tys.m³ drzew powalonych) i w 2000 (50 tys.m³ drzew powalonych). Natomiast w roku 2002 zinwentaryzowano 107 tys.m³ drzew powalonych. Szkody te dotyczą drzewostany w różnym wieku i najczęściej występują z różną intensywnością na dużych powierzchniach. Porządkowanie szkód w drzewostanach jest kosztowne i zakłóca realizację planów cięć i odnowień – cały ład przestrzenny.

Pozyskanie posuszu ogółem w RDLP Zielona Góra

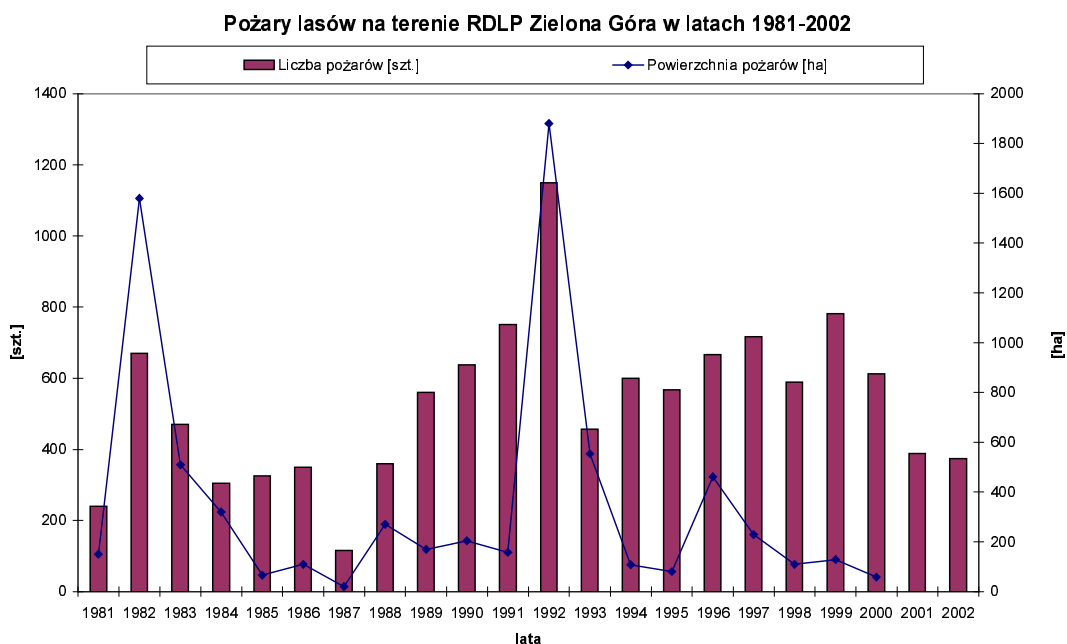
W 1997 roku, w 15 nadleśnictwach wystąpiła katastrofalna powódź, kiedy to w dolinach rzek zalanych zostało 7,7 tys. ha. Przepadło 260 ha upraw i wydzielili się znaczne ilości posuszu w drzewostanach dłużej podtopionych .

Wymienione wyżej czynniki abiotyczne, często występujące równocześnie – wyraźnie zmniejszyły odporność lasów zielonogórskich.

Požary

W monokulturach sosnowych na ubogich, suchych siedliskach, szczególnie w okresach suszy, bardzo często wybuchają pożary. Cały obszar RDLP znajduje się w I - najwyższej - kategorii zagrożenia pożarowego. W poszczególnych latach częstotliwość jak i rozmiar powierzchniowy pożarów są zróżnicowane, ale zaznacza się wyraźny trend malejący. W roku 2002, w skali całej Dyrekcji wybuchły 374 pożary o łącznej powierzchni 31,44 ha. Przeznaczanie znacznych nakładów na ochronę przeciwpożarową np. 4,576 mln zł, w tym 131,1 tys. zł na gaszenie pożarów w samym 2002 roku przyniosło wymierne efekty w postaci ograniczenia średniej powierzchni pożaru (do 0,08 ha).

Aby zapobiegać powstawaniu pożarów lasu prowadzona jest corocznie akcja

edukacyjna społeczeństwa pod nazwą „Wiosna bez płomieni”.

Jednocześnie realizowana jest konsekwentnie zmiana składów gatunkowych drzewostanów w celu dostosowania ich możliwości do siedliska, dzięki czemu wzrasta udział drzewostanów liściastych. W dużych kompleksach leśnych zakładane są pasy biologiczne, mające stanowić naturalne bariery przeciwpożarowe. Jest to pomysł zapoczątkowany właśnie na terenie RDLP w Zielonej Górze w ramach autorskiego programu leśników „Eurolas”. Istnieje sprawnie działająca sieć dostrzegalni pożarowych, budowane są nowe wieże z udziałem funduszy Unii

Europejskiej, zakupione zostały, również przy wsparciu funduszy unijnych, samochody gaśnicze. Do 2002 r. wykorzystano na doskonalenie systemu ochrony lasów przed pożarami ponad 1,1 mln euro .

Lasy Państwowe ponoszą znaczne koszty na ochronę przeciwpożarową lasów. Istnieje potrzeba finansowania tego zagadnienia z budżetów gminnych, jak to wynika z zapisów ustawowych.

Zagrożenia biotyczne

Oslabione drzewostany atakowane są przez masowo występujące owadzie szkodniki.

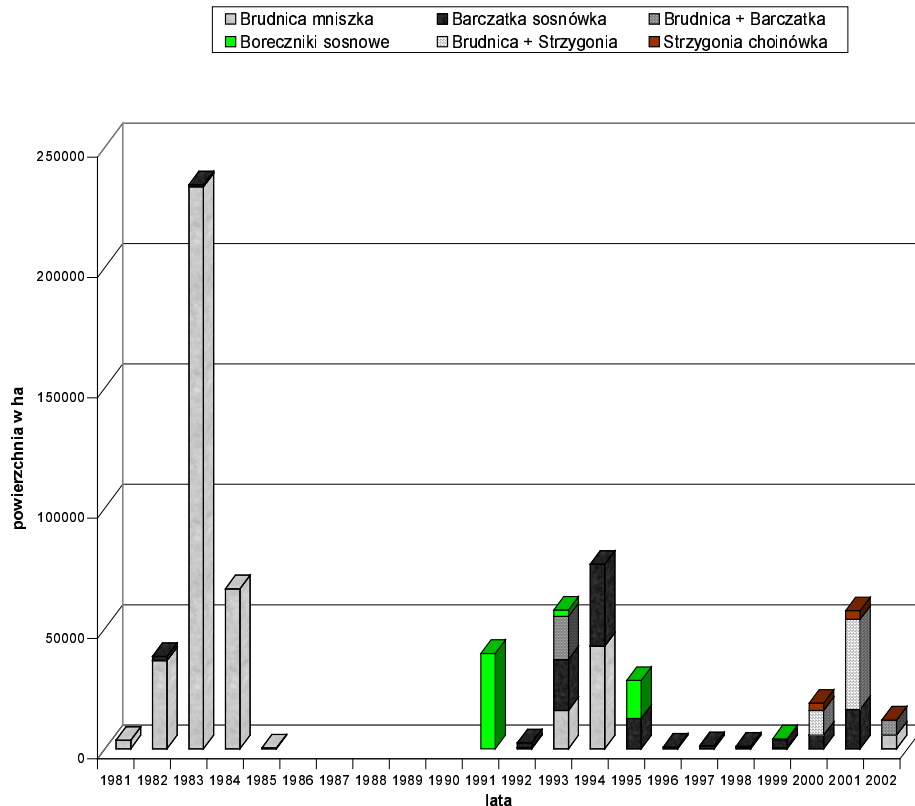
Na terenie RDLP w skali masowej występują przeważnie 3 szkodniki owadzie tj. barczatka sosnówka, brudnica mniszka i strzygonia choinówka.

W ostatnich 20 latach wystąpiły gradacyjnie :

- brudnica mniszka, zwalczana w 1983 roku na powierzchni ok. 233 tys. ha oraz w 1992 r. na powierzchni ok. 43 tys. ha;
- boreczniki, zwalczane w 1991 roku na powierzchni ok. 40 tys. ha i w 1995 r. na powierzchni ok. 16 tys. ha;
- barczatka sosnówka, zwalczana w 1993 roku na powierzchni ok. 39 tys. ha
- strzygonia choinówka, zwalczana w 2000 roku na powierzchni ok. 13 tys. ha

W roku 2002 zabiegi zwalczania przeciwko szkodnikom owadziom podjęto w kraju na pow. 55 710 ha, w tym w RDLP w Zielonej Górze na powierzchni 12 000 ha. Zagrożenie żerami przewidywane w roku 2003 szacowane jest na poziomie 60 000 ha, z tego około 35 000 ha zakwalifikowano do zabiegów ratowniczych.

Ograniczanie populacji szkodników liściożernych w latach 1981-2002 na terenie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze

Uszkodzone przez wymienione wyżej szkodniki pierwotne drzewostany, atakowane są przez szkodniki wtórne, zwane producentami posuszu – głównie: cetyńce, przytąszczki i kózkowate.

Na zdrowotność lasów zielonogórskich mają również wpływ szkody w uprawach i młodnikach, wyrządzane głównie przez ryjkowce, zwójki i chrabąszcze.

Choroby grzybowe

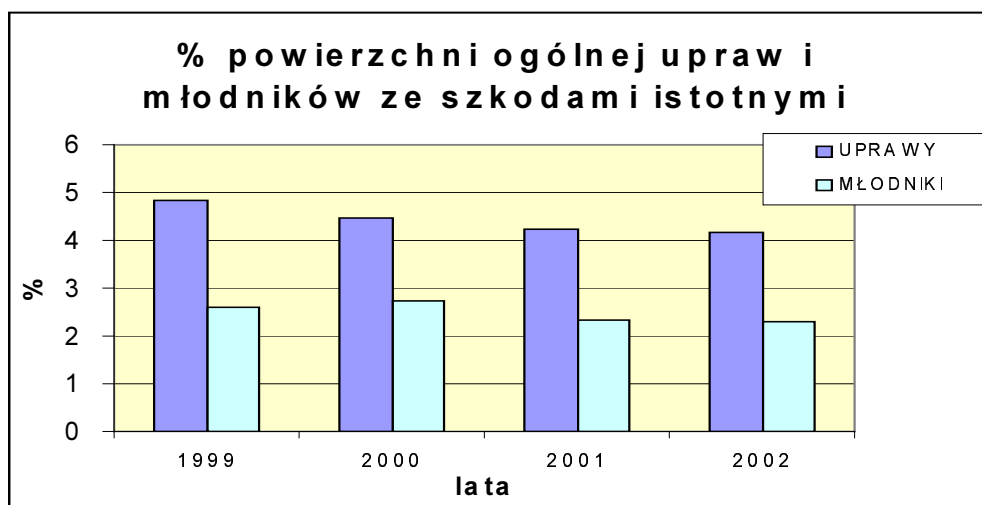
Największe znaczenie gospodarcze mają głównie huba korzeni, opieńka oraz skrętań. Zagrożenie ze strony huby korzeni wynika ze znacznego udziału drzewostanów na gruntach porolnych - aktualna powierzchnia tych lasów wynosi 62 478 ha. Największe powierzchnie, dochodzące do 7 tys. ha znajdują się w Nadleśnictwach Świebodzin i Sulechów

Odnotowuje się również inne zjawiska chorobowe, spowodowane głównie grzybami. Dla przykładu w 1996 roku wystąpiło gwałtowne i masowe rudzenie igieł

sosny oraz zamieranie pędów, spowodowane kompleksem chorobowym. Zjawisko to wystąpiło we wszystkich nadleśnictwach, obejmując obszar 167 tys. ha (43% powierzchni RDLP – najwyższy odsetek w kraju). Kolejny przykład – to wystąpienie w 1998 roku masowego zamierania topól na powierzchni 238 ha, które odnotowano w 13 nadleśnictwach. Szkody ze strony patogenów grzybowych bardzo ograniczają możliwości naturalnego odnowienia lasu. Dotyczy to głównie osutki i mączniaka niszczących wiele hektarów odnowień naturalnych sosnowych i dębowych.

Szkody ze strony zwierzyny płowej

Na terenie RDLP w Zielonej Górze występuje znaczne zagrożenie szkodami ze strony zwierzyny płowej. Jest ono jednak pod stałą kontrolą i podlega monitorowaniu. Rozłożenie szkód nie jest równomierne i występuje ze

zróżnicowanym nasileniem w poszczególnych nadleśnictwach.

Przeciwdziałanie szkodom od zwierzyny płowej jest czynnikiem kosztochłonnym (w roku 2002 było to 3,16 mln zł), dlatego prowadzone są działania zmierzające do ograniczenia szkód do poziomu gospodarczo znośnego poprzez regulację stanów zwierzyny płowej.

Zagrożenia antropogeniczne

W lasach zielonogórskich, podobnie jak w całym kraju, w latach osiemdziesiątych, w dużym rozmiarze ujawniły się tzw. szkody przemysłowe w drzewostanach. Zaobserwowane zostały przede wszystkim wyraźne procesy defoliacji aparatu asymilacyjnego. Zjawiska te ujęte powierzchniowo - wykazane drzewostany w strefach zagrożenia przemysłowego - przedstawiają się następująco:

Według stanu na rok	Powierzchnia lasów wg stref zagrożenia przez przemysł (w ha).		
	I	II	III
1974	15 736	126	-
1978	23 416	1 615	-
1983	33 803	5 724	214
1986	39 131	5 836	214
1990	96 297	6 297	2
1991	154 819	9 180	-
1992	154 851	9 172	-
1993	154 732	9 169	-
1994	154 763	9 179	-
1995	155 620	9 211	-
1996	155 377	9 147	-
1997	155 435	9 153	-
1998	188 633	9 243	-
1999	188 535	9 175	-
2000	189 506	9 054	-
2001	206 119	8 617	-
2002	206 119	8 617	-

Analiza tych bardzo uproszczonych danych, wskazuje, że sumaryczna powierzchnia w strefach uszkodzeń, od lat pozostaje na zbliżonym poziomie. Wprawdzie nie rejestruje się już uszkodzeń w III strefie, ale uszkodzenia w II strefie utrzymują się na stałym poziomie, a w I nawet wzrosły (w dużej mierze wynika to z faktu doskonalenia oraz zmian metod szacowania).

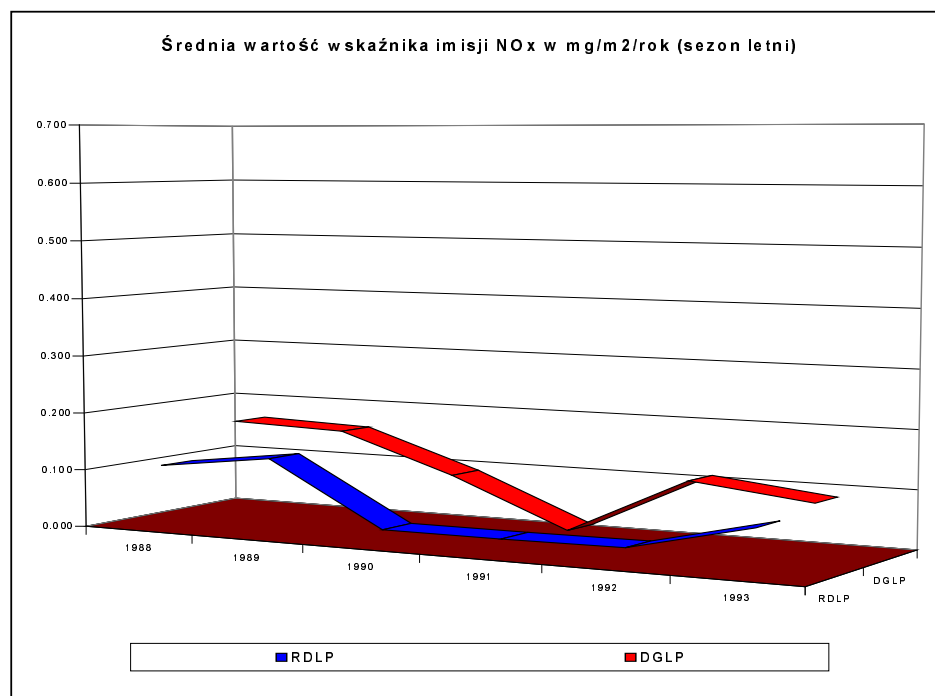
Uważa się, że taki obraz jest efektem skażenia gleb i wód jakie nastąpiło w latach 70. i 80., kiedy notowano wysokie wskaźniki zawartości toksycznych związków w powietrzu, wywołane również znacznym udziałem imisji transgranicznych, z tzw. źródeł dalekiego zasięgu. Były to zanieczyszczenia pochodzące z terenów Niemiec i

wschodniej Francji . W tym okresie obserwowano wyraźne uszkodzenia aparatu asymilacyjnego – stąd wystąpiły uszkodzenia również w III strefie.

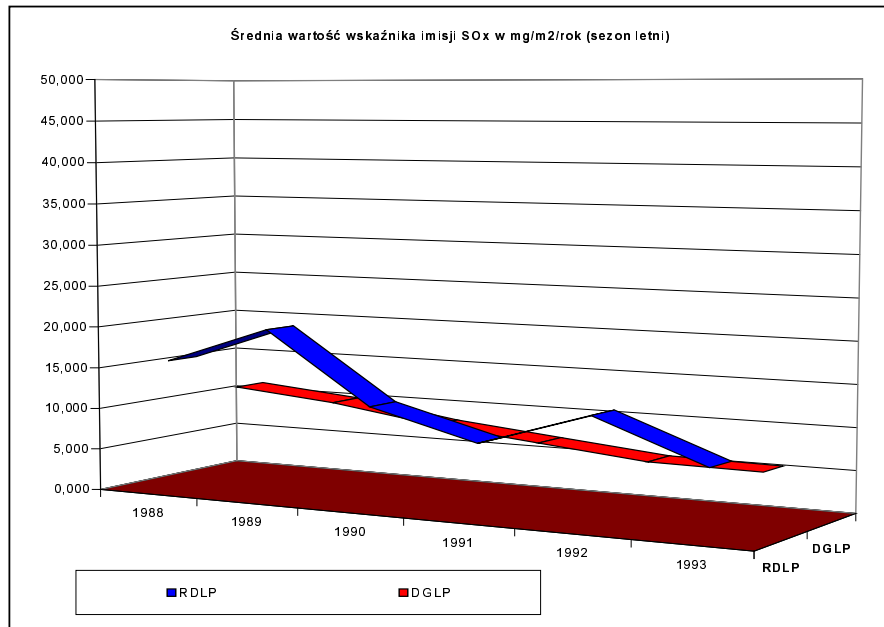
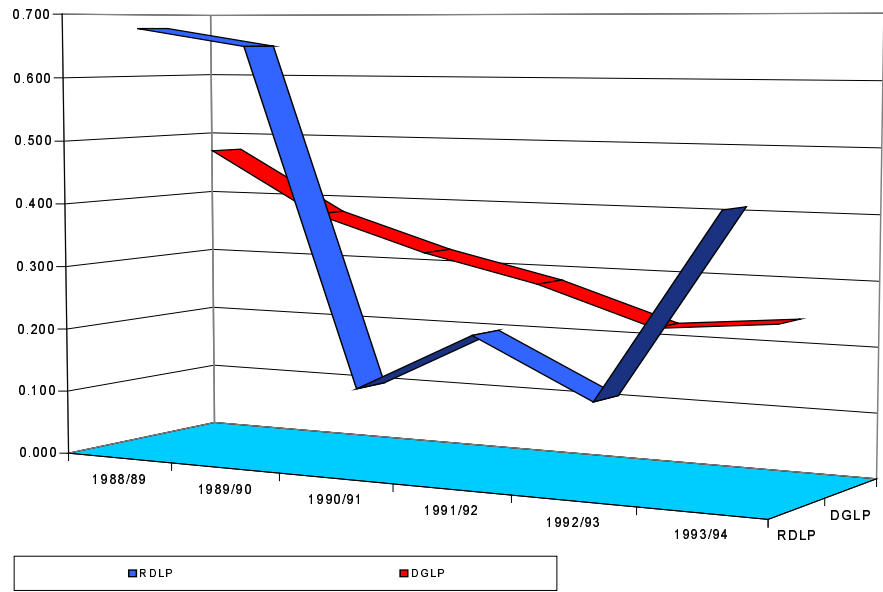
Niestety, skutki tych skażeń mogą objawiać się jeszcze przez długi czas. Wysokie skażenia potwierdzone były przez badania dokonywane w ramach tzw. monitoringu technicznego, który w latach 1985-1995 był prowadzony w Lasach Państwowych.

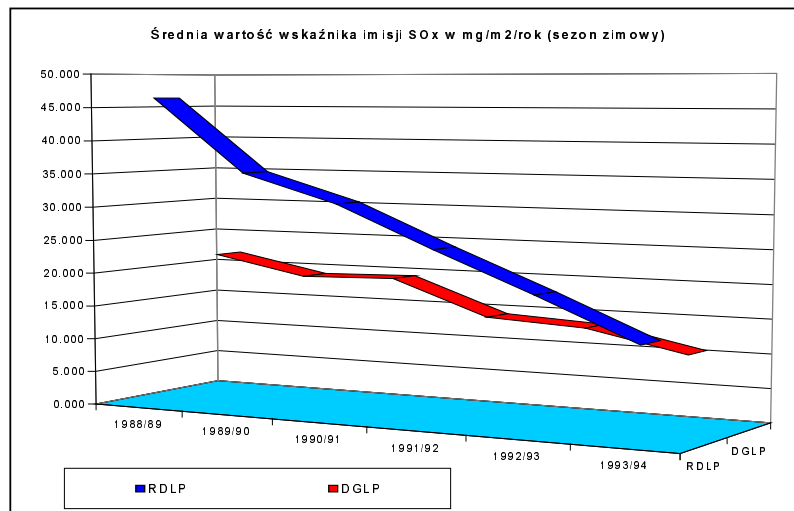
Aktualnie prowadzony monitoring zanieczyszczeń powietrza w nadgranicznych miejscowościach: Chyrzynie i Uradzie wykazuje odnośnie stężenia badanych zanieczyszczeń pierwotnych: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla i pyłu zawieszzonego, że nie przekraczały one poziomu stężeń dopuszczalnych. Zarówno uśrednione stężenia z okresu rocznych badań, jak i stężenia o krótszym okresie uśredniania, były niższe od obowiązujących stężeń normatywnych.

Przekroczenia stężenia granicznego zanotowano natomiast w przypadku ozonu troposferycznego. Częstość przekroczeń stężenia dopuszczalnego, określonego ze względu na ochronę zdrowia na poziomie $110 \mu\text{g}/\text{m}^3$, była jednak w 2001 r. znacznie mniejsza niż w latach ubiegłych. Przekroczone zostały także normy stężeń ozonu określone dla ochrony roślin - obowiązujące na terenach parków narodowych i leśnych kompleksów promocyjnych.

Średnia wartość wskaźnika emisji NOx w mg/m2/rok (sezon zimowy)

Również prowadzony od 1996 roku monitoring lasu – na 79 punktach SPO I rzędu oraz na 2 punktach SPO II rzędu, oraz inne badania prowadzone na obszarze zielonogórskiej RDLP, potwierdzają sukcesywnie zmniejszające się skażenia powietrza nad tutejszymi lasami.

W opracowaniu Inspekcji Ochrony Środowiska z 1999 roku pt.: „Stan uszkodzenia lasów w Polsce w 1998 roku, na podstawie badań monitoringowych”, generalnie ocenia się tutejsze lasy jako stosunkowo zdrowe. Charakteryzuje się je między innymi jako drzewostany:

- zaliczone do grupy RDLP o najniższym wskaźniku defoliacji drzewostanów starszych – 2,26 przy średniej krajowej 2,77.
- o dobrej kondycji - starsze drzewostany sosnowe - w których udział drzew zdrowych wynosi 18,2% (po Białymstoku 24,9% i po Szczecinie 34,8%)
- o relatywnie niezłej kondycji - młode drzewostany sosnowe - w których odsetek drzew zdrowych wynosi 35,50% (Białystok 46,47%, Lublin 37,78%, Szczecin 34,80%)
- jedne ze zdrowszych w kraju - drzewostany dębowe - w których udział drzew zdrowych przekracza 10% (najzdrowsze w RDLP Radom – 16,25%)

Wysoki stopień wypielęgnowania drzewostanów i kontrolowany na bieżąco stan sanitarny oraz korzystne warunki pogodowe w ostatnich latach, a szczególnie niezły poziom średniorocznych opadów – pozwoliły wtedy tak określić stan zdrowotny oraz kondycję tutejszych lasów – jako zadowalające - zwłaszcza na tle kraju.

Z powyższych opisów dotyczących zagrożeń abiotycznych, biotycznych i antropogenicznych wynika, że lasy zielonogórskie ze względu na swoją specyfikę - określony układ siedlisk, gatunków i klas wieku - są bardzo podatne na wiele czynników szkodliwych. Poważnym problemem jest nakładanie się na siebie wielu czynników.

5.2.Rozwój obszarów wiejskich jako stworzenie nowych możliwości zatrudnienia i uzyskiwania dochodów przez społeczności wiejskie (dywersyfikacja przychodów).

Uwarunkowania naturalne

Przyrodnicze warunki produkcji rolnej należą do trudnych. Użytki rolne, zwłaszcza grunty orne, zajmują gleby o najniższej w kraju jakości : dominują gleby słabe i bardzo słabe utworzone z piasków, o małej retencji wody, ubogie w składniki pokarmowe roślin, kwaśne i bardzo kwaśne. 42,8% użytków rolnych należy do klas bonitacyjnych V,VI, VIz o małej i bardzo małej przydatności rolniczej.

Gleby klasy I w województwie nie występują. Gleby najlepsze klas II i III są glebami madowymi lub torfowymi zlokalizowanymi głównie w dolinach rzek. Stosunkowo korzystny (długi) jest okres wegetacji wynoszący 226-221 dni. Duża jest ilość dni słonecznych a niewielka – dni mroźnych.

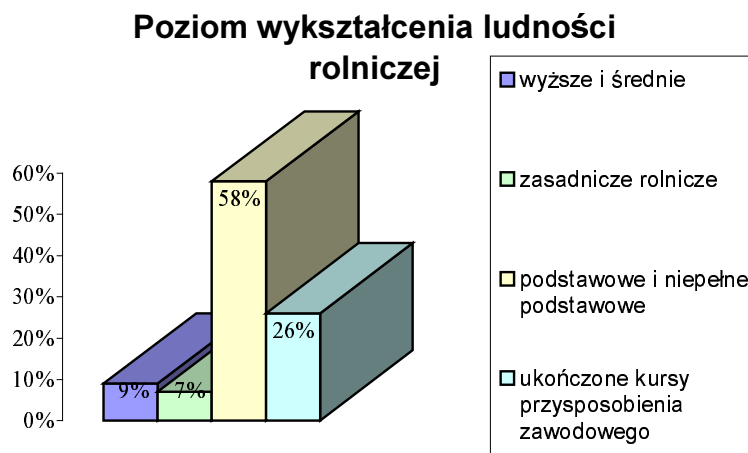
Obecnie niska efektywność produkcyjna i ekonomiczna gospodarstw rolnych nie daje większości z nich szans konkurencyjności na jednolitym rynku UE. Niezbędna jest poprawa struktury agrarnej, koncentracja produkcji, wprowadzenie nowoczesnych technik i technologii oraz wyraźne zmniejszenie zatrudnienia. Poprawa efektywności gospodarstw musi łączyć się z ich modernizowaniem w kierunku poprawy jakości, higieny produktów, warunków utrzymania zwierząt i ochrony środowiska – stanowionym przepisami z UE.

Rozwój społeczeństwa na obszarach wiejskich

Wieś jest miejscem stałego zamieszkania dla 361,8 tys. osób. Udział ludności wiejskiej w woj. lubuskim wynosi 35,3% (w kraju 38%).

W podziale administracyjnym województwa wyodrębniono 33 gminy miejsko-wiejskie oraz 41 wiejskich, na łączną liczbę 83 gmin. W województwie jest zlokalizowanych 1571 miejscowości, w tym 42 miasta.

Podobnie jak w całym kraju poziom wykształcenia ludności rolniczej w województwie lubuskim jest niski. Obrazuje to poniższy wykres.

Źródło: Dane Urząd Statystyczny w Zielonej Górze 2001r.

Wysoki udział mieszkańców wsi 58% z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym nie gwarantuje postępu w rozwoju wsi i nowoczesnego rolnictwa.

Niski poziom kwalifikacji i wykształcenia ludności wiejskiej stanowi również ograniczenie w zakresie swobodnego rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich, w szczególności na terenach byłych PGR. Stąd wynika również mała mobilność mieszkańców wsi w zakresie poszukiwania pracy i rozwoju poza rolnictwem.

Dziś na terenach wiejskich obserwuje się brak lokalnych przedstawicielstw organizacji zawodowych. Organizacje te jak na przykład Lubuska Izba Rolnicza, Izba Rzemieśnicza, czy zrzeszenia i stowarzyszenia hodowców, wytwórców, bądź przedstawicieli innych zawodów mają swoje siedziby w Zielonej Górze i Gorzowie. Obecnie na terenach wiejskich pozostałością organizacji zawodowych są oddziały Ochotniczych Straży Pożarnych.

Sytuacja na rynku pracy obszarów wiejskich

Na uwagę zasługuje sytuacja **bezrobotnych z terenów wiejskich** . Blisko 40% ogółu bezrobotnych zamieszkuje tereny wiejskie . Najbardziej

niekorzystna sytuacja wytworzyła się na obszarach dawnego sektora silnie rozwiniętego rolnictwa uspołecznionego.

Specjalnej uwagi wymaga edukacja dzieci i młodzieży z terenów wiejskich. Niski poziom wykształcenia rodziców i związany z tym brak pomocy intelektualnej, ubóstwo – środowisko wiejskie jest zdecydowanie biedniejsze aniżeli środowisko miejskie, ograniczenia komunikacyjne i sporadyczny dostęp do komputera, internetu często skłaniają młodzież do decyzji o szybszym podjęciu pracy.

Poziom edukacji młodzieży wiejskiej determinować będzie w przyszłości poziom życia i rozwój cywilizacyjny wsi lubuskiej. Niski poziom aspiracji edukacyjnych rodzin nie jest powodowany tylko niedomaganiem systemu oświaty na wsi. Przyczyny tego stanu rzeczy tkwią nie tylko w możliwościach ekonomicznych, ale mają głębszy społeczny wymiar. Zmiany zachodzące w strukturze społecznej wsi w przeciągu ostatnich dziesięciu lat polegające na ograniczeniu samodzielności i samowystarczalności ekonomicznej rodziny, powodują utratę poczucia stabilizacji i bezpieczeństwa oraz naruszenie podstawowych wartości tradycyjnej rodziny.

Dla zachowania i rozwoju obszarów wiejskich w ich trzech funkcjach jako: gospodarczej, społecznej i ekologicznej przestrzeni równoważącej niezbędne jest stworzenie nowych możliwości zatrudnienia i uzyskiwania dochodów przez społeczeństwo wiejskie (dywersyfikacja). Wciąż rozwijającą się działalnością pozarolniczą na obszarach wiejskich jest agroturystyka. Jest ona szansą na uzyskanie dodatkowych dochodów mieszkańców wsi a związana jest ściśle z wykorzystaniem walorów naturalnych obszarów leśnych

Na terenach wiejskich, a w szczególności na terenach byłych PGR, które leżą w gestii Agencji Nieruchomości Rolnych, zachowały się **liczne dworki i pałace** a na terenach Lasów Państwowych – parki, niejednokrotnie o charakterze zabytkowym. Obiekty te jednak, w przeważającej większości są w złym stanie technicznym.

Stosunki własnościowe

W sektorze prywatnym w 2000 r. znajdowało się 81,7% użytków rolnych, przy czym 62,3% w gospodarstwach indywidualnych.

47% użytków rolnych województwa stanowiło własność Skarbu Państwa.

Przeciętna powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie indywidualnym jest o 50% większa niż w kraju i wynosi 10,8 ha. W 2000r. ogólna liczba indywidualnych gospodarstw rolnych w województwie lubuskim wynosiła 27674 i stanowiła 1,5% ogólnej liczby indywidualnych gospodarstw rolnych w kraju. Blisko 54% wszystkich gospodarstw to gospodarstwa o powierzchni do 5 ha, powierzchnię powyżej 50 ha miało 2,4% gospodarstw.

Udział odłogów i ugorów był najwyższy w kraju i wynosił 28,6%, podczas gdy średnio w kraju 11,9%. Wzrost powierzchni gruntów odłogowanych i ugorowanych spowodowany jest niską opłacalnością produkcji, zwrotami dzierżaw oraz kłopotami ze zbytem.

Znaczenie sektora rolniczego w gospodarce województwa

Spośród 330,1 tys. zatrudnionych 59 tys. osób (17,9% ogółu pracujących) pracowało w 2000r. w sekcji rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo, rybołówstwo i rybactwo. W roku 1996 pracowało w tej sekcji jeszcze 80,4 tys. osób. W latach 1996-2000 odnotowano więc blisko 27% spadek zatrudnienia. W kraju średnio w tej sekcji pracuje 28,5% ogółu pracujących. Obecnie obserwowane tendencje wskazują na to, że problem bezrobocia na wsi będzie się pogłębiał.

Powiązania sektora rolnego z leśnictwem.

- W obszarze zatrudnienia - właściciele i pracownicy zakładów usług leśnych werbują się głównie spośród mieszkańców wsi.
- Źródłem dodatkowych, a niejednokrotnie jedynych dochodów mieszkańców wsi są plody runa leśnego: jagody i grzyby.
- Leśnicy pełnią w ramach umowy ze starostwami nadzór nad lasami prywatnymi,

- Właściciele lasów prywatnych to mieszkańcy wsi, również nowe zalesienia dotyczą w większości rolników, którzy w ramach ustawy o zalesieniach korzystają z sadzonek wyprodukowanych przez szkółki nadleśnictw LP,
- Ludność wiejska korzysta jeszcze w dużym stopniu z tradycyjnych metod ogrzewania i jest głównym nabywcą surowca drzewnego na opał,
- Właściciele małych tartaków , którzy kupują surowiec w Lasach Państwowych to głównie mieszkańcy wsi,
- Agroturystyka, która jest szansą dla dodatkowych mieszkańców wsi jest ściśle związana z wykorzystaniem walorów naturalnych obszarów leśnych,
- Wiejska infrastruktura drogowa, ochrony środowiska , melioracji, energetyczna, telekomunikacyjna i inne – wykorzystywane są przez pracowników sektora leśnictwa,
- Leśnicy prowadzą w szkołach szereg ekologicznych akcji edukacyjnych . Szkoły wiejskie korzystają ze ścieżek przyrodniczych zorganizowanych w lesie.

5.3. Rozwój przerobu drewna tartaczego.

Podstawowym problemem regionu w obszarze przerobu drewna, podstawowego jest brak potencjału rynkowego zdolnego przerobić i efektywnie sprzedać w postaci przetworzonej, dostępne w regionie ilości drewna tartaczego. Funkcjonujące w tym obszarze podmioty nie są w stanie efektywnie wykorzystać będących w ich zasięgu zasobów.

Za główny cel działań prowadzących do rozwoju tej branży należy przyjąć stworzenie potencjału rynkowego, który efektywnie ulokuje na rynku produkty wytworzone w regionie, co wymaga znacznych nakładów inwestycyjnych w nowoczesny potencjał produkcyjny.

Realizacja założonego celu następuje poprzez:

1. Kreowanie rozwoju sektora - stworzenie przez władze regionalne korzystnych warunków inwestowania dla potencjalnych inwestorów.
2. Realizację pro-rynkowej polityki w obszarze sprzedaży drewna.

Kreowanie rozwoju sektora leśno - drzewnego

Rynek nabywców surowca drzewnego w RDLP w Zielonej Górze tworzą dwa zespoły segmentów: nabywcy indywidualni i instytucjonalni. Rynek nabywców indywidualnych obejmuje około 10% ilości sprzedawanego drewna. Szacujemy, że w najbliższych latach w obszarze tego rynku nastąpić będzie stopniowy rozwój segmentu odbiorców drewna opałowego z jednoczesnym zmniejszaniem potencjału odbiorców drewna użytkowego.

W RDLP w Zielonej Górze występuje stosunkowo niewielka liczba klientów instytucjonalnych. Tylko około 6% liczby klientów kupuje 80% ilości drewna. Na rynku instytucjonalnym w najbliższych latach będzie dominowała niewielka liczba klientów. Prawdopodobnie wystąpią nowe inwestycje w sektor drzewny, szczególnie tartaczny, co może doprowadzić do koncentracji przerobu, dając jednocześnie szansę szerszego wyjścia z produktem przemysłu tartaczego na rynki europejskie i światowe. Najwięksi instytucjonalni nabywcy drewna to: Kronopol Żary, Stelmet sp. z o.o. , Hardex Krosno Odrzańskie.

Na rynku nabywców instytucjonalnych dominującą pozycję zajmuje rynek krajowy, eksport jest kierunkiem sprzedaży zyskującym na znaczeniu w okresach istotnego spadku popytu na rynku krajowym. Szczególne znaczenie ma ten rynek dla RDLP w Zielonej Górze ze względu na usytuowanie geograficzne oraz w kontekście członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Przyszła relacja wielkości eksportu do sprzedaży krajowej i importu zależy przede wszystkim od geograficznego układu inwestycji w przemysł drzewny. Główne znaczenie można przypisać lokalizacji przerobu surowca tartacznoego, który obecnie ma najmniejszy potencjał rynkowy w stosunku do zasobów drewna występujących w regionie. Wśród największych odbiorców drewna dominującą pozycję pod względem ilości zakupionego w skali roku drewna zajmuje przemysł płytowy, następnie tartaczny, produkcji programu ogrodowego i celulozowo-papierniczy. Biorąc pod uwagę wartość zakupów największe znaczenie ma segment nabywców drewna tartacznoego obejmujący branżę przemysłu tartacznoego oraz programu ogrodowego. Prawdopodobnie nastąpi dalsza koncentracja produkcji w przyszłości w ramach poszczególnych branż.

Znacząca nadpodaż drewna tartacznoego w całym regionie, obejmująca również sąsiednie kraje (szczególnie Niemcy) pozwala przypuszczać, że w stosunkowo niedalekiej przyszłości możemy się spodziewać inwestycji w branżę tartacznoej. Biorąc pod uwagę geograficzny rozkład zasobów jest wielce prawdopodobne, że nasz region będzie rozpatrywany jako docelowy. Inwestycja w budowę nowego tartaku to przedsięwzięcie kosztowne, dające regionowi możliwość rozwoju gospodarczego w wielu dziedzinach (rozwój usług, szczególnie transportu), co w sposób oczywisty wiąże się z kreowaniem nowych miejsc pracy. Lokalizacja takiej inwestycji spowoduje, że drewno z innych regionów będzie przywożone na nasz teren (nasze zasoby nie zaspokoją całkowitego zapotrzebowania na ten surowiec) i u nas przerabiane.

Oczywistym jest również fakt, że inne regiony będą czyniły starania, aby to na ich terenie powstały nowe inwestycje, więc zadanie wypracowania najkorzystniejszej dla inwestora oferty powinniśmy jako region potraktować priorytetowo pamiętając o tym, że jeśli władze regionalne stworzą korzystniejsze niż sąsiedzi warunki inwestowania, i przyciągnie to potencjalnego inwestora, będziemy mieli do czynienia w zakresie surowca drzewnego ze wzrostem sprzedaży krajowej i wzrostem importu,

a w konsekwencji ze wzrostem eksportu wyrobów przemysłu drzewnego, co w sposób oczywisty przyczyni się do rozwoju gospodarczego regionu.

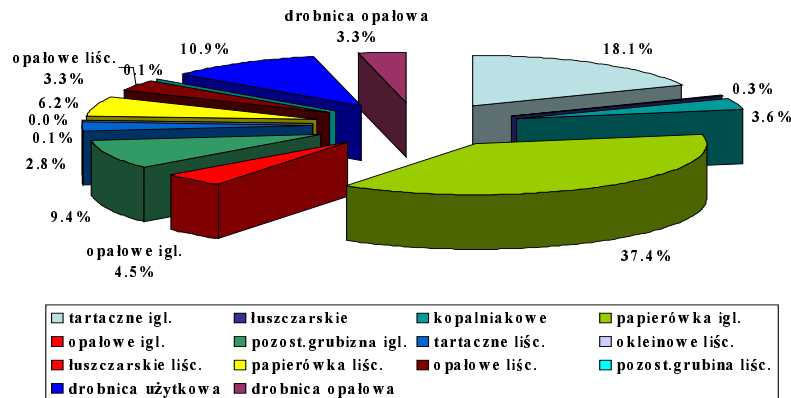
Realizacja pro-rynkowej polityki w zakresie sprzedaży drewna.

1. Produkt.

Działając na rynku drzewnym RDLP w Zielonej Górze wykorzystuje szereg, często kosztochłonnych, elementów, które umożliwiają kształtowanie produktu oczekiwanego przez rynek. Podstawowe czynności to dostosowywanie składu sortymentowego do zapotrzebowania rynku oraz rozwiązania w zakresie szeroko rozumianej jakości (np. obsługa klienta, życzliwość personelu, informowanie klientów, system logistyki dystrybucji), których znaczenie w przyszłości wzrośnie. W kolejnych latach m.in. ze względu na zmiany w relacjach ekonomicznych na rynku pracy, bliskość rynków zachodnich i specyficzny w stosunku do innych regionów kraju układ jakościowy pozyskiwanego drewna, będzie konieczny wzrost stopnia mechanizacji procesów pozyskania, co w połączeniu z przewidywaną strukturą zapotrzebowania rynku spowoduje tendencję do standaryzacji zbliżonej do przyjętej w Unii Europejskiej. Wszystkie te zmiany i podejmowane działania, konieczne dla prawidłowego funkcjonowania RDLP w Zielonej Górze oraz realizacji korzyści dla regionu, będą wymagać odpowiednich nakładów finansowych.

Istotne znaczenie dla skutecznych działań marketingowych posiada certyfikat FSC, który już dziś jest elementem niezbędnym dla prowadzenia efektywnej gospodarki drewnem w regionie. Układ sortymentowy pozyskiwanego drewna przedstawia poniższa rycina:

Sortymentowa struktura drewna pozyskiwanego w RDLP w Zielonej Górze.

2. Cena.

Cena jest postrzegana jako pochodna wartości drewna na rynku. Realizowana jest strategia kształtowania cen poprzez dostosowanie ich poziomu do relacji popytu i podaży z uwzględnieniem długookresowego kształtowania ich stabilnego poziomu. Przy założeniu korzystnych scenariuszy dotyczących inwestowania w regionie nie należy się spodziewać drastycznych zmian cen. Gdyby region przegrał batalię o inwestycje może dojść do okresowych głębszych zmian cen (spadków i wzrostów), które będą niekorzystne dla całego sektora leśno-drzewnego i regionu.

3. Dystrybucja.

Ze względu na strukturę rynku nabywców dystrybucja drewna realizowana jest przede wszystkim w formie dystrybucji bezpośredniej. Głównym środkiem transportu drewna w regionie jest transport samochodowy, transport kolejowy obejmuje kilka procent ilości sprzedawanego drewna.

4. Promocja.

Ze względu na bardzo duże społeczno – gospodarcze znaczenie leśnictwa dla regionu oraz poprzez wywołanie i utrwalenie w społeczeństwie konieczności troski o las, największe dobro naszego regionu, dziedzictwo, które w niezmiennym stanie powinniśmy przekazać naszym dzieciom, szczególne znaczenie przypisać należy promocji. Szerokie stosowanie takich instrumentów promocji jak: sprzedaż osobista,

public relations, promocja sprzedaży, reklama będzie niezbędne dla osiągnięcia tych celów. W procesie sprzedaży drewna dominującą rolę odegra sprzedaż osobista, przede wszystkim ze względu na charakter rynku oraz stosunkowo niewielką liczbę potencjalnych klientów.

Wszystkie działania w zakresie marketingu wymagają odpowiednich nakładów finansowych na badania rynkowe i wdrażanie niezbędnych zmian, przez co będą stanowić poważną pozycję kosztową, tym bardziej istotną, że istnieje ze względu na wieloletni proces niedofinansowania istotne zapóźnienie inwestycyjne w tym obszarze w stosunku do innych regionów.

5.4. Rozwój sektora małych przedsiębiorstw świadczących usługi dla leśnictwa

Proces prywatyzacji na terenie RDLP w Zielonej Górze rozpoczął się w roku 1996. Z chwilą rozpoczęcia prywatyzacji w jednostkach Lasów Państwowych wszyscy pracownicy znaleźli zatrudnienie w prywatnych przedsiębiorstwach. Zakłady usługowe pracujące na terenie naszych nadleśnictw to zakłady słabe, bez kapitału i odpowiedniego zaplecza technicznego.

Brak środków finansowych w postaci kapitału ogranicza możliwości świadczenia przez te firmy również usług na zewnątrz, poza lasami (np. przy remontach dróg, w budownictwie itp.). Pracownikami tych firm są najczęściej osoby wywodzące się z rolnictwa i zamieszkujący obszary wiejskie.

Mając na względzie powyższe, Lasy Państwowe w swoim planie finansowym uwzględniały znaczne kwoty pieniędzy na wspieranie i kreowanie rynku usług i prac leśnych, z czego RDLP w Zielonej Górze otrzymała łącznie kwotę 2.153.300,- zł i tak:

- w 1997 roku - 900 000,- zł.,
- w 1998 roku - 893 300,- zł.,
- w 2000 roku - 360 000,- zł.

Pomoc Lasów Państwowych z wyżej opisanych środków kierowana jest do firm rozwijających się - przy uwzględnieniu takich aspektów jak :

- wielkość firmy, dynamika rozwoju,
- wiedza i fachowość wynikająca z zatrudnienia w latach poprzednich,
- zatrudnianie pracowników z wykształceniem leśnym,
- zatrudnianie przez firmę pracowników na umowę o pracę (ograniczanie szarej strefy),
- nowe ekologiczne technologie pracy,
- jakość i gwarancja wykonywanych usług.

Z pomocy przeznaczonej na wspieranie zakładów usług leśnych (ZUL) skorzystało ogółem 41 zakładów usług leśnych. W poszczególnych latach przedstawiało się to następująco:

1. Rok 1998	- 12 ZUL-i	- na wartość ogółem	- 862 306,00 zł
2. Rok 1999	- 5 ZUL-i	- na wartość ogółem	- 237 180,00 zł
3. Rok 2000	- 16 ZUL-i	- na wartość ogółem	- 763 500,00 zł
4. Rok 2001	- 1 ZUL	- na wartość ogółem	- 390 000,00 zł
5. Rok 2002	- 1 ZUL	- na wartość ogółem	- 37 000,00 zł
6. Rok 2003	- 6 ZUL-i	- na wartość ogółem	- 573 600,00 zł

Środki pomocowe przeznaczane są przez ZUL-e z reguły na zakup sprzętu : ciągników rolniczych, pługów do specjalistycznego przygotowania gleby pod uprawy leśne, urządzeń zrywkowych, forwaderów do zrywki drewna itp.

W 1996 roku, który był rokiem początkującym prywatyzację prac leśnych ilość firm prywatnych w RDLP w Zielonej Górze wynosiła około 750-800, były to w większości firmy jednoosobowe.

Na dzień 1 stycznia 2002 na terenie RDLP w Zielonej Górze działało 226 firm, zatrudniających odpowiednio :

Liczba firm ogółem	- 226,
• Liczba firm jednoosobowych	- 24,
• Liczba firm zatrudniających 2-5 osób	- 111,
• Liczba firm zatrudniających 6-10 osób	- 59,
• Liczba firm zatrudniających 11-20 osób	- 26,
• Liczba firm zatrudniających 21-50 osób	- 6.

Stan na 31.12.2002r i restrukturyzacja zakładów usług leśnych przewidywana na lata 2002-2010 przedstawiała się następująco:

Lp.	Wyszczególnienie	Rok			
		2002 *)	2003-2005	2006-2008	2009-2010
1.	Liczba zakładów usług leśnych	226	160	100	60-80
2.	Liczba zatrudnionych pracowników	1600	1400	1300	1100

/dane przedstawione w tabeli są przybliżone

*) /- dane faktyczne z dnia 31.12.2002 r. (po przeprowadzonych przetargach).

Modelem docelowym RDLP w Zielonej Górze jest 60-80 firm czyli obsługa nadleśnictwa w zakresie prac leśnych prowadzona przez 2-4 zakłady usług leśnych. Aktualnie wielkość ta przedstawia się przeciętnie na poziomie 11-12 zakładów. Stan ten RDLP zamierza osiągnąć do roku 2010.

Stan wyposażenia firm prywatnych według przybliżonych danych na dzień 31.12.2002r., przedstawia się następująco:

- Forwardery - 4
- LKT - 16
- Ciągniki rolnicze leśne - 13
- Ciągniki rolnicze - 223
- Przyczepy specjalist. do podwozu typu, OTL Jarocin, NOKKA, VIMEK itp. - 14
- Lekkie ciągniki do zrywki drewna AGT-830 - 8
- Ciągniki zrywkowe typu HONDA - 5

Procedura przetargowa wyboru usługodawców leśnych jest jasno określona, znana i akceptowana przez przedsiębiorców leśnych.

Zasady te określone są w Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia, która opracowana jest w formie wzorcowej dla jednostek RDLP i tak:

1. Kryteria wyboru usługodawców (stan przed obowiązywaniem Ustawy z 29.01.2004 r. Prawo zamówień publicznych).

Za pożądane należy uznać firmy spełniające takie kryteria jak:

- firmy lokalne świadczące usługi leśne przy rocznej realizacji nie mniejszej jak 500 tys.zł. /realizacja/,
- firmy specjalizujące się w wykonawstwie niektórych prac leśnych obsługujące kilka nadleśnictw,
- firmy specjalistyczne działające w skali RDLP lub szerzej dysponujące wysoko wydajnym specjalistycznym sprzętem do pracy w lesie, świadczące usługi w zakresie budownictwa drogowego , pozyskania , transportu i spedycji drewna itp. /usprzętowanie/

- firmy respektujące przepisy bhp i przeciwpożarowe wynikające z ustawy o lasach i instrukcji przeciwpożarowej.

Kryteria te sprowadzane są do oceny punktowej wg wagi danego kryterium.

2. Kryteria pomocy.

Lasy Państwowe w swoim planie finansowym przeznaczyły znaczną kwotę pieniędzy na wspieranie i kreowanie rynku usług i prac leśnych, pomoc Lasów Państwowych ze środków opisanych w opracowaniu kierowana jest do firm rozwijających się - przy uwzględnieniu takich aspektów jak :

- wielkość firmy, dynamika rozwoju,
- wiedza i fachowość wynikająca z zatrudnienia w latach poprzednich,
- zatrudnianie pracowników z wykształceniem leśnym, w szczególności w grupie nadzoru,
- zatrudnianie przez firmę pracowników na umowę o pracę /ograniczenie szarej strefy/,
- nowe ekologiczne technologie pracy,
- jakość i gwarancja wykonywanych usług.

Wymienione powyżej kryteria wyboru zakładów do obsługi nadleśnictw jak i kierunki pomocy muszą być ze sobą spójne.

Ponadto podjęte zostały działania RDLP w Zielonej Górze zmierzające do poprawy stanu wiedzy przedsiębiorców, w zakresie zarządzania firmą oraz specyfiki świadczenia usług. W 2001 roku złożono projekt do Programu Operacyjnego Województwa Lubuskiego dotyczący wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw, gdzie zaplanowano przeszkolenie łącznie 150 osób w cyklu z zakresu zarządzania firmą i ca po 30 osób w cyklu 5 letnim z zakresu specyfiki świadczenia usług leśnych ze szczególnym uwzględnieniem zasad bhp i technologii pracy leśnej (drwal operator pilarki).

Firmy leśne borykają się z wieloma problemami, które występują najczęściej w obszarach wymienionych poniżej i stanowią zarazem schemat kierunków niezbędnej pomocy dla tych firm bez uwzględnienia potrzeb sprzętu technicznego:

1. Brak wyposażenia w odzież i sprzęt ochrony osobistej (kaski, ochronniki słuchu, odzież dla drwala pilarza z wkładką przeciwcięciową),

2. Przygotowanie zawodowe drwali – szkolenia w zakresie uprawnień /pilarz drwal – operator pilarki/,
3. Przygotowanie zawodowe właścicieli zakładów w zakresie zarządzania firmą, zdolną do poruszania się nie tylko obszarze usług na rzecz Lasów Państwowych – lecz również świadczące usługi na zewnątrz,
4. Wyposażenie w sprzęt nowej technologii eliminujący pracę ręczną i pracę zwierząt.

6. Program działalności w trzech przedziałach czasowych z uwzględnieniem wyróżnionych obszarów problemowych PLP

6.1. Kierunki oraz przyrodnicze i gospodarcze konsekwencje rozwoju funkcji ekologicznej:

6.1.1. Wzmaganie ochrony różnorodności biologicznej lasów

CEL GŁÓWNY:

Bogactwo, duża różnorodność i integralność biologiczna lasów, skuteczna ochrona zasobów genowych, gatunków i ekosystemów leśnych - wzmagające odporność lasów, ich atrakcyjność i możliwość spełniania wielofunkcyjnej roli

Skutki i efekty:

Zwiększenie bioróżnorodności i biologicznej integralności lasów zwiększy ich odporność i atrakcyjność dla turystyki, zwłaszcza wykwalifikowanej turystyki przyrodniczej i agroturystyki. Koszty poniesione na podwyższenie bioróżnorodności z czasem skutkować będą obniżeniem kosztów ochrony lasu i ochrony zasobów genowych oraz zwiększeniem zysków, zwłaszcza w sektorze turystyki.

OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI ZASOBÓW GENOWYCH

Rozwój do 2010r.

Cel:

Rozprzestrzenienie puli genowej, ze szczególnym uwzględnieniem, wyselekcjonowanych populacji i osobników, zwłaszcza gatunków ginących i rzadkich, w warunkach optymalnych dla nich siedlisk, parametrów klimatycznych i fitosocjologicznych.

Zadania:

- Doskonalenie bazy rozmnożeniowej - wyselekcjonowanie i rejestracja najlepiej dostosowanych do lokalnych warunków populacji i osobników

oraz identyfikacja populacji i osobników trwale dziedziczących
pożądane cechy

- Rozprzestrzenianie genotypów z wyselekcjonowanej bazy rozmnożeniowej na obszarach dla nich optymalnych
- Prowadzenie monitoringu potomstwa wyselekcjonowanej bazy nasiennej (rozmnożeniowej)
- Ochrona zachowawcza populacji i osobników szczególnie wartościowych i zagrożonych
- Opracowanie i wdrożenie programu ochrony rzadkich i zagrożonych gatunków drzew i krzewów leśnych i dzikich drzew owocowych.

Uwarunkowania prawno - administracyjne (instrumenty)

- Zarządzenie nr 8 Dyrektora Generalnego L.P. z 25 stycznia 1993r. wprowadzające załącznikiem nr 1 „Program zachowania leśnych zasobów genowych i hodowli selekcyjnej drzew leśnych w Polsce na lata 1991-2010” oraz załącznikiem nr 2 - „Leśną Regionalizację dla Nasion i Sadzonek w Polsce”
- Zasady Hodowli Lasu 2003
- Instrukcja Urządzania Lasu 1994
- Zarządzenie Nr 11A Dyrektora Generalnego L.P.

Realizatorzy

- Jednostki L.P. - w zakresie wdrażania programu i realizacji zadań
- Leśny Bank Genów w Kostrzycy
- Biura Urządzania Lasu - w zakresie inwentaryzacji i ewidencji obiektów
- Instytucje naukowe (IBL, Uczelnie leśne, PAN itp.) - w zakresie osłony naukowej i monitoringu

Koszty i źródła ich pokrycia

- Minimalny poziom kosztów - ok. 100 tys. zł/rok przy działaniach standardowych (pielęgnowanie i ochrona obiektów istniejących), inwestycje w zakresie nowych obiektów i infrastruktury

- Źródła finansowania kosztów - środki własne L.P. w ramach rocznych planów finansowych - w zakresie realizacji zadań rzeczowych programu, zewnętrzne źródła (np. granty naukowe, fundusze związane z ochroną środowiska - krajowe i zagraniczne) - w zakresie badań i inwestycji

Skutki - dla lasu i gospodarki leśnej, regionu oraz efekty ekonomiczne (straty - korzyści)

- Poprawa zdrowotności drzewostanów i ich odporności na zagrożenia (biotyczne i abiotyczne)
- Poprawa cech jakościowych pozyskiwanego drewna
- Możliwość zwiększenia przyrostu o 10-15%
- Poprawa atrakcyjności krajobrazowej regionu

Program kontynuacji powyższych przedsięwzięć do roku 2025

- Kontynuacja działań z okresu 2002-2010, polegająca na utrzymaniu osiągniętego poziomu wskaźników. Koszty roczne na poziomie okresu 2002-2010
- Monitoring i testowanie potomstwa na założonych w I okresie powierzchniach badawczych

Prognoza kierunków i efektów RPOPL do roku 2050

Dalsze testowanie wyselekcjonowanych obiektów oraz wdrażanie wyników badań

OCHRONA LEŚNEJ RÓŻNORODNOŚCI FAUNY I FLORY, ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM GATUNKÓW GINĄCYCH I ZAGROŻONYCH.

Rozwój do 2010r.

Cele:

- ochrona leśnej różnorodności biologicznej uwzględniana w całym procesie zarządzania i gospodarowania w lasach,

- środowisko leśne rozpoznane pod względem ilości występujących gatunków flory i fauny, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków ginących i zagrożonych,
- utrzymane, na co najmniej niezmienionym poziomie bogactwo florystyczne i faunistyczne.

Zadania:

- utrzymywanie zgodności składów gatunkowych drzewostanów z potencjalną roślinnością naturalną, to jest zgodności biocenozy z biotopem
- zwiększanie różnorodności gatunkowej biocenoz oraz różnorodności ekosystemów kompleksów leśnych regionu,
- monitorowanie stanu roślin reliktowych, endemitów, ginących i zagrożonych,
- kształtowanie granicy ekotonowej,
- uzupełnianie i odtwarzanie korytarzy ekologicznych,
- odtwarzanie śródleśnych bagien, oczek wodnych, łąk oraz innych cennych biotopów (mikroretencja),
- zakładanie, konserwacja i naprawa budek lęgowych dla ptaków i schronów dla nietoperzy, wykładanie karmy,
- grodzenie mrowisk,
- wzbogacanie bazy żerowej dla zwierzyny płowej powodującej szkody w roślinności drzewiastej,
- zachowanie w dolinach rzek lasów lęgowych, olsów i innych naturalnych formacji przyrodniczych jako ostoi rzadkich gatunków roślin i zwierząt oraz regulatorów wilgotności siedlisk i klimatu lokalnego (mikroklimatu),
- ciągła aktualizacja, w opracowanych „Programach ochrony przyrody” dla nadleśnictw, występowania gatunków rzadkich i zagrożonych, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków specyficznych dla terenu RDLP, identyfikacja przyczyn zagrożenia rzadkich gatunków i eliminacja źródeł zagrożenia,

- stosowanie czynnych metod ochrony rzadkich gatunków roślin i zwierząt
- stworzenie racjonalnych norm i limitów oraz kontrolowanie zbioru i skupu płodów runa leśnego na cele przemysłowe
- obejmowanie ochroną prawną miejsc koncentracji najcenniejszych gatunków roślin i zwierząt.

Uwarunkowania prawno-administracyjne:

- Ustawy: o lasach, o ochronie przyrody
- Istniejące przepisy wykonawcze do tych ustaw, szczególnie Zarządzenie Nr 11A Dyrektora Generalnego LP
- Zasady Hodowli Lasu 2003
- organizacja systemu szkoleń poszerzających wiedzę z zakresu ochrony przyrody, w tym rozpoznawania gatunków flory i fauny.
- egzekwowanie otrzymywania środków finansowych gwarantowanych istniejącymi przepisami prawnymi (budżet Państwa)
- współdziałanie samorządów w realizacji wyżej założonych celów, w tym również finansowych,
- uwzględnianie, w studiach i planach zagospodarowania przestrzennego gmin, obszarów leśnych z występującą fauną i florą gatunków zagrożonych jako wymagających szczególnej ochrony,
- brak uregulowań i norm dotyczących zbioru płodów runa w sposób nienaruszający trwałości zasobów.

Koszty i źródła ich pokrycia:

- środki własne Lasów Państwowych
- środki Budżetu Państwa,
- środki pozyskane z funduszy (środki unijne, funduszy celowych i inne),
- środki samorządowe.

Stan w 2010 r., i program kontynuacji powyższych przedsięwzięć do roku 2025

Przewiduje się zachowanie różnorodności gatunkowej przynajmniej na poziomie stanu istniejącego. Prowadzone już i kontynuowane szkolenia pracowników służby

leśnej będą zdecydowanie przyczynić się do zwiększonego rozpoznania stanu różnorodności biologicznej środowiska leśnego, co spowoduje zwiększenie liczby rozpoznanych gatunków roślin i zwierząt. Warunkiem spełnienia założonych zadań będzie zapewnienie środków finansowych na ten cel

Prognoza kierunków i efektów RPOPL do roku 2050

Kontynuacja działań z lat 2010 - 2025, przy podobnym poziomie kosztów.

OCHRONA OBIEKTÓW LEŚNYCH O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH

Rozwój do 2010r.

Cele :

- Skuteczna ochrona leśnych obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych
- Racjonalna sieć leśnych obszarów „Natura – 2000”

Zadania

- opracowanie brakujących 3 planów ochrony dla rezerwatów przyrody, które takich opracowań jeszcze nie posiadają, oraz dla kilku projektowanych rezerwatów, jeżeli zostaną ustanowione,
- opracowanie dokumentacji projektowej obiektów przyrodniczych zasługujących na szczególną ochronę i doprowadzenie do objęcia ich formalną ochroną,
- realizacja zadań ochronnych na obszarach istniejących obiektów leśnych o szczególnych wartościach przyrodniczych
- tworzenie warunków do udostępniania obiektów leśnych o szczególnych walorach przyrodniczych społeczeństwu wszędzie tam, gdzie nie zagraża to przedmiotowi ochrony,
- monitorowanie stanu przedmiotu ochrony i skuteczności realizacji zadań ochronnych,

- wypracowanie w ramach planu urządzenia lasu specjalnych metod zagospodarowania cennych obiektów przyrodniczych nie objętych prawnymi formami ochrony przyrody
- utworzenie racjonalnej sieci Natura 2000 i wdrażanie zasad ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków o znaczeniu europejskim na jej obszarach.

Uwarunkowania prawno-administracyjne

- niedostateczna realizacja zapisu ustawowego (art.54 Ustawy o lasach) w sprawie finansowania przez Budżet Państwa działań w zakresie ochrony przyrody
- ustawy: o lasach, o ochronie przyrody
- istniejące przepisy wykonawcze do tych ustaw, szczególnie Zarządzenie Nr 11A Dyrektora Generalnego LP
- Zasady Hodowli Lasu 2003

Koszty i źródła ich pokrycia

- sporządzenie 3 brakujących planów ochrony rezerwatów - środki budżetowe,
- wykonywanie zadań ochronnych na obszarze istniejących rezerwatów przyrody – środki budżetowe,
- zagospodarowanie turystyczne rezerwatów – środki budżetowe,
- ocena stanu przedmiotu ochrony i skuteczności działań ochronnych na terenie wszystkich rezerwatów przyrody oraz pomników przyrody - środki budżetowe,
- fundusz Life Nature – przeznaczony do finansowania ochrony siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków na obszarach przyszłej sieci Natura 2000,
- fundusze celowe.

Skutki dla celów ochrony przyrody i społeczeństwa

Przedstawione minimalne potrzeby działań są niezbędne do utrzymania w odpowiednim stanie utworzonych dotychczas i projektowanych obiektów ochrony

prawnej w lasach. Realizacja zadań przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności obszarów leśnych dla turystyki.

Stan w 2010 r. Program kontynuacji powyższych przedsięwzięć do roku 2025

Zakłada się niewielki wzrost stanu ilościowego form ochrony przyrody, poprzez utworzenie nowych rezerwatów, pomników przyrody i innych form jakie przewiduje ustawa o ochronie przyrody. Planowanie nowych obiektów chronionych uzależnione będzie od zidentyfikowania nowych miejsc koncentracji cennych gatunków i biotopów, podczas prac inwentaryzacyjnych prowadzonych przez nadleśnictwa oraz w czasie prac urzędzeniowych kolejnych nadleśnictw, jak również od liczby i wielkości utworzonych na terenach RDLP obszarów Natura 2000 oraz przyjętych zadaniach ochronnych dla tych obszarów.

Prognoza kierunków i efektów RPOPL do roku 2050

Kontynuacja działań z okresu 2010 - 2025

OCHRONA LASU PRZED SZKODLIWYMI CZYNNIKAMI BIOTYCZNYMI, ABIOTYCZNYMI I ANTROPOGENICZNYMI

Rozwój do 2010r.

Cel:

Lasy odporne na zagrożenia ze strony czynników biotycznych, abiotycznych i antropogenicznych

Zadania

- przestrzeganie zasady minimalizacji ryzyka hodowlanego oraz wzmaganie naturalnego oporu siedliska,
- wdrażanie metody biologicznej ogniskowo-kompleksowej ochrony lasu i ognisk biocenotycznych poprzez między innymi:
- ochronę ptaków,
- ochronę mrówek,

- introdukcję roślin nektarodajnych,
- tworzenie korzystnych warunków bytowania i rozwoju dla drobnych ssaków i gadów,
- pozostawianie drzew dziuplastych, leżaniny i do 5% masy drzew stojących / w grupach/ do ich fizycznego rozpadu.
- stosowanie środków selektywnych (biopreparatów, środków biotechnicznych) w ograniczaniu nadmiernie rozmnażających się organizmów, a tylko w przypadkach zagrożenia trwałości lasu - środków chemicznych (kontaktowych), z wykorzystaniem techniki samolotowej,
- preferowanie profilaktyki w fitopatologicznej ochronie lasu,
- fitopatologiczna ochrona lasu powinna preferować profilaktykę przed zwalczaniem oraz metody biologiczne i mechaniczne przed chemicznymi,
- prowadzenie monitoringu zagrożeń ze strony szkodliwych czynników biotycznych, abiotycznych i antropogennych,
- doskonalenie zasad identyfikacji przyczyn pożarów oraz metod ich eliminacji,
- ulepszanie metod zapobiegania pożarom, ze szczególnym uwzględnieniem rozbudowy infrastruktury przeciwpożarowej w lasach,
- działania uzupełniające, w tym szkolenie personelu w zakresie nowych metod zapobiegania i zwalczania pożarów leśnych.

Uwarunkowania prawno-administracyjne

- Ustawa o lasach i ochronie przyrody z 1991 r.,
- Ustawa o ochronie roślin uprawnych z 1995 r.,
- Instrukcja Ochrony Lasu z 1999 r.,
- Instrukcja Ochrony Przeciwpożarowej Obszarów Leśnych z 1996 r.,
- Zasady Hodowli Lasu z 2003 r.,
- Instrukcja Urządzania Lasu z 1994 r.

Realizatorzy

- jednostki L.P.,

- Biura Urządzania Lasu,
- Instytucje naukowe (IBL, uczelnie leśne) w zakresie osłony naukowej i monitoringu.

Koszty i źródła ich pokrycia

Środki Lasów Państwowych – około 70 mln zł - do 2010 r. na całość zagadnień dotyczących ochrony lasu, w tym około 34 mln zł na ochronę przeciwpożarową i 24 mln zł na ochronę przed zwierzyną, w sytuacji nadmiernego pojawu foliofagów (owadów zjadających liście np. brudnica mniszka), wystąpić może konieczność uzyskania środków celowych na rozrzedzenie ich populacji, w wysokości około 11 mln zł.

Skutki dla lasu i gospodarki leśnej, regionu oraz efekty ekonomiczne

- wzmacnianie wielofunkcyjnej roli lasów w regionie.

Program kontynuacji powyższych przedsięwzięć do roku 2025

Kontynuacja działań z okresu 2003 - 2010 przy podobnej wysokości środków. Wdrażanie metod i sposobów zwiększających odporność biologiczną ekosystemów leśnych na szkodliwe czynniki biotyczne, abiotyczne i antropogeniczne.

Prognoza kierunków i efektów RPO PLP do roku 2050.

Kontynuacja działań z okresu 2003 - 2025 przy niższej wysokości środków, zakładając wzrost naturalnej odporności ekosystemów leśnych w wyniku podejmowanych działań.

OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI GATUNKOWEJ ZWIERZĄT ŁOWNYCH

Rozwój do 2010r.

Cel:

Dobry stan gospodarki łowieckiej.

Zadania:

- monitorowanie i ocena liczebności zwierzyny płowej w aspekcie szkód wyrządzanych w lasach,
- doskonalenie harmonijnej współpracy leśnictwa, rolnictwa i łowiectwa z uwzględnieniem nadrzędności potrzeb przyrodniczych,
- podjęcie działań w celu skuteczniejszego wykorzystania dotychczasowych efektów badań naukowych,
- wykorzystywanie optymalnych zasad i sposobów prowadzenia inwentaryzacji zwierząt łownych jako elementu decydującego o zrównoważonych biologicznie populacjach,
- współpracowanie z mediami w zakresie informacji i edukacji łowieckiej społeczeństwa,
- prowadzenie planowej i racjonalnej gospodarki łowieckiej na podstawie rocznych i wieloletnich planów hodowlanych,
- wzbogacanie bazy żerowej dla zwierzyny łownej w lasach, szczególnie płowej,
- utrzymywanie równowagi przyrodniczej pomiędzy gatunkami zwierząt dziko żyjących,
- stosowanie zabiegów ochronnych w sytuacji zagrożenia leśnej różnorodności biologicznej, szczególnie przy nadmiernych stanach populacji zwierzyny płowej.

Unormowania prawno administracyjne:

Ustawa- Prawo łowieckie oraz zarządzenia wykonawcze do ustawy.

Realizatorzy

- Jednostki Lasów Państwowych
- Polski Związek Łowiecki
- Urząd Wojewódzki
- Starostwa Powiatowe
- Zarządy Gmin
- Koła Łowieckie

Koszty i źródła ich pokrycia.

- Lasy Państwowe - ok. 2,3 mln zł/rok
- Środki pomocowe - ok. 1 mln zł/rok / w wypadku ich uzyskania /
- Koła Łowieckie – w całości koszty szkód wyrządzanych na użytkach rolnych ok. 2 mln zł/rok

Skutki dla lasu i gospodarki leśnej regionu oraz efekty ekonomiczne:

- możliwość ciągłej realizacji zadań w zakresie podnoszenia walorów proekologicznego modelu gospodarki leśnej, zapewniającego trwałą i zrównoważony rozwój lasów i leśnictwa, uwzględniającego wielofunkcyjną rolę lasów w zagospodarowaniu przestrzennym regionu,

Program kontynuacji powyższych przedsięwzięć do roku 2050

- gospodarowanie zwierzyną łowną w systemie ciągłym oraz na podstawie wieloletnich łowieckich planów hodowlanych ustalanych w interwałach 10 letnich i wynikających z nich zasad dotyczących:
 - gospodarowania populacjami zwierząt łownych,
 - wytycznych w sprawie łowieckiego zagospodarowania rejonów hodowlanych i ich tworzenia,
 - gospodarki łowieckiej w lasach i na terenach polnych,
 - poprawy naturalnych warunków żerowych i osłonowych

OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI EKOSYSTEMOWEJ ORAZ KSZTAŁTOWANIE ESTETYKI KRAJOBRAZÓW LEŚNYCH.

Rozwój do 2010r.

Cel:

Ekosystemy leśne przebudowane i rozbudowane w kierunku zwiększania ilości nisz ekologicznych przy maksymalnym wykorzystaniu możliwości siedlisk i wiedzy leśnej

Zadania:

- Pełne rozpoznanie warunków glebowo-siedliskowych i fitosocjologicznych,
- Kształtowanie biologicznie zróżnicowanych i stabilnych ekosystemów leśnych, zgodnie z ich naturalnymi tendencjami dynamiczno - rozwojowymi
- Przebudowa drzewostanów jednogatunkowych, szczególnie pierwszego pokolenia na gruntach porolnych, w kierunku stworzenia w ich miejscu struktur wielogatunkowych i wielopiętrowych
- Wprowadzanie II pięter w drzewostanach na siedliskach mieszanych i wilgotnych, tam gdzie istnieją optymalne warunki
- Wprowadzanie szerokiego wachlarza gatunków drzew i krzewów biocenotycznych i fitomelioracyjnych do istniejących drzewostanów w procesie dolesiania luk i przerzedzeń, oraz do zakładanych upraw, szczególnie na gruntach nieleśnych
- Wprowadzanie, gatunków fitomelioracyjnych w trakcie przebudowy, w podszytach, lukach, przerzedzeniach oraz przy zakładaniu upraw w wydzieleniach z gatunkami głównymi wpływającymi degradująco na środowisko glebowe
- Zapewnienie przez produkcję szkółkarską gatunków zagrożonych i rzadkich (np. cis, jałowiec, wiąz, dzikie drzewa owocowe itp.)
- Tworzenie stref ekotonowych na granicy ekosystemów leśnych z innymi środowiskami (polnymi, wodnymi itp.)
- Maksymalne wykorzystanie w odnowieniach rębni złożonych, a przy stosowaniu rębni zupełnych zachowanie nieregularności granic zrębów, istniejących kęp podrostów i nalotów oraz pozostawianie przestojów
- Pozostawianie w stanie nienaruszonym o charakterze obszarów niezalesionych: nadmiernie wilgotnych, słabo zmineralizowanych torfowisk, turzycowisk, łąk śródleśnych, trzcinowisk, wrzosowisk, wąwozów itp.
- Tworzenie układów przestrzennych strukturalno – funkcjonalnych o możliwie zrównoważonym udziale elementów naturalnych (również innych niż lasy) oraz elementów kulturowych,

- Wykorzystywanie zadrzewień na gruntach do zalesienia oraz ich tworzenie

Uwarunkowania prawno - administracyjne (instrumenty)

- ustawy o lasach i o ochronie przyrody
- Zasady Hodowli Lasu 2003
- Zarządzenie nr 11A Dyrektora Generalnego L.P. z 11 maja 1999r.
- Instrukcja Urządzania Lasu 1994

Realizatorzy

Jednostki L.P.

Koszty i źródła ich pokrycia

- Poziom kosztów: ok. 210 tys. zł rocznie na wprowadzanie podszytów oraz ok. 0,5 mln zł rocznie na przebudowy, pozostałe działania nie generują dodatkowych kosztów
- Źródła finansowania: Środki własne L.P. w ramach rocznych planów finansowych, Budżet Państwa - w zakresie zalesień i prowadzenia upraw na gruntach nieleśnych

Skutki - dla lasu i gospodarki leśnej, regionu oraz efekty ekonomiczne (straty - korzyści)

- Umocnienie mechanizmów homeostatycznych wzmoże produktywność, zmniejszy straty na przyroście, zmniejszy nakłady na działania ochronne. Poziom efektów zależny od nasilenia działań.
- Fitomelioracyjny wpływ gatunków biocenotycznych w długiej perspektywie czasowej podniesie żyzność siedlisk poprzez intensyfikację procesów glebowych, zmianę i stabilizację chemizmu gleb. Szacunek poziomu efektów ekonomicznych do ustalenia w badaniach wieloletnich

Program kontynuacji powyższych przedsięwzięć do roku 2025

Kontynuacja działań z okresu 2002 - 2010, uzupełniona badaniem efektów środowiskowych i ekonomicznych.

Prognoza kierunków i efektów RPOPL do roku 2050

Kontynuacja działań z okresu 2010 - 2025 przy wykorzystaniu wyników badań z okresu 2010 - 2025.

6.1.2. Zalesienie, kształtowanie granicy polno – leśnej

Rozwój do 2010r.

Cel generalny:

Kształtowanie granicy polno-leśnej oraz tworzenie korytarzy ekologicznych, zwiększenie lesistości regionu

Cel strategiczny:

- Poprawa ładu przestrzennego i krajobrazu
- Uproduktywne (przez zalesienie) grunty marginalne, odłogi oraz nieużytki i zachowane „siedliska priorytetowe”:
- Zwiększone zatrudnienie przy pracach zalesieniowych i dochody z tym związane
- Racjonalizacja struktury użytkowania ziemi
- Poprawa lesistości i stanu środowiska
- Ochrona stref brzegowych jezior, rzek

Działania:

- Ewidencjonowanie gruntów nieprzydatnych rolnictwu, stworzenie planu przekazywania tych gruntów z zasobów Agencji Nieruchomości Rolnych (ANR) do zalesienia
- Wykonanie lub uzupełnienie planów zagospodarowania gmin, wyznaczenie racjonalnej granicy polno-leśnej, z uwzględnieniem potrzeb ochrony (przed zalesieniem) siedlisk priorytetowych oraz potrzeby zalesienia korytarzy ekologicznych, obszarów źródliskowych,

wododziałowych, węzłów hydrograficznych i obszarów ze zbiornikami wód podziemnych bez izolacji od powierzchni oraz brzegów zbiorników i cieków wodnych

- Uporządkowanie powszechnej ewidencji gruntów przez przeklasyfikowanie i ujawnienie w rejestrach gruntów, powierzchni już zalesionych
- Wykorzystanie istniejących i wspomaganie nowych zalesień powstających w drodze sukcesji naturalnej
- Przeznaczenie (zgodnie z zapisami ustawy o lasach i ustawy o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia) odpowiednich kwot w budżecie państwa na zalesienia, ich pielęgnację i ochronę
- Właściwe rozpoznanie potencjału siedliskowego przejmowanych gruntów do zalesień, z wykorzystaniem istniejącej stacji glebowo – siedliskowej przy RDLP
- Modernizacja bazy szkółkarskiej i technik produkcji (sadzonki z zakrytym systemem korzeniowym)
- Budowa i modernizacja infrastruktury drogowej
- Regulacja stosunków wodnych
- Współpraca w Zespole Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego w ochronie i kształtowaniu krajobrazu na terenie parków krajobrazowych
- Stworzenie infrastruktury ochrony przeciwpożarowej lasów

Uwarunkowania prawno-administracyjne:

- Ustawa o lasach.
- Ustawa o przeznaczaniu gruntów rolnych do zalesień
- Przepisy o ewidencji gruntów Zaniedbana klasyfikacja gruntów
- Krajowy program zwiększenia lesistości na lata 1995 – 2020 r., opracowany przez Instytut Badawczy Leśnictwa na zlecenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, przyjęty Uchwałą Rady Ministrów z dnia 24 czerwca 1995 roku

- Brak przepisów umożliwiających aktualizację klasyfikacji gruntów zalesionych bez środków i inicjatywy prywatnych właścicieli lasów
- Brak, z reguły, w planach zagospodarowania gmin wyznaczonej granicy polno-leśnej
- Brak planu przekazywania z ANR gruntów do zalesienia
- Niedostateczna ilość środków budżetowych na realizację zobowiązań względem administratorów i właścicieli zalesianych gruntów państwowych i niepaństwowych. Nie jest realizowany zapis ustawy o refundowaniu kosztów pielęgnowania młodników powstałych na gruntach nieleśnych, co już niedługo stanie się istotnym problemem.

Skutki dla lasu, gospodarki leśnej, regionu i społeczeństwa:

- Powiększenie powierzchni leśnej, stworzenie nowych powierzchni służących pozaprodukcyjnym funkcjom lasu, produkcji leśnych użytków nieдрzewnych, produkcji drewna, w tym odnawialnego surowca energetycznego. (Zwiększenie produkcyjnych i pozaprodukcyjnych zasobów lasów – istotnych dla rozwoju regionu w przyszłości.)
- Wzbogacenie krajobrazu i wartości przyrodniczych regionu
- Uzupelnienie, odtworzenie korytarzy ekologicznych
- Lepsza ochrona cieków i zbiorników wodnych przed spływami powierzchniowymi, wód wglębnych przed infiltracją biogenów i szkodliwych związków
- Zwiększenie retencji i spowolnienie spływu wód roztopowych i opadowych
- Ochrona zasobów glebowych, wodnych, krajobrazowych i klimatycznych regionu
- Ochrona przed stepowaniem, erozją wodną i wietrzną
- Ochrona powietrza atmosferycznego przed emisjami pyłowymi i gazowymi
- Realizacja programu (wraz z tworzeniem infrastruktury i otoczeniem gospodarczym) powinna dać zatrudnienie na stanowiskach robotniczych i nierobotniczych, co w istotny sposób wpłynie na zmniejszenie bezrobocia na wsi

- Rozwój edukacji ekologicznej poprzez rozwój agroturystyki
- Zwiększenie udziału lasów regionu w globalnym bilansie węgla

Koszty, źródła finansowania i wykonawcy

Koszty zalesień szacuje się na 14 mln zł w okresie 2002 - 2010r., przy czym na gruntach L.P. - 12 mln. zł, a na gruntach poza zarządem L.P. - 2 mln. zł. Koszty te odnoszą się do łącznej powierzchni ok. 4,4 tys. ha zalesień, w tym 2,5 tys. ha na gruntach L.P. i 1,9 tys. ha na pozostałych gruntach.

Realizację programu w zakresie ekonomicznym i rzeczowym zapewniają następujące podmioty:

- Budżet Państwa - refunduje zalesienia na gruntach L.P. i prowadzenie powstałych upraw i młodników - w tym:
 - melioracje agrotechniczne,
 - przygotowanie gleby,
 - sadzenie, w tym koszty materiału sadzeniowego,
 - poprawki do 20%
 - ochrona upraw przed zwierzyną, w tym grodzenie do 20%
 - pielęgnowanie gleby i niszczenie chwastów w uprawach do 3 roku życia.
- NFOŚiGW - refunduje wyprzedzające przygotowanie gleby pod zalesienia na gruntach L.P., co nie wyklucza w przyszłości innego zakresu (zalesienia wodo- i glebochronne, korytarze ekologiczne, nasadzenia energetyczne)
- EkoFundusz (środki z ekokonwersji) - refunduje koszty zalesień wodochronnych i tworzenia korytarzy ekologicznych
- Samorządy i lokalna administracja rządowa - wsparcie wszelkich przedsięwzięć z zakresu zalesień (zwłaszcza dotyczących ewidencji gruntów, prac projektowych i szkoleń)
- Fundusz Leśny L.P. - finansowanie sadzonek do zalesień gruntów prywatnych
- WFOŚiGW - finansowanie sadzonek i projektów zalesień gruntów prywatnych w ramach ustawy o przeznaczaniu gruntów rolnych do zalesień

- Przy zalesieniach średnio rocznie 0,55 tys. ha należy zabezpieczyć produkcję sadzonek w wysokości około 5 mln szt. rocznie.
- ANR - finansowanie skutków ustawy o przeznaczaniu gruntów rolnych do zalesień (ekwiwalenty)
- Jednostki L.P. oraz właściciele gruntów - wykonywanie prac związanych z zakładaniem i prowadzeniem upraw na gruntach nieleśnych
- Środki z funduszy celowych i europejskich funduszy strukturalnych

Program kontynuacji powyższych przedsięwzięć do roku 2025

Kontynuacja programu w kierunkach przyjętych dla okresu 2002 - 2010, z tendencją spadkową, z uwagi na wyczerpywanie się gruntów ANR do zalesień.

Prognoza kierunków i efektów RPOPL do roku 2050

Kontynuacja programu w kierunkach przyjętych dla okresu 2010 - 2025.

Realizacja programu w dużej mierze będzie zależeć od woli dysponentów gruntów do przeznaczenia ich do zalesień.

6.1.3. Wzmaganie akumulacji węgla atmosferycznego w ekosystemach leśnych

Rozwój do 2010r.

Cel:

Zwiększona retencja węgla w lasach regionu.

Działania:

- Zwiększanie powierzchni leśnej w wyniku zalesiania gruntów porolnych,
- Poprzez odpowiednie zabiegi hodowlane tworzenie drzewostanów o złożonej strukturze (wielogatunkowych, wielopiętrowych)
- Stosowanie zabiegów hodowlanych zmierzających do zwiększenia produktywności drzewostanów,

- Stopniowe zwiększanie użytkowania lasu do rozmiarów dopuszczalnych rocznym przyrostem, zwiększenie wykorzystania drewna do celów konstrukcyjnych, budownictwa i wyposażenia mieszkań,
- Zakładanie plantacji drzew i krzewów szybkorosnących (m. in. do celów produkcji drewna energetycznego) na gruntach porolnych,
- Szersze wykorzystanie, do celów energetycznych, drewna i produktów jego przerobu (np. metanol),
- Redukowanie emisji ze źródeł kopalnych i szerokie stosowanie energetycznych surowców odnawialnych, w tym drewna,
- Przedłużanie żywotności produktów z drewna i zwiększanie ich recyklingu
- Zwiększanie retencji węgla w glebach leśnych,
- Doskonalenie ochrony przeciwpożarowej- zmniejszenie emisji węgla powodowanej pożarami lasów,
- Rozdrabnianie pozostałości pozrębowych – zachowanie naturalnego procesu obiegu materii i energii.

Uwarunkowania prawno-administracyjne:

- Ustawa o lasach i przepisy wykonawcze
- Ramowa Konwencja o Zmianach Klimatycznych (1992) oraz tzw. Protokół z Kioto (1997)
- Istnieje potrzeba ustalenia zasad tzw. handlu emisjami CO₂

Koszty i źródła ich pokrycia oraz skutki i efekty:

W zasadzie w/w działania tożsame są z działaniami w zakresie zalesień, doskonalenia struktury gatunkowej i funkcjonalnej struktury lasów, a po części także wzmaganie ochrony ich różnorodności biologicznej. Tak, więc niejako bez kosztów można zwiększyć pozytywne oddziaływanie lasów na warunki życia społeczeństwa, zmniejszenie efektu cieplarnianego i jego negatywnego oddziaływania na środowisko. Dodatkowo w przypadku zwiększenia rozmiaru pozyskania drewna,

efektem będzie wzrost dochodów leśnictwa ze sprzedaży drewna, stymulacja rozwoju firm przerabiających drewno a także ilości miejsc pracy.

Stan w 2010 r. oraz program kontynuacji powyższych przedsięwzięć do roku 2025 oraz przedsięwzięcia nowe

- wiązanie węgla - rocznie do 3,5 mln ton w 2010 r.
- wzrost powierzchni drzewostanów do 422 tys. ha
- wzrost zapasu do 83,3 mln m³
- wzrost pozyskania do 1 576 tys. m³

Kontynuacja działań

Prognoza kierunków i efektów RPOPL do roku 2050

Realizowanie powyższych celów i postawionych zadań

6.2. Kierunki oraz ekonomiczne i społeczne konsekwencje rozwoju funkcji socjalnych.

6.2.1. Współdziałanie leśnictwa ze społeczeństwem .

Rozwój do 2010r.

Cel:

Lasy spełniające wszystkie swoje funkcje, zgodnie z oczekiwaniami społeczeństwa i w zgodzie z zasadami trwałej gospodarki leśnej,

Zwiększona świadomość społeczeństwa o znaczeniu lasów dla środowiska życia człowieka,

Uzyskanie akceptacji i wsparcia społecznego dla działań administratorów i właścicieli lasów.

Działania:

- Informowanie i edukacja społeczeństwa
- Współpraca w regionie w zakresie edukacji społeczeństwa

Zadania

- rozpowszechnianie wiedzy ogólnej i specjalistycznej o środowisku leśnym, wielofunkcyjnym modelu leśnictwa oraz potrzebach powszechnej, indywidualnej i zbiorowej ochrony lasów oraz właściwego ich użytkowania zapewniającego trwałą i zrównoważony rozwój,
- budowanie akceptacji społecznej dla działań zawodowych leśników,
- budowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz władz regionalnych i lokalnych poprzez:
 - zwiększenie informacji o lasach w mediach, głównie w radiu, telewizji i prasie,
 - udostępnianie społeczeństwu informacji o lasach w Internecie oraz różnego rodzaju opracowaniach (foldery, przewodniki, informatory, ulotki itp.),
 - rozszerzenie współpracy pracowników LP z organizacjami społecznymi ekologicznymi,
- budowę pozytywnego wizerunku leśnika poprzez prezentowanie zadań, jakie wykonuje oraz problemów, z jakimi się spotyka w realizacji wielofunkcyjnej roli lasów,
- poznanie potrzeb i oczekiwań społeczeństwa względem wielofunkcyjnej gospodarki leśnej,
- utrzymanie i rozwój oferty edukacyjnej Ośrodka Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Jeziorach Wysokich w LKP Bory Lubuskie
- doposażenie istniejących leśnych ścieżek i izb edukacyjnych
- edukacja przyrodniczo-leśna poprzez organizowanie wspólnych pogadarek, prelekcji i spotkań leśników, przedstawicieli organizacji społecznych i ekologicznych dla społeczeństwa,
- opracowanie systemu stałego upowszechniania i popularyzacji wiedzy będącej wynikiem prac naukowych i monitoringu leśnej różnorodności, w tym szczególnie podnoszących poziom świadomości ekologicznej lokalnych społeczeństw.

Uwarunkowania prawno-administracyjne

- Ustawa o lasach
- Ustawa o ochronie przyrody

- Zarządzenie nr 57 DGLP z 9 maja 2003 roku w sprawie wytycznych prowadzenia edukacji leśnej społeczeństwa w Lasach Państwowych (ZO-733-6/03).

Koszty i źródła ich pokrycia

- Utrzymanie istniejących ścieżek dydaktycznych - środki samorządów, regionalnych funduszy pomocowych i Lasów Państwowych,
- Organizacja konkursów i akcji edukacyjnych dla dzieci i młodzieży – środki pomocowe.
- Utrzymanie i rozwój Ośrodka Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Jeziorach Wysokich– 100 tys. zł rocznie, -fundusze pomocowe, Lasy Państwowe.
- Promocja problematyki leśnej w mediach publicznych i publikacjach własnych - 25 tys. zł rocznie, fundusze celowe, Lasy Państwowe.

Stan w 2010 r. oraz program kontynuacji powyższych przedsięwzięć do roku 2025 .

Zrealizowanie powyższych celów i postawionych zadań przy jednoczesnym zapewnieniu środków finansowych na ich realizację pozwoli na osiągnięcie oczekiwanych efektów.

Przewidujemy utrzymanie dotychczasowych zasad współdziałania z otoczeniem.

Kontakty z służbami straży pożarnych będą oparte o regionalne i powiatowe programy antykryzysowe oraz współpracę ze sztabami koordynującymi działanie wielu instytucji. Od 1999 roku funkcjonują, powołani decyzją Dyrektora RDLP w Zielonej Górze, koordynatorzy – nadleśniczowie współdziałający z powiatowymi zespołami ds. ochrony przeciwpożarowej i ratownictwa.

Nasze kontakty ze szkołami przybrać winny bardziej formalny charakter. Istotną rolę ma tu do spełnienia Kuratorium Oświaty oraz Ośrodki Doskonalenia Nauczycieli. Oczekujemy na pomoc tych placówek w zamian za świadczoną działalność edukacyjną.

Planujemy wykonanie dalszych ścieżek – docelowo – 120 km (obecnie 98).

Opracowanie i realizacja programów edukacyjnych dla 20 nadleśnictw.

Utrzymanie i rozwój oferty edukacyjnej istniejącego Ośrodka Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Jeziorach Wysokich oraz izby leśnej.

Stale rosnąca różnorodność form współdziałania z otoczeniem wynikająca z kształtowania się lokalnych społeczności, „krzepnięcie” organizacji społecznych, pozarządowych, stowarzyszeń, fundacji itd. charakterystycznych dla rozwiniętych demokracji, a także wzrastające indywidualne zainteresowanie każdego obywatela spowoduje konieczność **wzmocnienia organizacyjnego i kadrowego** służb odpowiedzialnych za tę sferę działania LP. Jako gospodarz blisko połowy powierzchni regionu, jesteśmy podstawowym źródłami wiedzy o jego walorach przyrodniczych i środowiskotwórczych i będziemy pod coraz większą presją otoczenia na udostępnianie tej wiedzy w sposób ogólny i **szczegółowy**.

Prognoza kierunków i efektów RPOPL do roku 2050

Realizowanie powyższych celów i postawionych zadań pod warunkiem zapewnienia środków finansowych na ten cel.

6.2.2. Rekreacyjne użytkowanie lasu i zagospodarowanie lasu .

Rozwój do 2010r.

Cel:

Właściwie ukształtowane ogólnospołeczne funkcje lasu, pozwalające na racjonalne wykorzystanie jego walorów rekreacyjnych, w sposób godzący funkcje społeczne z ochronnymi i produkcyjnymi.

Dobre warunki do rekreacyjnego wykorzystania lasu, stymulujące rozwój agroturystyki i turystyki.

Działania:

- Tworzenie warunków (w tym najem i sprzedaż gruntów) do istnienia racjonalnej, odpowiadającej potrzebom społecznym, sieci obiektów i urządzeń turystycznych w lasach, przy jednoczesnym zachowaniu interesów gospodarczych L.P.
- udostępnianie lasów społeczeństwu i ukierunkowanie ruchu turystycznego w celu zmniejszenia jego negatywnego wpływu na przyrodę leśną,

- ściśle egzekwowanie przez służby leśne i inne właściwe służby państwowe zasad sanitarnych i porządkowych na leśnych polach biwakowych i innych obiektach turystycznego zagospodarowania lasu.
- zachowanie istniejącej infrastruktury turystycznego i rekreacyjnego zagospodarowania lasów,
- ścisła współpraca nadleśnictw z samorządami lokalnymi w zakresie uzgadniania przebiegu szlaków turystyki pieszej, rowerowej, konnej, lokalizacji innych elementów rekreacyjnego zagospodarowania lasów
- stworzenie zasad partycypacji samorządów w kosztach budowy i utrzymania leśnych urządzeń turystycznych
- wyznaczanie w planach przestrzennego zagospodarowania obszarów leśnych z funkcją rekreacyjno - turystyczną jako główną oraz zaliczenie tych obszarów do lasów ochronnych
- wprowadzenie zasady refundowania Lasom Państwowym kosztów udostępniania, bez opłat, elementów turystycznego i rekreacyjnego zagospodarowania lasów (temat wymaga zmian prawnych),
- utrzymanie około 15 pól biwakowych i miejsc biwakowania, około 1100 km szlaków pieszych, rowerowych i do jazdy konnej, z możliwością zwiększenia tego rozmiaru zadań na miarę potrzeb,
- utrzymanie około 40 parkingów śródleśnych i miejsc postoju pojazdów z przewagą tych ostatnich,
- opracowanie informatora i coroczna jego aktualizacja, zawierającego wykaz obiektów rekreacyjnego i turystycznego zagospodarowania lasów.

Uwarunkowania prawno-administracyjne

Brak przepisów:

- zaliczających obszary leśne wykorzystywane na cele rekreacji i turystyki do lasów ochronnych,
- niedostateczna realizacja ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Koszty i źródła ich pokrycia

- utrzymanie istniejącej i planowanej infrastruktury nie będzie możliwe ze środków Lasów Państwowych. Muszą w tym uczestniczyć fundusze celowe, środki samorządowe i budżetowe i europejskie fundusze strukturalne

Skutki dla gospodarki leśnej, regionu i społeczeństwa

Szersze udostępnienie obszarów leśnych dla turystyki i rekreacji będzie miało:

- pozytywny wpływ na rozwój regionu (powstanie nowych miejsc pracy),
- umożliwi społeczeństwu lepsze korzystanie z pozaprodukcyjnych funkcji lasu

6.2.3. Współdziałanie leśnictwa z samorządem i administracją różnych szczebli w regionie

Rozwój do 2010r.

Cel:

- Świadomość wzajemnych oczekiwań i możliwości ich spełnienia w dziedzinie wielofunkcyjnej gospodarki leśnej i jej korzystnego wpływu na rozwój lokalnych społeczności.

Działania:

- Współtworzenie strategii, planów zagospodarowania przestrzennego oraz planów urządzenia lasów,
- Współdziałanie w zakresie utrzymania czystości, poprawy warunków ppoż., stworzenia właściwej granicy polno-leśnej, kształtowania krajobrazu, tworzenia korytarzy ekologicznych, urządzeń turystycznych, itp.
- Wspólne przedsięwzięcia w celu zmniejszenia negatywnego oddziaływania ludzi na las, przeciwdziałania zaśmiecaniu, zapobiegania wypalaniu nieużytków itp.
- Koordynowanie i wspólne występowanie z wnioskami o środki zewnętrzne na rzecz rozwoju pozaprodukcyjnych funkcji lasu (infrastruktura turystyczna, ochrona ppoż., kształtowanie krajobrazu, ochrona przed erozją, ochrona wód przed spływami powierzchniowymi i infiltracją, budowa dróg i infrastruktury wodnej itp.)

- Wspólne tworzenie strategii działań i wspólne starania o środki zewnętrzne umożliwią lepsze przystosowanie lasów do spełniania oczekiwań społeczeństwa. Pozwoli to stworzyć lepszą infrastrukturę turystyczną, stworzy miejsca pracy przy jej budowie, wpłynie na rozwój turystyki korzystającej z dobrze do tego celu przygotowanych obszarów leśnych

Koszty i źródła ich pokrycia:

- Środki organów samorządowych i administracji rządowej
- Fundusze celowe krajowe
- Europejskie fundusze strukturalne
- Środki własne Lasów Państwowych

Stan w 2010 r. oraz program kontynuacji powyższych przedsięwzięć do roku 2025 r.

- Kontynuacja realizacji powyższych celów i postawionych zadań przy jednoczesnym zapewnieniu środków finansowych na ich realizację

Kontakty z służbami straży pożarnych będą oparte o regionalne i powiatowe programy antykryzysowe oraz współpracę ze sztabami koordynującymi działanie wielu instytucji. Od 1999 roku funkcjonują, powołani decyzją Dyrektora RDLP w Zielonej Górze, koordynatorzy – nadleśniczowie współdziałający z powiatowymi zespołami ds. ochrony przeciwpożarowej i ratownictwa.

Przewidujemy dwa obszary zwiększonego współdziałania z samorządami i administracją państwową:

- przeznaczanie gruntów leśnych do zalesiania ,
- przeznaczanie na cele nierolnicze i nieleśne gruntów leśnych Skarbu Państwa.

Współdziałanie to wynikać będzie z dużej liczby rolników zainteresowanych ekwiwalentem za prowadzenie uprawy leśnej oraz z rosnącego zainteresowania terenami pod budownictwo mieszkaniowe, przemysłowe, a przede wszystkim rekreacyjne.

Prognoza kierunków i efektów RPOPL do roku 2050

Kontynuowanie powyższych zadań

6.3. Kierunki oraz ekonomiczne i społeczne konsekwencje rozwoju funkcji gospodarczych.

6.3.1. Doskonalenie gatunkowej i funkcjonalnej struktury lasów .

Rozwój do 2010r.

Cel:

- Struktura i funkcje lasów dostosowane do potrzeb społeczeństwa i możliwości produkcyjnych siedlisk. Zwiększona zasobność produkcyjna lasów, zwiększona ich odporność na zagrożenia i wzbogacone ich pozaprodukcyjne wartości

Działania:

- Dokładniejsze rozpoznanie i poznanie gleb i możliwości produkcyjnych siedlisk
- Uwzględnianie w produkcji szkółkarskiej możliwie najszerszego zestawu gatunków, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich, zagrożonych lub trudnych w produkcji (np. cis, brekinia, dzikie drzewa owocowe itp.)
- Rezygnacja w odnowieniach, zalesieniach i podsadzeniach z gatunków introdukowanych, utrzymując na niewielkim poziomie udział takich gatunków jak dąb czerwony, daglezja zielona i robinia akacjowa.
- Prowadzenie sukcesywnej przebudowy monokultur iglastych zakładanych na gruntach porolnych i powierzchniach pokłęskowych z wykorzystaniem rębni złożonych oraz cięć pielęgnacyjnych o charakterze przekształceniowym.
- Wzbogacanie istniejących d-stanów poprzez wprowadzanie podszytów i podsadzeń produkcyjnych. Zwiększenie rozmiaru podsadzeń w ramach różnych działań z uwagi na ich pozytywną rolę produkcyjną i biocenotyczną (np. rodzimych gatunków dzikich drzew owocujących, w celu poprawy warunków żerowych, osłonowych i termicznych dla fauny)
- Dążenie do stworzenia (w miarę możliwości) d-stanów wielopiętrowych, wielogatunkowych, wielowiekowych. Maksymalne wykorzystywanie w odnowieniach i zalesieniach samosiewów -

stosowanie rębni złożonych oraz obsiewu bocznego na powierzchniach otwartych.

- W przypadku rębni zupełnych pozostawianie nasienników i przestojów, stosowanie nieregularnej granicy zrębowej
- Stosowanie do nasadzeń, zwłaszcza odnowień, materiału rozmnożeniowego o sprawdzonych cechach biologicznych (z wyselekcjonowanej bazy) i właściwej proveniencji
- Wzbogacanie składu gatunkowego d-stanów, rozpraszanie ryzyka hodowlanego na większą ilość gatunków drzew i krzewów leśnych
- W drzewostanach z gatunkami degradującymi siedliska wprowadzanie gatunków fitomelioracyjnych.
- Opracowanie i wdrożenie programu małej retencji wodnej w celu przywrócenia korzystnego zaopatrzenia lasów w wodę i poprawę gospodarki wodnej regionu, szczególnie w wododziałach.
- Doskonalenie systemu monitorowania zagrożenia pożarowego oraz systemu wczesnego wykrywania, szybkiego lokalizowania i gaszenia pożarów lasu.
- Dalsze doskonalenie współdziałania z organizacjami wojew. PZŁ oraz administracją samorządową w sprawach gospodarowania zasobami dzikich zwierząt i ich środowiskiem.
- Zagospodarowanie łąk śródleśnych i przyleśnych, zazwyczaj niedocenianych jako atrakcyjny element bazy żerowej.
- Zakładanie poletek zgryzowo-ogryzowych, budowa wodopojów i ochrona już istniejących.
- Współpraca z placówkami naukowymi w zakresie monitoringu łowieckiego,
- Dostosowanie liczebności zwierzyny płowej w lasach oraz jej struktury wiekowej i płciowej do poziomu zapewniającego możliwość realizacji celów hodowli lasu.
- Stosowanie na miarę potrzeb zabiegów zwalczania szkodliwych owadów i grzybów w sytuacjach, kiedy nadmierny wzrost ich populacji może zagrozić trwałości lasów.

- Opracowanie procedur usuwania skutków klęskowego wystąpienia szkodliwych czynników abiotycznych, np. huraganowe wiatry, obfite opady śniegu.
- Nadawanie priorytetu zagadnieniom ochrony ekosystemów leśnych, również w sytuacjach, jeśli relacje ekonomiczne będą przemawiały za realizacją doraźnie bardziej opłacalnych działań w lasach.
- Pozostawianie na gruntach przeznaczonych do zalesiania trwałych i okresowych oczek wodnych, bagien, mokradeł, drzew, remiz śródpolnych, jako ostoi życia biologicznego i ważnych elementów krajobrazu
- W okresie 2002 - 2010 na terenie tutejszej RDLP należy dokonać prac glebowo-siedliskowych na terenie 3 Nadleśnictw (Gubin, Krosno, Bytnica) o łącznej powierzchni około 62 tys. ha.
- Przepuszczalny koszt około 1,5 mln zł

Uwarunkowania prawno-administracyjne:

- Zasady Hodowli Lasu 2003
- Zarządzenie nr 11A Dyrektora Generalnego L.P. z 11 maja 1999 r.
- Instrukcja Urządzania Lasu z 1994 r.

Koszty i źródła ich pokrycia

- Poziom kosztów działań hodowlanych: ok. 1,1 tys zł/ha powierzchni zredukowanej podszytów, dolesień i II pięter, pozostałe działania nie generują dodatkowych kosztów, zaś odnowienia i sukcesja naturalna mogą wpłynąć na spadek kosztów
- Koszty całkowite realizacji i poprawy funkcjonalności lasów: ok. 1,4 mln zł
- Źródła:
 - środki własne Lasów Państwowych w ramach rocznych planów finansowych,
 - środki prywatnych właścicieli
 - środki Budżetu Państwa - w zakresie zalesień i prowadzenia upraw na gruntach nieleśnych

- środki pozyskane z funduszy (środki unijne, fundusze celowe i inne).

Skutki dla lasu, gospodarki leśnej, regionu i społeczeństwa oraz efekty ekonomiczne

- Zmiana struktury gatunkowej lasów na bardziej różnorodną, dostosowaną do siedliska, powodującą wzrost stabilności homeostatycznej, zmniejszającą straty na przyroście i koszt ochrony, poprawiającą jakość techniczną surowca drzewnego.
- Przekształcenie lasów na odporniejsze na działanie szkodliwych czynników biotycznych i abiotycznych oraz na antropopresję.
- Poprzez działania z zakresu selekcji i nasiennictwa – uzyskanie drzewostanów powielających korzystne cechy genetyczne najlepszych ekotypów.
- Zwiększenie retencji i spowolnienie spływu wód roztopowych i opadowych,
- Lepsza ochrona cieków i zbiorników wodnych przed spływami powierzchniowymi, wód głębszych przed infiltracją biogenów i szkodliwych związków,
- Ochrona powietrza atmosferycznego przed imisjami pyłowymi i gazowymi,
- Dywersyfikacja gatunkowa zmniejszy ryzyko związane z celem produkcyjnym
- Zwiększenie pozytywnego oddziaływania lasów na środowisko, zwiększenie akumulacji węgla
- Atrakcyjność krajobrazowa podniesie zwiększy walory turystyczne oraz wartość nieruchomości w regionie oraz zwiększy szanse na inwestycje (przetwórstwo drewna, agroturystyka itd.)
- Intensyfikacja gospodarki leśnej wygeneruje nowe miejsca pracy

Zagrożeniem dla realizacji działań w tym zakresie może być brak środków w sytuacji kryzysu ekonomicznego LP, zobligowanych do samofinansowania swej działalności, a pozostawionych bez wsparcia z zewnątrz.

Realizatorzy

Jednostki L.P.

Program kontynuacji powyższych przedsięwzięć do roku 2025

- Osiągnięcie zaplanowanych celów w zakresie doskonalenia monitorowania zagrożeń pożarowych, utrzymanie infrastruktury ppoż. (wieże, samochody) powinno doprowadzić do znacznego ograniczenia szkód powodowanych w naszych lasach przez pożary.
- Przestrzeganie wykonania ustaleń opracowanych wieloletnich planów hodowlanych oraz porozumienia zawartego pomiędzy Dyrektorem generalnym LP, a Przewodniczącym ZG PZŁ ustabilizuje populację zwierząt łownych – przede wszystkim jeleniowatych, na poziomie, przy którym nie będzie ona zagrażała ciągłości i trwałości lasów.
- W zakresie hodowli lasu kontynuowane będą działania z okresu 2002 - 2010, uzupełniona badaniem efektów środowiskowych i ekonomicznych

Prognoza kierunków i efektów RPOPL do roku 2050

Kontynuacja działań z okresu 2010 - 2025

6.3.2. Określenie i doskonalenie związków leśnictwa z innymi sektorami gospodarczymi w zakresie rozwoju regionalnego .

Rozwój do 2010r.

Cel:

- Powszechne zrozumienie związków pomiędzy trwałą zrównoważoną gospodarką leśną a trwałym rozwojem regionu, w tym głównie firm przerabiających drewno, leśne surowce nieдрzewne, zakładów usług leśnych , firm turystycznych, gospodarstw rolnych i agroturystycznych i innych podmiotów gospodarczych w regionie.

Działania:

- Współdziałanie przedstawicieli LP w opracowywaniu studiów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego gmin, strategii rozwoju regionu, zintegrowanych programów operacyjnych,

- Udział przedstawicieli samorządów, przedsiębiorców drzewnych, turystycznych itp. oraz organizacji pozarządowych w opracowywaniu planów urządzenia lasów,
- Stworzenie zasad godzenia celów użytkowników poszczególnych funkcji lasu z wymogami zrównoważonej gospodarki leśnej.
- Stworzenie podstaw do uzyskiwania opłat od firm, prowadzących komercyjny obrót leśnymi surowcami nieдрzewnymi, na badanie i utrzymywanie bazy tych surowców.
- Stworzenie podstaw do uzyskania opłat od firm, czerpiących zyski z turystyki związanej z wykorzystaniem obszarów i walorów lasów, na pokrycie kosztów dostosowania ich do tej funkcji.
- Kontynuowanie wsparcia przez Lasy Państwowe dla lokalnych zakładów usług leśnych, celem ich wzmocnienia i umożliwienia przetrwania w warunkach konkurencji z podmiotami zagranicznymi.
- Utrzymanie miejsc pracy w gospodarce leśnej i branżach z nią związanych
 - Kreowanie i kształtowanie rynku odbiorców i przetwórców drewna i leśnych surowców nieдрzewnych, kształtowanie sfery usługowej związanej z leśnictwem a w szczególności:
 - rozwoju budownictwa z drewna, bądź z dużym udziałem drewna,
 - rozwoju rzemiosła i usług związanych z leśnictwem i drzewnictwem,
 - rozwoju przemysłu drzewnego różnych branż, zwłaszcza małych i średnich firm,
 - rozwoju turystyki związanej z obszarami leśnymi, szczególnie agroturystyki i turystyki kwalifikowanej,
 - rozwoju obszarów wiejskich, szczególnie poprzez dywersyfikację przychodów mieszkańców wsi.
- Rozważenie zasadności wprowadzania zaawansowanych technologii prac leśnych na obszarze dużego bezrobocia.
- Wprowadzanie na teren regionu wielkich koncernów drzewnych winno być poprzedzone analizą zysków i strat dla gospodarki leśnej oraz dla lokalnych, małych i średnich przetwórców drewna i zakładów usług leśnych.

Uwarunkowania prawno-administracyjne:

- Ustawa o lasach i przepisy wykonawcze.

- Strategia rozwoju województwa lubuskiego

Koszty i źródła ich pokrycia:

- Fundusze celowe krajowe
- Europejskie fundusze strukturalne
- Środki własne Lasów Państwowych

Skutki i efekty:

- Synchronizacja działalności i zwiększenie korzyści ekonomicznych wszystkich podmiotów współpracujących
- Utrzymanie miejsc pracy, szczególnie przez mieszkańców wsi i małych miejscowości,

Realizatorzy

- Samorzady
- Instytucje odpowiedzialne w regionie za rozwój i wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości.
- Jednostki L.P.

Program kontynuacji powyższych przedsięwzięć do roku 2025

Kontynuowane będą działania z okresu 2002 - 2010, konieczne badanie efektów socjalnych i ekonomicznych

Prognoza kierunków i efektów RPOPL do roku 2050

Kontynuacja działań z okresu 2010 - 2025

6.3.3. Promocja i marketing drewna .

Rozwój do 2010r.

Cel:

Zwiększony popyt na drewno, duża świadomość o korzyściach ze stosowania tego ekologicznego surowca. Doprowadzanie do wymiany towarowej (sprzedaży drewna i innych produktów) spełniającej oczekiwania docelowych grup klientów przy

jednoczesnym zapewnieniu maksymalnych korzyści dla stron wymiany oraz społeczeństwa.

Działania:

- Dostosowywanie układu sortymentowego oferowanego drewna do zapotrzebowania rynku oraz rozwiązania w zakresie szeroko rozumianej jakości (np. obsługa klienta, życzliwość personelu, informowanie klientów, system logistyki dystrybucji),
- Wypracowanie zasad i realizowanie działań na rzecz promocji drewna jako surowca ekologicznego o wszechstronnym zastosowaniu.
- Utrzymanie certyfikatu dobrej gospodarki leśnej FSC (oraz w przyszłości PEFC).
- realizacja zoptymalizowanych rozwiązań w zakresie dystrybucji drewna, poprawa stanu sieci dróg leśnych.
- Promowanie badań dotyczących nowych technologii produkcji wyrobów z drewna, konkurencyjnych w stosunku do jego substytutów.

Uwarunkowania prawno-administracyjne:

- Ustawa o lasach i jej przepisy i zarządzenia realizacyjne, szczególnie Zarządzenie Nr 91 z 2001 r. w sprawie prowadzenia sprzedaży drewna w PGL L.P.

Wykonawcy:

- Jednostki L.P.
- Organy samorządowe
- Podmioty gospodarcze z sektora drzewnego i energetycznego

Koszty i źródła ich pokrycia:

- Środki własne Lasów Państwowych (ok. 1,5 mln zł) i Przemysłu Drzewnego
- Środki funduszy celowych

- Strukturalne środki unijne na rozwój obszarów wiejskich i drobnej przedsiębiorczości, produkcji biopaliw.

Skutki i efekty:

- Wzrost popytu na drewno i wyroby z drewna prowadzi do poprawy sytuacji ekonomicznej właścicieli i administratorów lasów oraz firm przerabiających drewno
- Rozwój podmiotów gospodarczych stymuluje wzrost liczby miejsc pracy. Zwiększone pozyskanie i wykorzystanie drewna zwiększa kumulację węgla, zmniejsza zużycie (w efekcie produkcji) substytutów drewna, których produkcja jest energochłonna i nieobojętna dla środowiska.

Prognoza kierunków i efektów RPOPL do roku 2050

Kontynuacja działań.

6.3.4. Doskonalenie ekonomiczne i przyrodnicze lasów prywatnych.

Rozwój do 2010r.

Cele:

1. Wzrost udziału lasów w strukturze prywatnej własności gruntów
2. Doskonalenie form nadzoru nad gospodarką leśną, realizowanego przez organy administracji państwowej oraz wzrost wagi problematyki leśnej w działalności administracji państwowej i samorządów
3. Doskonalenie gatunkowej i funkcjonalnej struktury lasów prywatnych
4. Poprawa struktury form organizacyjnych w kierunku form zespołowych
5. Doskonalenie działalności gospodarczej na podstawie zasad urządzania lasu i wg racjonalnych form organizacyjnych

Cel 1 - Zadania (priorytety)

- Doprowadzenie do ustalenia w planach zagospodarowania przestrzennego granicy polno - leśnej i określenie potencjalnego arealu gruntów do zalesień

- Ustalenie obszarów preferowanych w zalesieniach z uwzględnieniem stanu lesistości i przebiegu szlaków migracji zwierząt
- Sukcesywne zalesianie gruntów przeznaczonych do tego celu

Uwarunkowania prawno - administracyjne (instrumenty)

- Przepisy o zagospodarowaniu przestrzennym
- Ustawa o lasach
- Ustawa o przeznaczaniu gruntów rolnych do zalesień
- Zarządzenie nr 88 Dyrektora Generalnego L.P. z 29 listopada 2001 o wykorzystaniu środków Funduszu Leśnego

Realizatorzy

- Właściciele gruntów przeznaczonych do zalesienia
- Organy samorządowe i administracji państwowej wszystkich szczebli
- Jednostki L.P. - w zakresie doradztwa oraz wspomagania z F.L.

Koszty i źródła ich pokrycia

- Środki własne właścicieli gruntów
- Środki L.P. - Fundusz Leśny
- Środki Budżetu Państwa za pośredn. ANR
- Środki WFOŚiGW oraz powiatowe i gminne FOŚiGW
- Środki funduszy strukturalnych U.E.
- Poziom kosztów - 1000 zł/ha zalesień

Cel 2 - Zadania (priorytety)

Objęcie pracami urzędzeniowymi lasów prywatnych - z wykonaniem nowych planów i aktualizacją planów zdezaktualizowanych (aktualnie jest to około 51% powierzchni lasów prywatnych).

Uwarunkowania prawno - administracyjne (instrumenty)

- Ustawa o lasach

- Brak regulacji prawnych umożliwiających objęcie pracami urzędniowymi całych kompleksów (wskazane byłoby powiązanie zagospodarowania lasów prywatnych z działaniami w L.P.)

Realizatorzy

- Organy samorządowe i administracji państwowej wszystkich szczebli
- Podmioty wykonujące plany urządzenia lasu

Koszty i źródła ich pokrycia

- Konieczne jest zabezpieczenie środków na objęcie urządzeniem ok. 3850 ha bez aktualnych planów (ok. 120 000 zł)
- Dotychczasowe źródła finansowania nie są w stanie zrealizować potrzeb. Konieczne są zewnętrzne źródła finansowania.

Cel 3 - Zadania (priorytety)

- Zwiększenie rozmiaru podsadzeń w ramach różnych działań z uwagi na ich pozytywną rolę produkcyjną i biocenotyczną
- Maksymalne wykorzystywanie samosiewów w odnowieniach i zalesieniach - stosowanie rębni złożonych oraz obsiewu bocznego na powierzchniach otwartych. W przypadku rębni zupełnych pozostawianie nasienników i przestojów, stosowanie nieregularnej granicy zrębowej
- Prowadzenie drzewostanów iglastych degradujących siedliska w połączeniu z gatunkami fitomelioracyjnymi. Forma prowadzenia zależna od wieku i siedliska (podszyt, II piętro, zmieszanie w górnym piętrze)
- Planowe i wykonywane pod fachowym nadzorem prace pielęgnacyjne, zwłaszcza cięcia pielęgnacyjne.

Uwarunkowania prawno - administracyjne (instrumenty)

- Ustawa o lasach
- Zasady Hodowli Lasu 2003
- Zarządzenie nr 11A Dyrektora Generalnego L.P. z 11 maja 1999r. jako wskazanie metod i działań

- Brak formalno-prawnych możliwości wypromowania zasad z Zarz. nr 11A
- Mało skuteczne prawo w przypadkach dewastacji lasu

Realizatorzy

Właściciele lasów

Koszty i źródła ich pokrycia

Oprócz kosztów przebudowy i podsadzeń (śr. 1,0 tys. zł/ha) należy uwzględnić koszt planów urządzeniowych definiujących potrzeby (ok. 30 zł/ha urządzonych gruntów)

Cel 4 - Zadania (priorytety)

- Promocja zespołowych form gospodarki leśnej w środowiskach właścicieli lasów
- Opracowanie, w oparciu o istniejące prawo, form i procedur zrzeszania się właścicieli lasów

Uwarunkowania prawno - administracyjne (instrumenty)

- Przepisy prawa o działalności gospodarczej
- Przepisy prawa spółek

Realizatorzy

- IBL w porozumieniu z ANR
- Ośrodki Doradztwa Rolniczego

Koszty i źródła ich pokrycia

- Opracowanie propozycji form i procedur - środki ANR
- Koszty wdrażania - środki Starostów
- Środki odpowiednich funduszy U.E.
- Poziom kosztów - do ustalenia na szczeblu centralnym

Cel 5 - Zadania (priorytety)

Doprowadzenie do oparcia całości gospodarki leśnej na planach urządzeniowych w warunkach zwiększającego się udziału zespołowych form organizacyjnych

Uwarunkowania prawno - administracyjne (instrumenty)

- Ustawa o lasach
- Przepisy prawa o działalności gospodarczej
- Przepisy prawa spółek
- Stworzone w okresie 2002 - 2010 jednolite, uproszczone zasady zrzeszania się właścicieli i systemowego, powiązanego z urzędzeniem w L.P. urzędzenia lasów prywatnych

Realizatorzy

- IBL w porozumieniu z ANR - projekt regulacji
- Ośrodki Doradztwa Rolniczego - informacja
- Starostowie - promocja, wdrażanie i finansowanie
- Jednostki L.P. - doradztwo i współpraca w zakresie urzędzenia

Koszty i źródła ich pokrycia

- Koszty opracowania zasad i procedur zrzeszania się - nieznane. Ustalenie poziomu i pokrycie tych kosztów w gestii ANR
- Koszty promocji zespołowych form gospodarowania i urzędzenia lasów - Starostowie
- Doradztwo - w ramach działalności statutowej jednostek L.P.

Skutki - dla lasu i gospodarki leśnej, regionu oraz efekty ekonomiczne (straty - korzyści):

- a. Wzrost powierzchni kompleksów leśnych umożliwi racjonalne zagospodarowanie lasów poszczególnych właścicieli, zwiększając zasobność drzewostanów i poziom dochodów
- b. Zwiększenie bioróżnorodności zapewni lasom większą odporność na czynniki niszczące, co da oszczędności na kosztach ochrony, wpłynie korzystnie na mikroklimat, zwiększy retencję oraz atrakcyjność krajobrazu, co ma znaczenie w rozwoju usług turystycznych.

- c. Większa funkcjonalność lasów, szczególnie w aspekcie wykorzystania masy z cięć przedrębnych, zwiększy dochodowość gospodarki leśnej i stabilność pochodzących z niej dochodów
- d. Zespołowe formy gospodarowania, połączone z kompleksowym planowaniem urzędzeniowym, pozwolą na intensyfikację zagospodarowania lasów, a to wpłynie na wzrost ilości miejsc pracy, pozwoli kreować nowe podmioty gospodarcze działające w otoczeniu gospodarki leśnej.

7. Analiza SWOT dla RDLP w Zielonej Górze.

Mocne strony

I. Proekologiczne zasady gospodarowania .

1. Utrzymywanie wysokiego stopnia lesistości – 49,8 % co korzystnie wpływa na walory przyrodnicze i krajobrazowe , które stanowią o dużej atrakcyjności turystycznej i krajobrazowej regionu .
2. Zwiększanie bioróżnorodności .Lasy są ostoją wielu chronionych , zagrożonych gatunków roślin i zwierząt , które leśnicy otaczają ochroną wraz z siedliskiem ich bytowania.
3. Nieodpłatne udostępnienie społeczeństwu pozaprodukcyjnych funkcji lasu .
4. Dobra współpraca z samorządami m.in. w zakresie akcji ekologicznych i oświaty; z administracją rządową w dziedzinie zwalczania zagrożeń środowiska – powodzie, pożary , prowadzenia wspólnych akcji z policją i jednostkami straży pożarnej , oraz z organizacjami pozarządowymi np. w dziedzinie realizacji ochrony obszarów wodno-błotnych, ochrony przyrody itp.
5. Jednostki organizacyjne posiadają opracowane procedury i sposoby postępowania w przypadku powstania zagrożeń ekologicznych środowiska itp. Procedury i plany działania są kompatybilne z planami ratowniczymi powiatów i województwa. Ponadto w strukturze L. P. funkcjonują uzbrojone posterunki Straży Leśnej do zapewnienia ładu i porządku w trakcie akcji ratowniczych na terenach leśnych.
6. Wprowadzanie nowych , przyjaznych środowisku technologii np. biooleju i rozdrabnianie resztek pozrębowych.

II. Kreatywna rola RDLP na regionalnym rynku pracy.

1. RDLP podaje na rynek rocznie 1,5 mln m³ drewna o wartości około 150 mln PLN. Biorąc pod uwagę fakt, że drewno jest produktem z kategorii surowców, który wymaga przetworzenia, RDLP jest kreatorem rynku pracy, którego zaletą jest m.in. jego przestrzenny charakter (kreuje miejsca pracy na dużym

- obszarze). Szacuje się, że około 5 tys osób znajduje zatrudnienie w branży drzewnej związanej z bezpośrednim przerobem surowca w województwie .
2. Koncentracja zasobów drzewnych , co jest wyznacznikiem możliwości ponoszenia przez nabywców drewna zlokalizowanych w regionie , relatywnie niskich kosztów transportu surowca.
 3. Bardzo dobre właściwości fizyko-mechaniczne drewna z lasów zielonogórskiej RDLP – drewno o niewielkich , równomiernych przyrostach rocznych , co umożliwia produkcję materiałów drzewnych o wysokiej jakości .

III. Współpraca .

1. Korzystne położenie przy granicy zachodniej i związane z tym możliwości bezpośrednich, częstych kontaktów z leśnikami krajów UE i korzystania z ich doświadczeń w dziedzinie leśnictwa.
2. Umiejętność współpracy z zachodnim sąsiadem w sprawach problemów transgranicznych np. takich jak ochrona lasów . W ramach programu EUROLAS RDLP w Zielonej Górze współpracuje ze stroną niemiecką .
3. Znaczne i stale wzbogacane oraz wykorzystywane doświadczenie w przygotowaniu programów finansowanych ze źródeł Unii Europejskiej . W latach 1996-2001 zrealizowano następujące kontrakty :
 - Phare CBC 96 nr PL 9604.05.01-02-L001 oraz PL 9604.05.01-02-L002,
 - Phare CBC nr 97 PL 9701.04.01.01 , Phare CBC 99 nr PL 9913.03.02.które skierowane były głównie na ochronę lasu przed klęskami .

IV. Struktury i formy zarządzania .

1. Dobre zarządzanie gospodarką leśną potwierdzone uzyskaniem przez RDLP w czerwcu 2001 roku świadectwa - certyfikatu FSC.
2. Kultura organizacyjna firmy gwarantująca pewność i stabilizację zatrudnienia ; atrakcyjność wynagrodzeń i świadczeń zagwarantowanych przez wewnętrzne przepisy prawa pracy; wzrastający prestiż zawodu leśnika oraz pozytywny wizerunek RDLP w Zielonej Górze w lokalnej społeczności.
3. Dobrze rozwinięta sieć komputerowa – SILP. Połączenia internetowe pomiędzy 300 leśnictwami, 20 nadleśnictwami i biurem RDLP umożliwiają transfer danych i całkowitą ewidencję zdarzeń drogą elektroniczną. Działania te znalazły uznanie w kraju - organizacja Lasy Państwowe otrzymała tytuł

Lidera Informatyki w roku 2000 oraz nagrodę w zakresie wdrażania nowych technologii w dziedzinie informatyki.

4. Jednostki organizacyjne RDLP posiadają sformalizowaną strukturę, która sprzyja zarządzaniu i dyscyplinuje realizację zadań, szczególnie w sytuacjach kryzysowych. Rozmieszczenie jednostek wykonawczych w terenie pozwala na szybkie podjęcie działań oraz zmniejszenie kosztów.
5. Terenowe jednostki organizacyjne (nadleśnictwa, leśnictwa) posiadają dobre zaplecze kadrowe, częściowo sprzętowe.
6. Możliwość organizowania szkoleń własnych pracowników i przedstawicieli zakładów świadczących usługi dla leśnictwa oraz prowadzenia szkoleń instytucji obcych we własnych ośrodkach szkoleniowych: Ośrodku „Leśnik „ w Łagowie oraz na sali w biurowcu RDLP w Zielonej Górze.

Słabe strony

I .Środowisko.

1. Stałe zagrożenie lasów katastrofalnymi pożarami, wysokie zagrożenie lasów ze strony szkód biotycznych – owady, grzyby i abiotycznych.
2. Wysoki koszt osiągnięcia pożądanej produktywności słabych siedlisk leśnych.
3. Społeczeństwo regionu wymaga systematycznej edukacji ekologicznej, czego przykładem jest m.in. zaśmiecenie terenów leśnych. Obecnie brak wydawnictw promujących walory turystyczne lasów i map – stworzonych na bazie mapy numerycznej, folderów i innych publikacji edukacyjnych i poznawczych, przeznaczonych dla społeczeństwa oraz wspomagających podejmowanie decyzji w zakresie ochrony zasobów i ich wykorzystania.

II. Rynek pracy.

1. Zakłady Usług Leśnych świadczące usługi dla Lasów Państwowych są przeważnie firmami słabymi, bez kapitału i odpowiedniego zaplecza technicznego. Dodatkowo właściciele tych firm nie są dostatecznie przygotowani do prowadzenia działalności na własny rachunek, szczególnie w zakresie udziału w przetargach, prawa podatkowego i zasad BHP.

2. Słaba aktywność usługodawców na rynku regionalnym .
3. Istotny niedobór możliwości zbytu produktów wytworzonych przez naszych nabywców drewna działających w obszarze przerobu drewna tartacznego , co stanowi barierę w sprzedaży na rynek regionalny około 30% możliwej do pozyskania ilości surowca tartacznego.
4. Duży procent bezrobocia w regionie , stwarzający m.in. stałe zagrożenie przestępczością na terenach leśnych (kradzieże drewna).
5. Brak przygotowania kadry do działania w bieżących realiach rynkowych , powodujący konieczność organizowania szkoleń z zakresu wiedzy ekonomicznej i dziedzin interdyscyplinarnych ; niedostatek wykwalifikowanych specjalistów innych specjalności na poziomie nadleśnictw ; słaba znajomość języków obcych wśród kadry.
6. Tendencja „starzenia „ się kadry , spowodowana ograniczaniem zatrudnienia absolwentów .

III. Infrastruktura.

1. Duże braki w infrastrukturze drogowej nadleśnictw .Na dzień dzisiejszy na 13 776 km dróg będących w zarządzie LP tylko 2,23 % stanowią drogi utwardzone , co znacznie utrudnia prowadzenie czynności gospodarczych i uniemożliwia sprawną ochronę lasów .
2. Niska mechanizacja prac leśnych , która skutkuje m.in. dużym narażeniem osób pracujących przy pracach w dziale pozyskania drewna na wysokie obciążenia i wypadki.
3. Niedostateczna infrastruktura zagospodarowania turystycznego lasów, która skanalizowałaby ruch turystyczny – ścieżki rowerowe, konne, parkingi śródleśne itp.- a jednocześnie pozwoliłaby na spełnianie przez Lasy Państwowe ustawowych zadań .
4. Obecna infrastruktura telekomunikacyjna w regionie nie daje możliwości pełnego wykorzystania funkcjonującego we wszystkich jednostkach LP systemu informatycznego.

IV. Finansowanie .

1. Stały niedobór środków finansowych , który nie pozwala na wykonywanie wszystkich zadań – budownictwo drogowe, retencja wodna , zagospodarowanie turystyczne, przebudowa drzewostanów .
2. Słaba dywersyfikacja przychodów nadleśnictw , co uzależnia sytuację ekonomiczną od zjawisk zachodzących na jednym rynku – rynku drzewnym.

Szanse .

1. Związane z dużym potencjałem przyrodniczym i turystycznym .
2. Związane z bliskością granicy.
3. Związane z rozwojem rynków zbytu .
4. Związane z rozwojem firm usługowych o większym potencjale finansowym.

Zagrożenia .

1. Czynniki biotyczne i abiotyczne zagrażające trwałości lasu.
2. Recesja na rynku ogólnym .
3. Brak środków finansowych na wykonywanie w pełni zadań gospodarczych i ochronnych w lesie .

8. Synteza

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Zielonej Górze położona jest w przeważającej mierze w województwie lubuskim. W niniejszym opracowaniu wzięto więc pod uwagę przede wszystkim uwarunkowania regionu lubuskiego, istniejącego jako struktura administracyjna od 1999 roku. Strategia rozwoju tego regionu stawia cztery wyzwania:

1. Zapewnienie przestrzennej, gospodarczej i społecznej spójności regionu (infrastruktura drogowa, inwestycje infrastrukturalne).
2. Podniesienie poziomu wykształcenia ludności.
3. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i wspieranie pozarolniczej działalności gospodarczej na wsi.
4. Efektywne i proekologiczne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego i kulturowego.

Te wyzwania stały się wyznacznikiem dla określenia obszarów problemowych dla RDLP w Zielonej Górze, którymi są:

- Uodpornienie lasów na zagrożenia abiotyczne i biotyczne,
- Rozwój obszarów wiejskich, jako stworzenie nowych możliwości zatrudnienia i uzyskiwania dochodów przez społeczności wiejskie (dywersyfikacja przychodów).
- Rozwój przetwórstwa drewna tartacznego,
- Rozwój sektora małych przedsiębiorstw, świadczących usługi dla sektora leśnego.

Należy podkreślić, że wszystkie działania zaplanowane w ramach RPOPLP uwzględniają sytuację społeczno-gospodarczą regionu lubuskiego, wyjątkową w skali kraju :

- niewielkie zaludnienie (73 osoby na km²) i najniższy potencjał ludnościowy w kraju
- 1,024 mln ludności,
- najwyższy procent lesistości w kraju (48,1 %) i niski udział gruntów rolnych - 40%,
- produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca poniżej średniej krajowej - 90,8%,
- wysoki procent bezrobocia - ponad 24 %, w tym - 40% to mieszkańcy wsi,

- słabe ziemie, nieprzydatne do rolniczego wykorzystania,
- znaczny potencjał zasobów naturalnych i niewielkie zanieczyszczenie środowiska, sąsiedztwo granicy polsko-niemieckiej, stanowiące pomost dla integracji Polski z UE,

Te uwarunkowania stanowią podstawę obok założeń Polityki Leśnej Państwa dla Regionalnego Programu Operacyjnego PLP Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze i mają odbicie w planowanych działaniach. Aby nastąpiła znacząca poprawa w sferze opisanych problemów, oprócz przewidzianych działań organizacyjno-prawnych niezbędne są środki finansowe. Na realizację tych potrzeb należałoby przeznaczyć na lata 2003 - 2010 kwotę 1,4 mld zł ze środków Lasów Państwowych i drugie tyle z innych źródeł, wśród których wymienić należy budżet państwa, pomocowe fundusze krajowe (WFOŚiGW, NFOŚiGW, EkkoFundusz i inne), fundusze strukturalne i fundusz spójności oraz inne fundusze.

ZAŁĄCZNIKI

Skan1 - Zarządzenie nr 65 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych s.1

Skan 2 - Zarządzenie nr 65 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych s.2

Skan 3- Zarządzenie nr 13 Dyrektora RDLP w Zielonej Górze s.1

Skan 4 - Zarządzenie nr 5 Dyrektora RDLP w Zielonej Górze s.1

Skan 5 - Zarządzenie nr 5 Dyrektora RDLP w Zielonej Górze s.2

Skan 6 Lista obecności na I posiedzeniu s. 1

Skan 7 Lista obecności na I posiedzeniu s. 2

Skon 8 - Lista obecności na II posiedzeniu s. 1

Skan 9 - Pismo Ministra Środowiska w sprawie zatwierdzenia Programu

Skan 10 – Pismo Dyrektora Generalnego